

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าซิ่นบ้านคำพระ
อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

โดย

นางสาวรุจิรา วงษ์สามารถ หัวหน้าโครงการวิจัย
นายอุดมรัตน์ ดีเอง ผู้ร่วมวิจัย

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การวิจัยเพื่อพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าชิตบ้านคำพระ

อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

Research Project for the Designs and Developments of

Pakhit Community Centre, Ban Kampra, Hua Tapan District, Amnat Charoen Province

ผู้วิจัย รุจิรา วงษ์สามารถ

สังกัดคณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงบประมาณ

ประจำปีงบประมาณ 2550

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย ม.อบ. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ผ้าจิดเป็นผ้าที่มีคุณค่าแสดงถึงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ปัจจุบันยังคงพบเห็นการใช้ ทั้งในวิถีชีวิตเดิม และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองต่อบริบทวิถีชีวิตใหม่และเพื่อการค้า ศูนย์วิสาหกิจชุมชนนับเป็นความร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน และนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน ในการสร้างรายได้ร่วมกัน สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เริ่มตั้งแต่ ปีพ.ศ.2433 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการส่งหมอนจิดย้อมสีธรรมชาติเข้าประกวด ในงานกาชาด ที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัด ซึ่งทำให้ชาวบ้านสนใจทอผ้าจิด และทำหมอนจิดสืบต่อกันมา ถึงปัจจุบัน กระทั่งในปี พ.ศ. 2536 ได้ก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของ อ.ห้วยตะพาน มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ที่ทอผ้าจิดเป็นหลัก และอีก 3 หมู่บ้าน ค้าขายและอื่นๆ ลักษณะการทำงาน จะเป็นการทอผ้าที่บ้านของตนเอง แล้วนำมารวมกันที่บ้านประธานกลุ่ม จากนั้นจึงนำมารวมกันที่ศูนย์จำหน่ายสินค้า โดยสินค้าในปัจจุบันจะประกอบไปด้วย ผ้าทอจิด และการแปรรูปผ้าจิดสู่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กล่องกระดาษทิชชู หมอน ผ้าคลุมเตียง ของที่ระลึก และอื่นๆอีกมากมาย

อย่างไรก็ตาม แม้ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ จะมีการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอจิด จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากนักออกแบบ ผ้าทอหนึ่งผืนสามารถแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอได้หลากหลายและร่วมสมัย แทนการจำหน่ายในรูปแบบผ้าผืนอย่างเดียว

การวิจัยเพื่อพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ จะเป็นโครงการมุ่งเน้นการหาแนวทาง ในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอจิด ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัยและสามารถเป็น โครงการนำร่องในการพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนและชุมชนหัตถกรรม ในลักษณะอื่นๆ ได้

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดให้มีความร่วมสมัย
2. นำเสนอกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา งานในลักษณะอื่นๆ ได้

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มสมาชิกศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากผลของการศึกษาด้านเนื้อหา และการลงพื้นที่ศึกษาศักยภาพในการผลิตของชุมชน จะส่งผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืด โดยจะเลือกทำต้นแบบ จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการวิเคราะห์ และสรุปผลจากความต้องการของผู้บริโภคและศักยภาพของผู้ผลิตในชุมชนเป็นหลัก

2.1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ

- ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา
- ข้อมูลด้านผ้าทอ
- ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า

2.2 ข้อมูลด้านการออกแบบ

- ข้อมูลด้านการตลาด
- ข้อมูลด้านความต้องการของผู้บริโภค

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ได้แบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานภายใต้ขอบเขตการศึกษา

- การค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานทางด้านเอกสาร(Documentary Research) โดยแบ่งการค้นคว้าเป็น
  - ข้อมูลขั้นต้นหรือปฐมภูมิ(Primary Sources) โดยงานวิจัยนี้เน้นปฐมภูมิจากการสำรวจเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลในแง่มุมที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน นำมาซึ่งข้อมูลที่มีการค้นพบใหม่ ในประเด็นที่น่าสนใจ เป็นการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

- ข้อมูลขั้นสองหรือทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่เอกสารบทความ ตำรา งานวิจัย ตลอดจนเอกสารอื่นที่มีความน่าเชื่อถือ

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Field Research) ได้แก่

- แบบสำรวจ ใช้ในการสำรวจข้อมูลด้านรูปธรรม

- แบบบันทึกการสนทนา เป็นการกำหนดประเด็นในการสนทนาเพื่อให้ผู้ตอบ สามารถตอบได้อย่างอิสระในประเด็นที่กำหนด เพื่อใช้ในการสนทนากับหัวหน้ากลุ่มสมาชิก สมาชิก และคนในชุมชน

- แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2 การวิเคราะห์ข้อมูล จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆดังนี้

2.1 ด้านผ้าทอซิด

- คุณลักษณะของผ้าทอลายซิด
- จุดอ่อน จุดแข็งของผ้าทอลายซิดในการนำมาแปรรูป

2.2 ด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปในปัจจุบัน

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด
- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าอื่นๆ

2.3 ด้านการตลาด

- การวางตำแหน่งทางการตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด
- ความต้องการของผู้บริโภคใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้า

3 ขั้นตอนการออกแบบ จากการวิเคราะห์สามารถนำมาสู่ขั้นตอนในการออกแบบ ได้

ดังนี้

3.1 กำหนดกรอบแนวความคิดในการออกแบบ

3.2 ออกแบบผ้าทอลายซิดสำหรับการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

3.3 ออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอลายซิด

3.4 ทำการทดลอง

- ทดลองทอผ้าลายซิด
- ทดลองแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าซิดที่ทำาทอใหม่
- ทดลองตลาด

4. ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้
2. ผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับความต้องการของตลาดร่วมสมัย สามารถขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น

3. เป็น โครงการนำร่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าสูทยิววิสาหกิจชุมชนและชุมชนหัตถกรรมในลักษณะอื่นๆต่อไป

ผลการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดี วิทยาลัยชุมชนบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการหาแนวทางการแปรรูปผ้าซิดีสู่ผลิตภัณฑ์ ให้มีความร่วมสมัย อันเนื่องมาจาก การพบประเด็นปัญหาในด้านผ้าทอมือลายซิดีที่ล้นตลาด ไม่มีตลาดรองรับ ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มทอผ้า กับกลุ่มแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ ที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของวัตถุดิบ และเกิดการกระจายรายได้เกิดขึ้น

การเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าซิดีบ้านคำพระ มาเป็น โครงการทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดี นั้น เนื่องจาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าซิดีบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาในด้านการทอผ้าลายซิดี ย้อมสีธรรมชาติมาช้านาน แต่เนื่องจากเริ่ม ไม่ได้ได้รับความนิยม เนื่องจากขาดการพัฒนาทั้งผ้าทอ และผลิตภัณฑ์แปรรูปกระเป๋า และหมอนจากผ้าของชุมชนเอง ก็หันไปใช้ผ้าทอโรงงานลายซิดี อันเนื่องมาจากราคาที่ถูกกว่า เพื่อให้สินค้าสามารถจำหน่ายในราคาที่ถูกลงไปด้วย ทำให้กลุ่มทอผ้าลายซิดี และกลุ่มแปรรูปกระเป๋าและหมอน ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันแต่อย่างใด หากยังไม่มีการทำความเข้าใจ ในการสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่เป็นรากฐานมาช้านานแล้วนั้น ในไม่ช้ากลุ่มผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติก็จะหมดไป และกลุ่มแปรรูปกระเป๋าและหมอน ก็จะเป็นเพียงแหล่งผลิตสินค้าราคาถูกเท่านั้น

จึงได้ตั้งคำถามการวิจัยว่าการพัฒนาผ้าซิดีก่อนการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และการนำผ้าซิดีมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นั้น จะสามารถเพิ่มตลาดใหม่ให้กับผ้าทอลายซิดีและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือลายซิดีได้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่า การที่จะแปรรูปผ้าซิดีเป็นผลิตภัณฑ์ นั้น จำเป็นต้องพัฒนาตั้งแต่ตัวผืนผ้า จึงจะทำให้สามารถนำผ้าทอลายซิดีมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยได้ เนื่องจากผ้าทอมือลายซิดี มีข้อจำกัดอยู่ที่กระบวนการทอ ที่ทำให้เกิดการซ้ำของลายจำนวนมาก และลายซิดี จะมีสีเดียว ลายเดียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่ง นอกจากการ มีสีเดียว ลายเดียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่งแล้ว ความนิยมเลือกใช้สีในจุดที่เกิดลาย ก็มักจะเป็นสีที่มองเห็นลายตัดกันอย่างชัดเจน ซึ่งการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก และสีที่ตัดกันแบบไม่มีความกลมกลืนกันนี้ ทำให้ยากต่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้ทำการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้แยกกรอบแนวทางการพัฒนาออกเป็น 2 ส่วน นั่นคือ การพัฒนาผ้าทอลายซิดีสำหรับการนำไปแปรรูป และ การแปรรูปผ้าทอลายซิดีเป็นผลิตภัณฑ์

1. การพัฒนาผ้าทอลายจิดสำหรับการนำไปแปรรูป

1.1 ออกแบบผ้าจิดแต่ง สำหรับนำมาตกแต่งเฉพาะจุด ช่วยลดระยะเวลาในการทอ ลดต้นทุนโดยการนำมาประกอบกับผ้าทอมือสีพื้นอื่น “ผ้าจิดแต่ง” เป็นการแก้ปัญหา การสิ้นเปลือง ผ้าทอจิดทั้งผืนในการนำมาแปรรูป และลดการซ้ำของลายจำนวนมาก แต่เป็นการทอขึ้น สำหรับนำมาใช้ในการตกแต่งในผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะ

1.2 ออกแบบผ้าทอลายจิด ให้ลายจิดมีสีที่มีความกลมกลืนกัน ไปตลอดตัวผืนผ้า ซึ่งโดยปกติ เมื่อถึงจุดที่จะต้องเก็บจิด(ทอลายจิด) ก็จะนิยมเลือกใช้สี ให้ลายจิด โดดออกมาจากตัว ผืนผ้า จึงต้องการสร้างความแตกต่าง โดยการสีฝ้ายในเส้นพุ่ง เป็นฝ้ายเส้นใหญ่ สีเดียวกันกับสี ที่ทอผ้าพื้น แต่นำมาพุ่งเฉพาะในจุดที่เก็บจิด(ทอลายจิด) เพื่อเพิ่มมิติ สิวสัมผัสให้กับผืนผ้าในจุดที่ เป็นลายจิด แต่ทั้งผืนผ้าจะมีความกลมกลืนกัน ไม่ให้ช่วงเก็บจิดมีสี โดดเด่นจากช่วงอื่นๆ

2. ด้านการแปรรูปผ้าจิดเป็นผลิตภัณฑ์

2.1 ไม่นำผ้าทอลายจิดทั้งผืนมาแปรรูป แต่เป็นการใช้ “ผ้าจิดแต่ง” เนื่องจากทำให้เกิดการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการเลือกใช้จุดที่สำคัญ ที่ต้องการสร้างจุดเด่น

2.2 ผสมผสานระหว่าง ผ้าทอสีพื้นย้อมสีธรรมชาติอื่น เพื่อลดการซ้ำของลายจิด ไม่ให้มากเกินไปในผลิตภัณฑ์

ผลจากการพัฒนาภายใต้กรอบดังกล่าวพบว่า ผลิตภัณฑ์มีต้นทุนสูงขึ้นจากเดิม โดยเฉลี่ย 43 เปอร์เซ็นต์ แต่สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น 115 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉลี่ย

และจากการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ การเปรียบเทียบระหว่าง ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดเดิม กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดที่ทำการออกแบบ การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ พบว่ากลุ่มตลาดเก่า จากการประเมินจากแบบสอบถาม กลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจ ในราคาของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น ยังคงยึดติดกับผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมและราคาเดิม โดยไม่สนใจ ในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติหรือผ้าทอ โรงงานย้อมสีเคมีก็ตาม การตัดสินใจซื้อจะอยู่ที่ราคาที่ถูกลงของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก กลุ่มตลาดใหม่แนวร่วมสมัย ผู้ใช้ ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ จะเป็นวัยรุ่น วัยทำงาน คนในกลุ่มนี้จะ ไม่สนใจในราคาของ ผลิตภัณฑ์ และที่มาของผลิตภัณฑ์เท่าใดนัก แต่จะให้ความสำคัญกับรูปแบบ ที่มีความร่วมสมัยของ ผลิตภัณฑ์ และสามารถนำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด ไปใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อย่างกลมกลืน กลุ่มตลาดใหม่แนวอนุรักษ์ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนาสังคม หรือหน่วยงานราชการต่างๆ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ยังคงสนใจในคึกความเชื่อของ

การนำผ้าจิคมาใช้ และยังคงกลิ่นอายของรูปแบบดั้งเดิม มีความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น แต่อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย

จากผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า หากกลุ่มศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิคบ้านคำพระยังคงต้องการรักษาตลาดกลุ่มเดิม ก็ยังคงสามารถทำขายได้เฉพาะกลุ่ม แต่ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเปิดตลาดกลุ่มใหม่ได้ต่อไปในอนาคต

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฅ
สารบัญ	ฐ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ค
สารบัญภาพ	ด
เนื้อหา	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	1
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 ข้อมูลประกอบการวิจัย	
2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.2 ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพบ้านคำพระ	7
2.3 ข้อมูลพื้นฐานศูนย์วิสาหกิจชุมชน	9
2.4 โครงสร้างของกลุ่มทอผ้าจิด	10
2.5 ผ้าจิด 72ลาย เถลิงพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา	12
2.6 ผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ	36
2.7 การแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์	42
2.8 ตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย	45
3.2 วิธีการในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน	46
3.3 การลงพื้นที่	47
3.4 การลงพื้นที่เพื่อศึกษาตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า	49
3.5 การวิเคราะห์	54
3.6 การสังเคราะห์	58
3.7 การออกแบบ	59
3.8 การทดลองแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการทอผ้าจิดและการ แปรรูปผลิตภัณฑ์	60
3.9 การทดลองตลาด	64
4 การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด	
4.1 กรอบแนวคิดในการออกแบบผ้าทอสำหรับนำไปแปรรูป	65
4.2 กรอบแนวคิดในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เดิมมาพัฒนาการออกแบบ	71
4.3 กรอบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด	71
4.4 แบบร่าง	72
4.5 ดัชนีแบบผลิตภัณฑ์	82
5 การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด	
5.1 สรุปผลการออกแบบ	113
5.2 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ระหว่างผ้าทอโรงงาน กับผ้าจิดทอมือ	116
5.3 การถ่ายทอดองค์ความรู้	121
5.4 สรุปแบบสอบถามความพึงพอใจ	122
5.5 สรุปผลการวิจัย	124

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรมหนังสือ	126
ภาคผนวก	127
บทความสำหรับการเผยแพร่	128
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	133
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการ ไปใช้ประโยชน์	142
รายงานการเงิน	144

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย	12
2 ตารางการทดลองครั้งที่ 1	60
3 ตารางการทดลองครั้งที่ 2	61
4 ตารางการทดลองครั้งที่ 3	62
5 ตารางการทดลองครั้งที่ 4	63
6 ตารางการเปรียบเทียบการใช้ผ้าลายชนิดทำกระเป๋าสแบบเดิมและแบบใหม่ 1	71
7 ตารางการเปรียบเทียบการใช้ผ้าลายชนิดทำหมอนแบบเดิมและแบบใหม่	71
8 ตารางการเปรียบเทียบการใช้ผ้าลายชนิดทำกระเป๋าสแบบเดิมและแบบใหม่ 2	72
9 ตารางการเปรียบเทียบจังหวะในการวางลายผ้าชนิดเดิมและผ้าชนิดที่ออกแบบ จังหวะการวางลายใหม่	113
10 ตารางการเปรียบเทียบการเลือกใช้สีผ้าชนิดเดิมกับผ้าชนิดออกแบบใหม่	114
11 ตารางการเปรียบเทียบความโคคของลายการเพิ่มผิวสัมผัสของผ้าชนิดเดิม กับผ้าชนิดออกแบบใหม่	115
12 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปหมอนระหว่างการใช้ผ้าลายชนิดทอ โรงงานกับผ้าฝ้ายลายชนิดทอมือย้อมสีธรรมชาติ	116
13 ตารางการเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปกระเป๋าหว่างผ้าชนิดทอโรงงาน กับผ้าชนิดที่ทำการทดลอง	118

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1	1
2	45
3	46
4	47
5	54
6	55
7	55
8	56
9	57
10	58
11	58
12	59
13	65
14	123
กับผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ภาพผ้าซิด 72ลาย เถลิงพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา	11
2 ภาพผ้าทอลายซิดจำหน่ายเป็นเมตร	36
3 ภาพแสดงภาพตัวอย่างลวดลายผ้าทอซิด	37
4 ภาพแสดงตัวอย่างลักษณะของลายหลัก	38
5 ภาพแสดงตัวอย่างลักษณะลายเส้น	38
6 ภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ทำหมอน	39
7 ภาพหมอนแปรรูปจากผ้าซิดย้อมสีเคมีทอจากโรงงาน	39
8 ภาพรวมหมอนแปรรูปจากผ้าซิดย้อมสีเคมีทอจากโรงงาน	39
9 ภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ทำกระเป๋า	40
10 ภาพ กระเป๋าแปรรูปจากผ้าซิดทอโรงงานลายใหญ่	40
11 ภาพกระเป๋าแปรรูปจากผ้าซิดทอโรงงานลายเล็ก	41
12 ภาพกระเป๋าลายซิดผ้าทอมือ ย้อมสีเคมี	41
13 ภาพผ้าซิดเบี่ยง	41
14 ภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดอื่นๆ	42
15 ภาพสัมภาษณ์แม่หญิง บัวหล้า ตัวแทนผู้ทอผ้าซิด	48
16 ภาพสัมภาษณ์การทำต้นแบบกระเป๋า คุณแม่สมจิตร ประธานกลุ่มแปรรูปกระเป๋าผ้าซิด	48
17 ภาพสัมภาษณ์ข้อมูลการทำหมอนจาก นางทรงศรี บุญมา	49
18 ภาพงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร	49
19 ภาพผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร	50

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
20	ภาพกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร	51
21	ภาพบุชจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า บ้านคำพระในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร	52
22	ภาพศึกษาแนวคิดและกระบวนการทอผ้าซาโอริที่	53
23	ภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอซาโอริ	54
24	ภาพการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืดและผ้าอื่นๆ	56
25	ภาพแสดงกลุ่มเป้าหมายในตลาดใหม่	59
26	ภาพนักออกแบบกับชาวบ้านผู้ทอผ้าร่วมกันออกแบบผ้าทอ	60
27	ภาพการทดลองตลาดเดิมด้วยผลิตภัณฑ์ใหม่	64
28	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานการออกแบบจังหวะของลายผ้าจืด	66
29	ภาพแสดงตัวอย่างการเลือกใช้สีกลมกลืนกันทั้งผืนผ้า	67
30	ภาพแสดงตัวอย่างการเลือกใช้สีตัดกัน	67
31	ภาพแสดงขนาดของผ้าจืดแต่ง	69
32	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานการออกแบบที่นำผ้าจืดแต่งมาใช้	69
33	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานการลดความโดดเด่นของลายจืด และเพิ่มมิติให้ผืนผ้า	70
34	แสดงตัวอย่างผลงานการออกแบบการลดความโดดเด่นและสีของผ้า และเพิ่มมิติให้กับผืนผ้า	70
35	ภาพ Mood Board แสดงกลุ่มเป้าหมายและแนวทางการออกแบบ	72
36	ภาพแบบร่างหมอน	73
37	ภาพแบบร่างกระเป๋า	74
38	ภาพแสดงแบบร่างกระเป๋าแบบลงสี	75
39	ภาพแบบร่างเครื่องแต่งกาย 1	76

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
40 ภาพแบบร่างเครื่องแต่งกาย 2	77
41 ภาพแบบร่างเครื่องแต่งกายชุดกลางคืน	78
42 ภาพแบบร่างเครื่องแต่งกายชุดทำงาน	78
43 ภาพแบบร่างเครื่องแต่งกายชุดลำลอง	79
44 ภาพแสดงแบบเครื่องแต่งกาย 1	79
45 ภาพแสดงแบบเครื่องแต่งกาย 2	80
46 ภาพแสดงแบบเครื่องแต่งกาย 3	80
47 ภาพแสดงแบบเครื่องแต่งกาย 4	81
48 ภาพแสดงแบบเครื่องแต่งกาย 5	81
49 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 1	82
50 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 2	83
51 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 3	84
52 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 4	85
53 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 5	86
54 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 6	87
55 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 7	88
56 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 8	89
57 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียง 1	90
58 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียง 2	91
59 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์ประเป๋า 1	92
60 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์ประเป๋า 2	93
61 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์ประเป๋า 3	94
62 ภาพค้นแบบผลิตภัณฑ์ประเป๋า 4	95

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
63	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 1	96
64	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 2	97
65	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 3	98
66	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 4	99
67	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 5	100
68	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 6	101
69	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 7	102
70	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 8	103
71	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 9	104
72	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 10	105
73	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 11	106
74	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 12	107
75	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 13	108
76	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 14	109
77	ภาพต้นแบบเครื่องแต่งกาย 15	110
78	ภาพต้นแบบเครื่องประดับแต่งกาย 1	111
79	ภาพต้นแบบเครื่องประดับแต่งกาย 2	112
80	ภาพอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า อ. หนองสูง จ. มุกดาหาร	121
81	ภาพอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ณ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดมุกดาหาร	122

บทคัดย่อ

- ชื่อโครงการวิจัย : โครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชน
ผ้าจืดบ้านคำพระอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
- ผู้วิจัย : นางสาวรุจิรา วงษ์สามารถ
- หน่วยงาน : คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- แหล่งทุนอุดหนุน : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลผ้าจืดของศูนย์วิสาหกิจชุมชน บ้านคำพระเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืด ศึกษาถึงทิศทางการตลาดและความ ต้องการของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า และนำผลจากการศึกษามาพัฒนาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าจืด โดยมีการดำเนินการวิจัยทั้งจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมและ ไม่มีส่วนร่วม กับกลุ่มตัวแทนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ การ สังเกตการณ์กลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในงาน Otop City เมืองทองธานีและ งานแสดงสินค้า Otop ในจังหวัดอุบลราชธานี ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า และที่พบเห็นทั่วไปในวิถีชีวิต ปัจจุบัน และการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า เพื่อนำมาเป็นข้อมูล ประกอบการออกแบบและประเมินผลของความพึงพอใจ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ภายหลังการออกแบบ และพัฒนา

โครงการมุ่งเน้นการหาแนวทางการแปรรูปผ้าจืดสู่ผลิตภัณฑ์ ให้มีความร่วมสมัย อัน เนื่องมาจาก การพบประเด็นปัญหาในด้านผ้าทอมือลายจืดที่ล้นตลาด ไม่มีตลาดรองรับ ไม่มีการ เชื่อม โยงระหว่างกลุ่มทอผ้า กับกลุ่มแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ ที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของ วัตถุดิบ และเกิดการกระจายรายได้เกิดขึ้น

การเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ มาเป็นโครงการทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ แปรรูปจากผ้าจืดนั้น เนื่องมาจาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัด อำนาจเจริญ เป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาในด้านการทอผ้าลายจืด ย้อมสีธรรมชาติมายาวนาน แต่เนื่องจากเริ่ม ไม่ได้ได้รับความนิยม เนื่องจากขาดการพัฒนาทั้งผ้าทอ และผลิตภัณฑ์แปรรูปกระเป๋า และหมอนจากผ้าของชุมชนเอง ก็หัน ไปใช้ผ้าทอ โรงงานลายจืด อันเนื่องมาจากราคาที่ถูกกว่า เพื่อให้สินค้าสามารถจำหน่ายในราคาที่ถูกลง ไปด้วย ทำให้กลุ่มทอผ้าลายจืด และกลุ่มแปรรูป กระเป๋าและหมอน ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันแต่อย่างใด หากยังไม่มีการทำความเข้าใจ ในการ

สร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่เป็นรากฐานมายาวนานแล้วนั้น ในไม่ช้ากลุ่มผ้าทอมือย้อนมสัทธิธรรมชาติก็จะหมดไป และกลุ่มแปรรูปกระเป่าและหมอน ก็จะเป็นเพียงแหล่งผลิตสินค้าราคาถูกเท่านั้น

จึงได้ตั้งคำถามการวิจัยว่าการพัฒนาผ้าซิดก่อนการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และการนำผ้าซิดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นั้น จะสามารถเพิ่มตลาดใหม่ให้กับผ้าทอลายซิดและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือลายซิดได้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่า การที่จะแปรรูปผ้าซิดเป็นผลิตภัณฑ์ นั้น จำเป็นต้องพัฒนาตั้งแต่ตัวผืนผ้า จึงจะทำให้สามารถนำผ้าทอลายซิดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยได้ เนื่องจากผ้าทอมือลายซิด มีข้อจำกัดอยู่ที่กระบวนการทอ ที่ทำให้เกิดการซ้ำของลายจำนวนมาก และลายซิด จะมีสีเขียว ลายเขียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่ง นอกจากการ มีสีเขียว ลายเขียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่งแล้ว ความนิยมเลือกใช้สีในจุดที่เกิดลาย ก็มักจะเป็นสีที่มองเห็นลายตัดกันอย่างชัดเจน ซึ่งการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก และสีที่ตัดกันแบบไม่มีความกลมกลืนกันนี้ ทำให้ยากต่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้ทำการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้แยกกรอบแนวทางการพัฒนาออกเป็น 2 ส่วน นั่นคือ การพัฒนาผ้าทอลายซิดสำหรับการนำไปแปรรูป และ การแปรรูปผ้าทอลายซิดเป็นผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผ้าทอมือลายซิดสำหรับการนำไปแปรรูปได้ออกแบบ ผ้าซิดแต่ง สำหรับนำมาตกแต่งเฉพาะจุด ช่วยลดระยะเวลาในการทอ ลดต้นทุนโดยการนำมาประกอบกับผ้าทอมือสีพื้นอื่น “ผ้าซิดแต่ง” เป็นการแก้ปัญหา การสิ้นเปลืองผ้าทอซิดทั้งผืนในการนำมาแปรรูป แต่เป็นการทอขึ้น สำหรับนำมาใช้ในการตกแต่งในผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะ และออกแบบผ้าทอลายซิด ให้ลายซิดมีสีที่มีความกลมกลืนกันไปตลอดตัวผืนผ้า ซึ่งโดยปกติ เมื่อถึงจุดที่จะต้องเก็บซิด(ทอลายซิด) ก็จะนิยมเลือกใช้สี ให้ลายซิด โดดออกมาจากตัวผืนผ้า จึงต้องการสร้างความแตกต่าง โดยการ ใช้ฝ้ายในเส้นพุ่ง เป็นฝ้ายเข้เส้นใหญ่ สีเขียวกันกับสีที่ทอผ้าพื้น แต่นำมาพุ่งเฉพาะในจุดที่เก็บซิด(ทอลายซิด) เพื่อเพิ่มมิติ ผิวสัมผัสให้กับผืนผ้าในจุดที่เป็นลายซิด แต่ทั้งผืนผ้าจะมีความกลมกลืนกัน

ด้านการแปรรูปผ้าซิดเป็นผลิตภัณฑ์ ได้ยึดหลักการ โดย ไม่นำผ้าทอลายซิดทั้งผืนมาแปรรูป แต่เป็นการใช้ “ผ้าซิดแต่ง” เนื่องจากทำให้ลดการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก ได้โดยการใช้สีในจุดที่สำคัญ ที่ต้องการสร้างจุดเด่น และผสมผสานระหว่าง ผ้าทอสีพื้นย้อนมสัทธิธรรมชาติอื่น

ผลจากการพัฒนาภายใต้กรอบดังกล่าวพบว่า ผลิตภัณฑ์มีต้นทุนสูงขึ้นจากเดิม โดยเฉลี่ย 43 เปอร์เซ็นต์ แต่สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น 115 เปอร์เซ็นต์โดยเฉลี่ย

และจากการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ การเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดเดิม กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดที่ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ พบว่ากลุ่มตลาดเก่า จากการประเมินจากแบบสอบถาม กลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจในราคาของ

ผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น ยังคงยึดติดกับผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมและราคาเดิม โดยไม่สนใจในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติหรือผ้าทอโรงงานย้อมสีเคมีก็ตาม การตัดสินใจซื้อจะอยู่ที่ราคาที่ถูกของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก กลุ่มตลาดใหม่แนวร่วมสมัย ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ จะเป็นวัยรุ่น วัยทำงาน คนในกลุ่มนี้จะ ไม่สนใจในราคาของผลิตภัณฑ์ และที่มาของผลิตภัณฑ์เท่าใดนัก แต่จะให้ความสำคัญกับรูปแบบ ที่มีความร่วมสมัยของผลิตภัณฑ์ และสามารถนำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดไปใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อย่างกลมกลืน ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบใหม่จะได้รับความสนใจในกลุ่มนี้เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มตลาดใหม่แนวอนุรักษ์ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนาสังคม หรือหน่วยงานราชการต่างๆ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ยังคงสนใจในคติความเชื่อของการนำผ้าจิดมาใช้ และยังคงต้องการกลิ่นอายของรูปแบบดั้งเดิม มีความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น แต่อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย

จากผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า หากกลุ่มศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระยังคงต้องการรักษาตลาดกลุ่มเดิม ก็ยังคงสามารถทำขายได้เฉพาะกลุ่ม แต่ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเปิดตลาดกลุ่มใหม่ได้ต่อไปในอนาคต

ABSTRACT

Topic : Research Project for the Designs and Developments of
Pakhit Community Centre, Ban Kampra, Hua Tapan District, Amnat
Charoen Province

Researcher : Mrs Rujara Wongsamart

Institute : Ubon Ratchathani University

Department : Faculty of Applied Art and Design

The objective of the Design and Development Research Project, at Pakhit Community Public-Private Partnership Centre, in Ban Kampra, was to study the development of designs and adaptation of Pakhit a certain kind of cloth. Also to study the marketing and the demands for the products produced with Pakhit cloth. Then to feed back the results of the research for further design and development of products from Pakhit cloth.

The research process included in-depth interviews and observation by participating, and non-participating, members of a group of representatives of Pakhit Community Public-Private Partnership Centre, Ban Kampra.

Observation – users of products, produced from Pakhit cloth, at OTOP City Fair in Muang Tong Thani, the OTOP Fair In Ubon Ratchathani, adapted Pakhit products in clothing shops and products seen, being worn by people in daily life. Observation and information, about the demand for Pakhit cloth products for further design and development, was obtained from users, with regards to the product designs and the assessment of pleasure obtained from wearing the products.

The focus of the project was to adapt Pakhit cloth products in a contemporary way, due to the discovery that hand-woven Pakhit cloth is being over-produced, with a limited market and lack of suitable connections between the weavers and the people who can adapt the cloth into desirable designs and contemporary styles. Those connections are necessary for the rotation of raw materials, production, the selling of goods and income distribution.

The choice of Pakhit Community Partnership Centre, Ban Kampra, for a project of products adapted from experimental cloth development was due to the fact that the group at Pakhit Community Partnership Centre has had a long history of weaving Pakhit cloth, with the

use of natural colours. However, because the cloth wasn't popular, initially, and because of a lack of development in weaving the cloth, it was adapted to make bags and cushions by the community.

People, later, started using factory woven cloth because of its cheaper price, and because products could be made and sold at a cheaper price. This caused a problem with relationships between the weavers and the people producing goods from cloth because they weren't supporting each other.

If there isn't an understanding about how to promote the value of traditional, original products, the group of hand weavers and painters of natural colours will cease to exist soon and the group of bag and cushion producers will be the only ones left producing cheap goods.

In this case we made a research questionnaire before the development and adaption of the hand-woven Pakhit cloth into new products asking if we could, or couldn't, create a new market for Pakhit cloth and can give it greater value.

Findings from the study showed that the hand-woven Pakhit cloth should be adapted to produce contemporary products. Due to limitations in the hand-weaving process there is only one striped Khit design, and only one colour, and maintaining the same colour in the stripes, throughout, is difficult. Because the design colours are not harmonious it makes it more difficult to adapt the cloth for use in everyday life.

They decided to solve these problems by dividing them into two separate developments. They will develop the hand-weaving of the cloth with Khit stripes and they will separately develop the adaptation of the cloth into saleable products. The development of the hand-woven cloth with Khit stripes – the cloth is to be given some decoration designs, they will find ways to reduce the weaving time of a piece of cloth, they will reduce the principal costs by using different colouring for the hand-woven cloth.

Decorative Pakhit solves the problem of cloth wastage during adaptation but they have to weave the products, for decoration and design, with khit stripe colours which are homogenous (all the same colour). They will choose colours for the khit stripes that stay homogenous during the weaving process. To achieve this they will use special thick cotton (fai khen) and use the same base colour of the cloth but focus only on the khit stripes to give

added dimension to a piece of cloth and provide harmony in the whole woven piece.

The principle idea of adapting Pakhit cloth into products is not to adapt the whole woven piece of stiped Pakhit cloth for adaptation but to use decorated Pakhit because it can reduce the number of repeated stripes by giving it an important focus. This is in order to give it a distinguished mix between the base colour of the woven cloth and other painted, natural colours.

The result of the development is that the products produce a higher principal fund than before by an average of 43% and sell at a higher price by an average of 115%.

From the questionnaire asking about the pleasure gained from buying the products and comparisons between the adaptions of the old Pakhit and the redesigned new-style Pakhit adaptions, it was found that a previous marketing group had not understood the reason for the higher pricing of the new products and held the prices at the same level as before. They hadn't realized that the new products had a higher value. They believed that it didn't matter whether the products were hand-woven cloth and printed with natural colours or factory woven cloth, painted with chemical colours, but the thing that mattered was the cheap price. However, in the market for the new, contemporary style products, most of the users were teenagers and workers and in this group, price wasn't the most important thing. The modern, contemporary style of the products was what interested them most and was the most important reason for buying them. Now they can take the adapted Pakhit products and use them with other suitable products where redesign can create interest in people.

In the conservative group market, the product users are people who work in the areas of art, culture, social development and government officers. The users in this group are still interested in maintaining traditional moral principles and continuing to use the Pakhit cloth that has a unique, original smell and character but is designed in a contemporary product system.

The assessment results from the questionnaire shows that the Pakhit Community Partnership Centre still wants to keep the old market for which they can only sell certain products but the newly designed products can be adapted to open new market groups in the future.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ผ้าจิดเป็นผ้าที่มีคุณค่าแสดงถึงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ปัจจุบันยังคงพบเห็นการใช้ ทั้งในวิถีชีวิตเดิม และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองต่อบริบทวิถีชีวิตใหม่และเพื่อการค้า ศูนย์วิสาหกิจชุมชนนับเป็นความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน และนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน ในการสร้างรายได้และได้ร่วมกัน สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2433 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการส่งหมอนชนิดย้อมสีธรรมชาติเข้าประกวด ในงานกาชาด ที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัด ซึ่งทำให้ชาวบ้านสนใจทอผ้าจิด และทำหมอนชนิด สืบทอดกันมา ถึงปัจจุบัน กระทั่งในปี พ.ศ. 2536 ได้ก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นศูนย์รวม และจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของ อ.ห้วยตะพาน มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ที่ทอผ้าจิดเป็นหลัก และอีก 3 หมู่บ้าน ค้าขายและอื่นๆ ลักษณะการทำงาน จะเป็นการทอผ้าที่บ้านของตนเอง แล้วนำมารวมกันที่ บ้านประธานกลุ่ม จากนั้นจึงนำมารวมกันที่ศูนย์จำหน่ายสินค้า โดยสินค้าในปัจจุบันจะประกอบไปด้วย ผ้าทอจิด และการแปรรูปผ้าจิดสู่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กล่องกระดาษทิชชู หมอน ผ้าคลุมเตียง ของที่ระลึก และอื่นๆอีกมากมาย

อย่างไรก็ตาม แม้ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ จะมีการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าทอจิด จึงต้องอาศัยความร่วมมือกับนักออกแบบ ผ้าทอหนึ่งผืนสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่ตอบสนองต่อการใช้งาน ที่หลากหลายและร่วมสมัยได้

การวิจัยเพื่อพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ จะเป็น โครงการนำร่อง ในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอจิด ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย และสามารถนำกระบวนการ ไปใช้ในการพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนและชุมชนหัตถกรรมในลักษณะอื่นๆ ได้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดให้มีความร่วมสมัย
2. นำเสนอกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา งานในลักษณะอื่นๆ ได้

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มสมาชิกศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน รวม 9 หมู่บ้าน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากผลของการศึกษาด้านเนื้อหา และการลงพื้นที่ที่ศึกษาศักยภาพในการผลิตของชุมชน จะส่งผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด โดยจะเลือกทำต้นแบบ จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการวิเคราะห์ และสรุปผลจากความต้องการของผู้บริโภคและศักยภาพของผู้ผลิตในชุมชนเป็นหลัก

1. ข้อมูลทั่วไปของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ
  - ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา
  - ข้อมูลด้านผ้าทอ
  - ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า
2. ข้อมูลด้านการออกแบบ
  - ข้อมูลด้านการตลาด
  - ข้อมูลด้านความต้องการของผู้บริโภค

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆดังนี้

1.4.1 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานภายใต้ขอบเขตการศึกษา

- การค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานทางด้านเอกสาร(Documentary Research)

โดยแบ่งการค้นคว้าเป็น

- ข้อมูลขั้นต้นหรือปฐมภูมิ(Primary Sources) โดยงานวิจัยนี้เน้นปฐมภูมิจากการสำรวจเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลในแง่มุมที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน นำมาซึ่งข้อมูลที่มีการค้นพบใหม่ ในประเด็นที่น่าสนใจ เป็นการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

- ข้อมูลขั้นสองหรือทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่เอกสาร บทความ ตำรา งานวิจัย ตลอดจนเอกสารอื่นที่มีความน่าเชื่อถือ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Field Research) ได้แก่

- แบบสำรวจ ใช้ในการสำรวจข้อมูลด้านรูปธรรม
- แบบบันทึกการสนทนา เป็นการกำหนดประเด็นในการสนทนาเพื่อให้

ผู้ตอบ สามารถตอบได้อย่างอิสระในประเด็นที่กำหนด เพื่อใช้ในการสนทนากับหัวหน้ากลุ่มสมาชิก สมาชิก และคนในชุมชน

- แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆดังนี้

1. ด้านผ้าทอจิด

- จุดอ่อน จุดแข็ง ของผ้าทอจิด
- จุดอ่อน จุดแข็งผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า

2. ด้านผลิตภัณฑ์

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด
- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าอื่นๆ

3. ด้านการตลาด

- การวางตำแหน่งทางการตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด
- ความต้องการของผู้บริโภค
- สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.4.3 ขั้นตอนการออกแบบ จากการวิเคราะห์สามารถนำมาสู่ขั้นตอนในการออกแบบ

ได้ดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวความคิดในการออกแบบ

2. ออกแบบผ้าทอจิดก่อนการแปรรูป

3. ออกแบบผลิตภัณฑ์ก่อนนำผ้าจิดมาแปรรูป

4. ทำการทดลอง

- ทดลองพัฒนาผ้าทอลายจิด
- ทดลองแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าจิดที่ทำการทดลอง
- ทดลองการตลาด

1.4.4 ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าขิดของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้

1.5.2 ผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับความต้องการของตลาดร่วมสมัย สามารถขยายตลาดเพิ่มมากขึ้น

1.5.3 เป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาศูนย์วิสาหกิจชุมชนและชุมชนหัตถกรรมในลักษณะอื่นๆต่อไป

บทที่ 2

ข้อมูลประกอบการวิจัย

2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืด เป็นโครงการที่ต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลายด้านทั้งจากศักยภาพของชุมชนเอง จึงได้ทำการศึกษาลักษณะการทำงานของอาชีพที่เกี่ยวข้องส่วนร่วมกับชุมชนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น โครงการผ้าฝ้ายโปรงคำ กระบวนการบูรณาการภูมิปัญญากับการอนุรักษ์ที่ลงตัว โดยมีพระสมคิดร่วมกับชาวบ้านกลุ่มเล็กๆ ที่ต้องการปรับเปลี่ยนจิตใจและความคิดของคนในชุมชนให้หันมาตระหนักและให้ความสำคัญกับทรัพยากรป่าและน้ำที่เป็นรากฐานของชุมชน การทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ทำให้คนในชุมชนตระหนักเห็นคุณค่าและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ รู้จักอนุรักษ์ธรรมชาติ ทำให้เกิดการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จากที่เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ และการทอผ้า เกิดเป็นผลิตภัณฑ์และเกิดการขยายกลุ่มทอผ้าทั้งในหมู่บ้านและหมู่บ้านข้างเคียง ได้รับเงินสนับสนุนจัดตั้งศูนย์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและผลิตภัณฑ์อื่นๆ มีการจัดอบรมการทอผ้า และมาตรฐานของผ้าทอรูปแบบของสินค้า บรรจุภัณฑ์ กระบวนการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิมของชุมชน ผลประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนว่าธรรมชาติสร้างคุณค่าอย่างยั่งยืนและมีการพยายามสร้างมูลค่าของดีที่เกิดขึ้นต่อจากนั้น นอกจากมิติของความยั่งยืน สิ่งดีๆ ที่มีอยู่ก็เกิดขึ้น

กชกร ชิมะวงศ์ (2548) ได้ทำศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาลายผ้านาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าผ้าทอนาหมื่นศรีจะได้รับความนิยมจากตลาดแต่ผ้าทอดั้งเดิมกลับสูญหายไป เนื่องจากมีการพัฒนาลายผ้าใหม่ เพื่อสนองต่อกระแสดemand ของตลาด การทอผ้าด้วยกี่พื้นบ้านที่ต้องใช้ฝีมือและความละเอียดอ่อนเปลี่ยนเป็นการรับจ้างทอเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้ซื้อ กระบวนการวิจัยเริ่มจากการตามหาลายผ้า สู่เวทีอวดผ้าโบราณหรือผ้าเก่า และเลือกลายเพื่อการสืบทอดไปจนถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ความสวยงามและคุณค่ายังตราตรึงอยู่ในความรู้สึกของทุกคนในชุมชน ไปอีกนานแสนนาน เจ้าของภูมิปัญญาลายผ้ามรดก ขณะที่สายใยในชุมชนก็ได้รับการถักทอต่อไป เฉกเช่นเดียวกับการถักทอผ้าด้วยความรัก จิตวิญญาณ ความรู้สึกความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง

สุนิสิต สุจิตานนท์ และคณะ(2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการทอผ้าไหมลายจืด ณ หมู่บ้านหนองอ้อ ต.หนองอ้อ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี โดยคณะผู้ศึกษาพบว่า ปัจจุบันพื้นฐานที่เอื้ออำนวยให้เกิดการทอผ้าไหมลายจืด ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และความรู้ที่

ได้รับคทอคมจากบรรพบุรุษเชื้อสายไท - ลาว ส่วนปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในเวลาต่อมา เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2525 เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับ ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จ.สกลนคร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทานคำแนะนำในการออกแบบ ลวดลายการใช้สี ตลอดจนทรงแนะนำให้ชาวบ้านทดลองนำเส้นใยไหมมาทอผ้าลายซิดแทนเส้นด้ายฝ้าย จึงทำให้ชาวบ้านสามารถพัฒนาลวดลาย การใช้สี และฝีมือในการทอผ้าไหมลายซิดให้สวยงาม เพื่อไว้ขายและส่งเข้าประกวด ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เมื่อพระองค์เสด็จมาประทับ ณ ตำหนักแห่งนี้เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนของรัฐและเอกชน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาชุมชน ฯลฯ จึงทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจ และเกิดความสำนึกร่วมที่จะต้องอนุรักษ์ และส่งเสริมศิลปหัตถกรรมนี้ไว้ การศึกษารั้ครั้งนี้ ผู้ศึกษายังได้ศึกษาถึงวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าไหมของท้องถิ่น ตลอดจนกรรมวิธีการทอผ้าไหมลายซิด และได้รวบรวมลวดลายผ้าทอที่พบในหมู่บ้านนี้ นอกจากนี้ยังได้พบปัญหาและอุปสรรคของชาวบ้านที่ทำการทอผ้าไหมลายซิดเพื่อการค้าด้วย

ประไพ ทองเชิญ (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การกำหนดมาตรฐานผ้าทอพื้นบ้านเพื่อสิ่งแวดล้อม แนวทางการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในรูปแบบใหม่ๆตอบสนองความต้องการของตลาดเน้นการผลิตกิ่งอุตสาหกรรมมีการนำวัตถุดิบไปให้ชาวบ้านทอตามแบบที่ ต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกปรับเปลี่ยนด้วยระบบตลาด ผ้าทอมือส่วนใหญ่ที่ออกมาสู่ตลาดจึงมีลักษณะคล้ายกัน จากการวิจัยพบว่าเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มคือความเฉพาะหรือความพิเศษที่จะทำให้กลุ่มพัฒนาไปอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศน์และวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความทรงจำให้คนภายนอก สร้างนิยามที่ชัดเจนของผ้าทอพื้นบ้านไม่ให้ปะปนกับสินค้าอุตสาหกรรม ผ้าพื้นบ้านแท้จะจมหายไปกับกระแสเสื้อผ้าแฟชั่น เมื่อกำหนดว่าผ้าทอพื้นบ้านคืออะไรแล้ว จะทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ผู้ผลิตหรือชุมชนจะใช้เกณฑ์นี้เป็นทิศทางกำหนดกรอบงานของตนเองได้ ในด้านบริ โภคเมื่อรู้ว่าผ้าชิ้นใดเป็นผ้าพื้นบ้านของกลุ่มไหน ก่อผลดีกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร ในวันที่และวันหน้าก็จะเกิดความตระหนักถึงคุณค่าการผลิต การใช้ผ้าทอพื้นบ้าน ซึ่งเป็นการนำร่องในการสร้างตลาดผ้าพื้นบ้านที่ชัดเจน เริ่มจากการหาตัวตนที่ชัดเจนของแต่ละกลุ่ม เช่นผ้าทอขึ้นชื่อจังหวัดอุดรธานี ผ้าซิด โดยเฉพาะผ้าซิดบ้านนาข่า เป็นหมู่บ้านทอผ้าที่เป็นต้นแบบผ้าซิดและได้เผยแพร่มาถึงกลุ่มออนซอนจังหวัดอุบลราชธานี ในรูปแบบผ้ารองงาน ผ้าห่ม ผ้าคลุม ลายซิดเล็กบ้างใหญ่บ้างตามภูมิรู้ทางเทคนิคดั้งเดิม การพัฒนาแนวคิดทางวัฒนธรรมเป็น วัฏจักรส่งผลให้เกิดพลังเหนียวนำการหมุนในแนวราบ สามารถยกระดับชุมชนอย่างมีทิศทางและชัดเจน

จากการทบทวนวรรณกรรม โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผ้าทอ โดยส่วนใหญ่ เน้นการพัฒนาร่วมกับชุมชนแบบมีส่วนร่วม และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทั้งกระบวนการแปรรูป และ ตลาดในกลุ่มอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว เป็นลักษณะการวิจัยในมิติทางสังคม และวัฒนธรรมมากกว่า การมุ่งเน้นการเกิดมุมมอง หรือสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในด้านการออกแบบ

โครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืดบ้านคำพระจึงได้เกิด แนวคิดในการบูรณาการให้เกิดความสมดุลระหว่าง 1) การออกแบบเพื่อให้เกิดสิ่งสร้างสรรค์ใหม่ 2) การอนุรักษ์ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสังคม 3) การตลาดที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ รายได้ ซึ่งเป็นจุดสำคัญในการสร้างงานเป็นผลพวงให้เกิด การยังคงอยู่ของอาชีพทอผ้า และศูนย์ วิสาหกิจชุมชนช่วยลด การย้ายถิ่นฐาน การว่างงาน และอื่นๆอีกมากมายของสังคม โดยการนำ กรอบแนวความคิดจาก 3 ข้อมาเป็นกรอบแนวทางการออกแบบต่อไป

2.2 ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพบ้านคำพระ

ตำบล คำพระ อยู่ในอำเภอหัวตะพาน เป็นหมู่บ้านที่ล้อมรอบไปด้วยแหล่งน้ำที่เรียกว่า “คำ” หรือ น้ำคำ หมายถึง บริเวณที่มีน้ำซับ น้ำซึมอยู่ตลอดปี บ้านคำพระ ตั้งชื่อตามคำพระเจ้า มี เรื่องบอกเล่าต่อกันมาว่าบริเวณหนองคำพระเป็นบริเวณป่าไม้หนาทึบ มีน้ำคำหรือน้ำซับ ไหลอยู่ ตลอดปี เหตุที่เรียกคำพระเจ้า เพราะแต่ก่อนเชื่อว่า มีผู้นำพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สมัยขอม เดิน ทางผ่านมาเพื่อจะไปร่วมสร้างพระธาตุพนม แต่เดินทางไปยังไม่ถึง พระธาตุพนมสร้างเสร็จก่อน จึง นำพระพุทธรูปฝังดินไว้ ต่อมาชาวบ้านไปพบพระพุทธรูปองค์ดังกล่าว จึงพากัน ไปอัญเชิญ และ กราบไหว้บูชา ประกอบกับบริเวณนั้นมีน้ำคำไหลอยู่ หมู่บ้านบริเวณนี้จึงเรียกว่า “คำพระ”²

2.2.1 ทำเลที่ตั้ง สภาพพื้นที่และข้อมูลของพื้นที่ในการทำการศึกษาร่วมกันของชุมชน ตำบลคำ พระ อำเภอหัวตะพาน จ.อำนาจเจริญ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ประกอบไปด้วย 12 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านคำพระ หมู่ 2 บ้านคำพระ หมู่ 3 บ้านคำพระ หมู่ 4 บ้านกุดชวย หมู่ 5 บ้านโนนหนามแท่ง หมู่ 6 บ้านหนองแคน หมู่ 7 บ้านโคกซาด หมู่ 8 บ้านท่ายางชุม หมู่ 9 บ้านท่ายางชุม หมู่ 10 บ้านกุดชวย หมู่ 11 บ้านโนนหนามแท่ง หมู่ 12 บ้านโคกท่าโพธิ์

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.น้ำปลีก, คอนเมย, นาจิก อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.หัวตะพาน, รัตนวาริ อ.หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.เคิ่งใหญ่ อ.หัวตะพาน จ.อุครธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จ.ยโสธร

การเข้าถึงโครงการ ที่ตั้งโครงการอยู่ติดถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2210 ซึ่งเป็น ทางสายหลักที่ใช้ในการเดินทางเข้าหมู่บ้าน โดยมีทุ่งนาสลับกับหมู่บ้านต่างๆตลอดสองข้างทางใน

การ เข้ามายังโครงการ และสามารถพบเห็นชาวบ้านผู้ทอผ้า ได้ตามหมู่บ้านต่างๆตลอดเส้นทาง การเดินทาง โดยจะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับช่วงของการทำนา เนื่องจากชาวบ้านทอผ้าเป็น รายได้เสริม ก่อนถึงโครงการจะเริ่มมีบ้านเรือนเป็นอาคารพาณิชย์ค้าขายสองข้างทาง และจะพบ วัด ไชยคำ และ โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ ที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ตั้งโครงการ โดยถนนฝั่งตรงข้าม จะเป็นถนน เข้าหมู่บ้านคำพระ ภายในหมู่บ้าน จะมีบ้านเรือนติดกันเป็นแนวยาว บ้างมีรั้วกันแยกจากกันอย่าง เป็นสัดส่วน บ้างอยู่รวมกัน โดยชาวบ้านจะทอผ้าที่ได้หมู่บ้านของตน แล้วนำผ้าจกมาส่งที่ศูนย์ ซึ่ง นับว่าการเข้าถึง โครงการเป็นการ ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่แท้จริง และสามารถเข้าถึงชุมชนทอผ้าบ้าน คำพระได้โดยสะดวกอีกด้วย

2.2.2 สภาพเศรษฐกิจ จากสภาพของพื้นที่ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ ทางด้านการทำนา เป็นหลัก และมีอาชีพเสริมเพิ่มเติมตามแต่ละครัวเรือน ที่มีความสามารถเฉพาะ ด้าน เช่นการทอผ้า ทอเลื้อย ส่วนพื้นที่ที่อยู่ตามแนวยาวของถนนหน้าชุมชน จะเป็นร้านค้าประเภท ร้านค้าปลีก ร้านค้าย่อย ร้านอาหารประเภทร้านอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านส้มตำ เป็นต้น ส่วน บริเวณพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่ด้านหลัง ถนนที่ตัดผ่านตำบลนั้น จะเป็นพื้นที่บ้านพักอาศัย ที่จะปลูก ติดยากัน ไป เป็นบ้านไม้ บ้านก่ออิฐฉาบปูน ครึ่งตึกครึ่งไม้ ตามแต่ฐานะ จะมีพื้นที่โล่ง อยู่ใจกลาง หมู่บ้าน สำหรับจัดงานตลาดนัดของชุมชน

2.2.3 ประชากร ตำบลคำพระมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,895 คน เป็นชาย 3,439 เป็น หญิง 3,456 คน ประชากรในพื้นที่มีการศึกษาภาคบังคับ และศึกษาต่อในสายวิชาชีพ โดยภายใน บริเวณใกล้เขตพื้นที่จะมีสถานศึกษา ให้บริการในเขตพื้นที่ ตั้งแต่ระดับเด็กอนุบาล ระดับประถม และมัธยม รวมทั้งวิทยาลัยการอาชีพ ที่อยู่ไม่ไกลนัก นอกจากนี้ยังมีสถานีอนามัยให้บริการ ประชาชน ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้โครงการ และจะมีพื้นที่โล่ง ที่อยู่ใจกลางหมู่บ้าน สำหรับจัดงาน ตลาดนัดของชุมชน

2.2.4 ประเพณีและ วัฒนธรรม ชาวตำบลคำพระมีประเพณีและพิธีกรรมตามประเพณี ของชาวอีสาน โดยทั่วไป อันประกอบไปด้วย ฮีตสิบสอง หมายถึงประเพณี 12 เดือน ที่เกี่ยวเนื่อง กับหลักทางพุทธศาสนา ความเชื่อ และการดำรงชีวิตทางเกษตรกรรมซึ่งชาวอีสานยึดถือปฏิบัติกัน มาแต่โบราณ มีแนวปฏิบัติแตกต่างกันไปในแต่ละเดือนเพื่อให้เกิดสิริมงคลในการดำเนินชีวิต เรียก อย่างท้องถิ่นว่างานบุญ ซึ่งประกอบไปด้วย เดือนอ้าย จะเป็นงานบุญเข้ากรรม เดือนยี่ บุญคูณลาน เดือนสาม บุญข้าวจี่ เดือนสี่ บุญพะหวาด เดือนห้า บุญสงน้ำ เดือนหก บุญบั้งไฟ เดือนเจ็ด บุญข้าว สะ เดือนแปด บุญเข้าพรรษา เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เดือนสิบ บุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ด บุญ ออกพรรษา เดือนสิบสอง บุญกฐิน นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่นๆ เช่น ประเพณีผูกเสี่ยว พิธีกินคอง

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีลงแขก นอกจากนี้ ชาวบ้านจะแบ่งกลุ่มกันเปลี่ยนกันมาถวายเพลที่วัด และทำบุญทุกวันพระ

2.3 ข้อมูลพื้นฐานศูนย์วิสาหกิจชุมชน

2.3.1 ประวัติความเป็นมาของการทอผ้าจิดตำบลคำพระ ความเป็นมาของผ้าจิด คำพระ เริ่มต้นจาก ยายของนางภา สุพล ได้ถ่ายทอดให้นางทอง สุพล (จากเอกสาร นางทอง สุพล เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2433) และนางทอง สุพล ได้สอนการทำผ้าจิดโดยสืบทอดจากรุ่นก่อนหน้าให้ลูกหลาน และหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อใช้ในครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการส่งหมอนจิดย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นของนางทอง สุพล เข้าประกวด ในงานกาชาดที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัด ซึ่งทำให้ชาวบ้านสนใจทอผ้าจิด และทำหมอนจิดสืบทอดกันมาจนชั่วลูกชั่วหลาน ถือเป็นมรดกสืบทอดกันมาจนทำให้ชาวคำพระส่วนใหญ่ได้มีความรู้ความสามารถ ในการทอผ้าจิดเกือบทุกหลังคาเรือน ในระยะแรก การทอผ้าจิดนั้น ทอขึ้นทำเป็นหมอนจิด 4 เหลี่ยม เพื่อเอาไว้ใช้ในครัวเรือน จนเมื่อ ครูจู่ไร ครูประจำโรงเรียนชุมชนคำพระ ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาในการทำหมอนจิดให้ชาวบ้าน เกิดความสนใจในการรวมตัวกันมากขึ้น จากการก่อตั้งกลุ่มดังกล่าว มีการพัฒนามาโดยตลอด และเมื่อปี 2534 สำนักงานพัฒนาชุมชนได้นำวิทยากร มาสอนเพิ่มทักษะ การย้อมสีธรรมชาติ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และสิ่งที่สำคัญยิ่งคือ กลุ่มได้ส่งผ้าจิดประกวดและได้รับรางวัล การทอผ้าจิด จากธรรมชาติ ทั้งรางวัลที่ 1,2,3 จากการประกวด ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จังหวัดอยุธยา ในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ปี 2537 และสำนักงานพัฒนาชุมชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และก่อสร้างศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากการที่กลุ่มได้ดำเนินงานด้วยดีตลอดมา ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกสมัย ตลอดจนส่วนราชการต่างๆ ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ให้การสนับสนุน

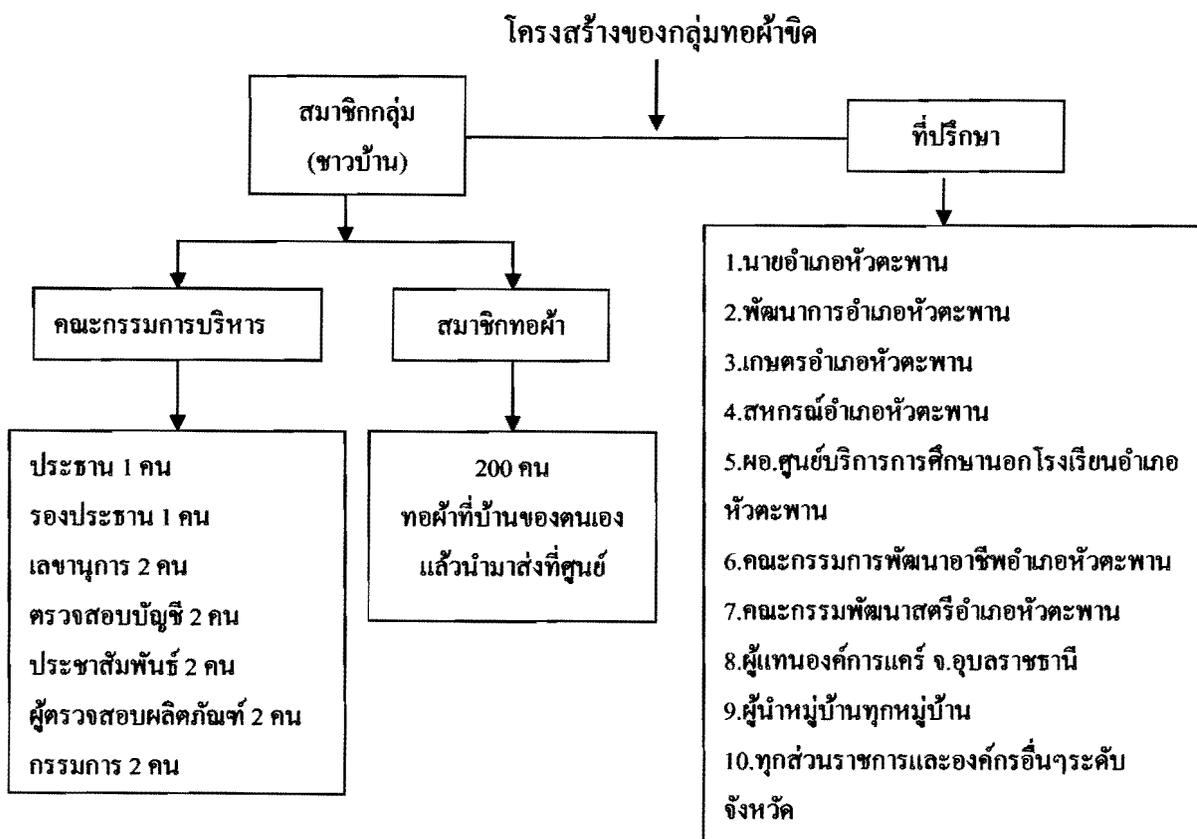
2.3.2 ความเป็นมาของกลุ่มสตรีทอผ้าจิด บ้านคำพระ ในปี 2536-2537 มีองค์การแคร์นานาชาติ มาช่วยจัดตั้งให้ความช่วยเหลือ ด้านการสอนและฝึกอบรม ต่างๆเช่นการย้อมสีธรรมชาติ และ พ.ศ 2538-2539 พัฒนาชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ เข้ามาช่วยเหลือ โดยให้เส้นฝ้ายกับแต่ละหมู่บ้าน ทุกตำบลของจังหวัดอำนาจเจริญ และยังมีเงินทุนสนับสนุนให้จัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าจิด จากนั้นได้ลงทุนกันคนละ 100 บาท ค่าสมัครคนละ 20 บาท ก่อตั้งเป็นศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของ อ.ห้วยตะพาน กลุ่มทอผ้าจิดห้วยตะพานนี้ สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มเป็นคนในตำบล คำพระ โดยตำบลคำพระนี้ มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ที่ทอผ้าจิดเป็นหลัก และอีก 3 หมู่บ้าน ค้าขายและอื่นๆ ลักษณะการทำงาน ของชาวบ้านที่ทอผ้า จะทอผ้าที่บ้านของตัวเอง แล้วถึงจะเอมารวมกันที่บ้านประธานกลุ่ม แล้วถึงจะนำมารวมกันที่ศูนย์จำหน่ายสินค้า โดยสินค้าที่นี้ประกอบไป

ด้วย ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูเตียง กระเป๋า หมอน จากการสัมภาษณ์ ทราบว่า ในหมู่บ้าน มีบ้าน
 ยังคงมีการผลิตเส้นฝ้ายแบบโบราณ อุปกรณ์โบราณยังคงใช้ได้ ซึ่งชาวบ้านเองได้เก็บอนุรักษ์ไว้
 โดยที่ชุมชนนี้ จะมีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จากสถาบันต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ได้เข้ามาศึกษาดูงาน
 ในเรื่องของการทอผ้าลายซิด อยู่อย่างเสมอ โดยมีคำขวัญ ของกลุ่มสตรีทอผ้าซิด คือ

พระศรีเจริญองค์ศักดิ์สิทธิ์   ผ้าลายซิดเลอเลิศ
 แหล่งกำเนิดนักปราชญ์   มรดกชาติป่าดงใหญ่
 งามวิไลหนองสามขา   ปวงประชาใฝ่ธรรม

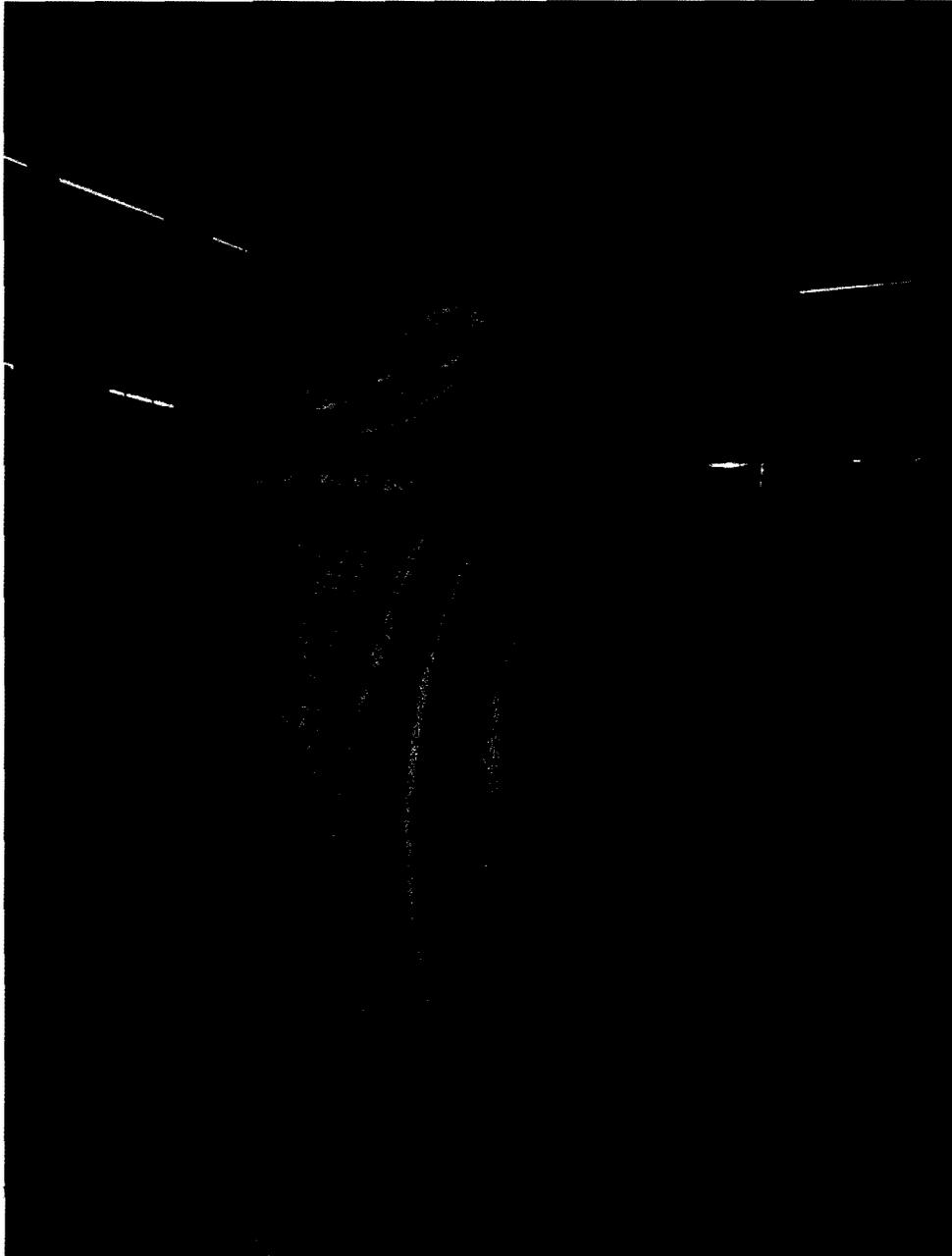
กลุ่มได้จัดทำผ้าซิดที่ยาวที่สุดในโลก เพื่อถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน
 วโรกาสที่มีพระชนมายุครบ 72 พรรษา โดยทำปีน 72 สี 72 ลาย ยาว 2,199.99 เมตร ถือเป็น
 ประชาสัมพันธ์ ครั้งยิ่งใหญ่ให้กับกลุ่ม ตลอดจนจัดหาตลาดอุดหนุนอย่างต่อเนื่อง ผ้าทอลายซิดจึง
 นับว่าเป็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นภูมิปัญญาของชุมชน และผ้าซิดที่ยาวที่สุดในโลก และได้โปรด
 เกล้าฯให้กลุ่มได้เก็บรักษาไว้ ที่ศูนย์ผลิตภัณฑ์ผ้าซิด บ้านคำพระ อ.หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญแห่งนี้

2.4 โครงสร้างของกลุ่มทอผ้าซิด

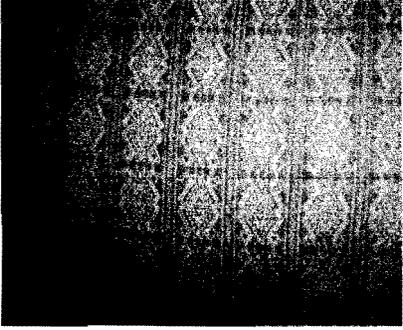
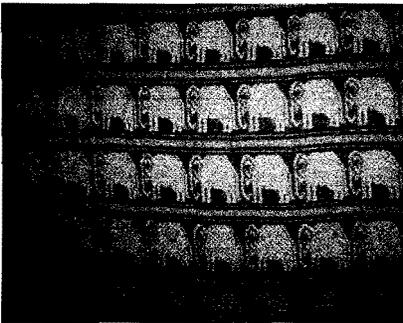
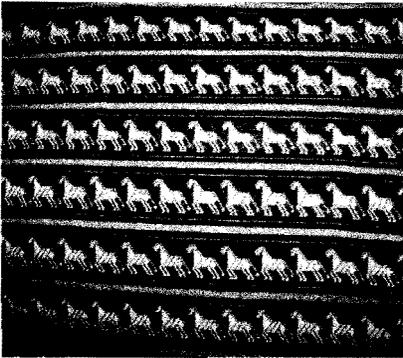
แผนภาพที่ 1 โครงสร้างของกลุ่มทอผ้าซิด

2.5 ผ้าจิด 72ลาย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา

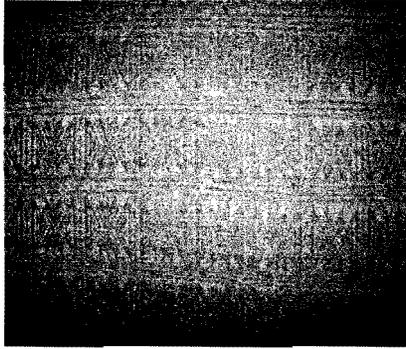

ภาพที่1 ผ้าจิด 72ลาย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา

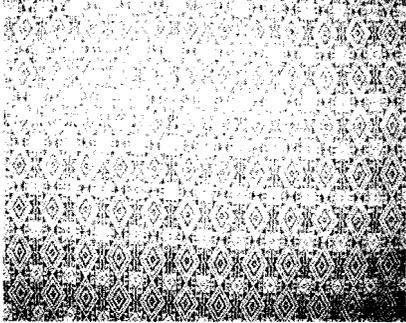
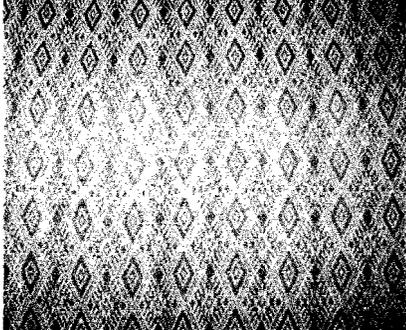
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/วันที่ทอ
1		ลายพญานาค พญานาคมีความผูกพันกับ ศาสนา เป็นตัวแทนของความ ร่วมเย็น	1.นางภู คณาเสน 2.นางสุพิศ บุญมี 3.นางจรณ์ จารุจิตร 3 – 19 เมษายน 2541
2		ลายช้าง เป็นพาหนะของเจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดิน ในสมัยโบราณ ใช้ เป็นพาหนะในการออกศึก สงครามในสมัยโบราณ เป็น สัตว์คู่บ้านคู่เมืองของไทย นำมาใช้ในลายผ้า เพื่อความ เป็นสิริมงคล	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาหวงศ์ 4.นางมาลา แสนกับ 20-29 เมษายน 2541
3		ลายม้า เป็นสัตว์ที่นำมาแห่งชัยชนะ เป็นพาหนะออกศึกของ พระมหากษัตริย์ในสมัย โบราณ	1.นางถ่วน สุตะภักดิ์ 2.นางวันดี ทุมชาติ 3.นางสมจิตร หลักรัตน์ 4.นางสำราญ ธรรมวงศ์ 30 เมษา – 9 พ.ค 2541

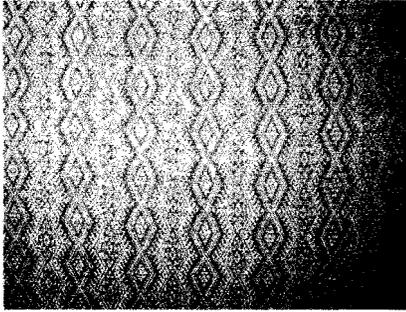
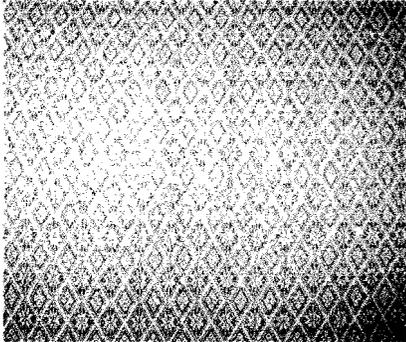
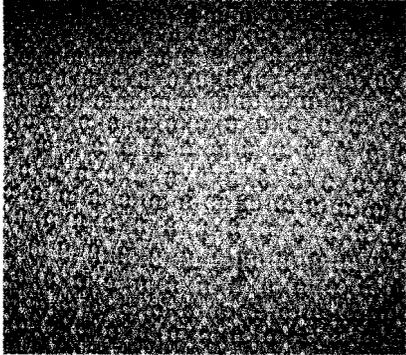
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมายของ ลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
4		ลายผีเสื้อ เป็นตัวแทนความสวยงามตาม ธรรมชาติ ความอ่อนโยน	1.นางน้อย ลาภาพันธ์ 2.นางปัญญา จันโทวงศ์ 3.นางไฮ สาสาร 4.นางสมร ลุยพิมพ์ 10-18 มีนาคม 2541
5		ลายปลา ในที่นี้หมายถึงปลาตะเพียน เป็น สัตว์นำโชค เป็นตัวแทนของ สวยงามตามธรรมชาติ เป็นสิริ มงคล	1.นางหนูพันธ์ จารุจิตร 2.นางสมร ชยธรรม 3.นางบัวลา พิลาแดง 4.นางสังววรรณ มุกกันต์ 5.นางโสวัตร ไชยอุดม 19-25 มีนาคม 2541
6		ลายแมงป่อง มีการเล่าขานกันมาว่า ในสมัย โบราณ ผนแล้ง 7ปี 7เดือน ติดต่อกัน พวกสัตว์ทั้งหลาย กำลังจะอดตาย จึงพากันประชุม หาทางไปขอฝนกับพญาแถน เจ้าของฝน แต่พญาแถนไม่ยอม พญาคันคากจึงยกพวกพร้อม ด้วย แมงป่องไปต้อนผู้กักตอย จนชนะ พญาแถนจึงปล่อยฝน ลงมายังเมืองมนุษย์ ได้หว่าน กล้า ดำนากันจนทุกวันนี้ เปรียบ เป็นตัวแทนของความยุติธรรม	1.นางประคอง ธนชัย 2.นางหนูกัน ผสมทรัพย์ 3.นางเข็มพร คุณเมือง 4.นางยุร หงษา 5.นางบุษบา งามเงา 6.นางมะลิ บุญเต็ม 26 พ.ค - 1 มิ.ย 2541

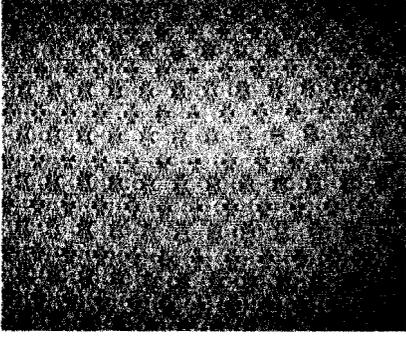
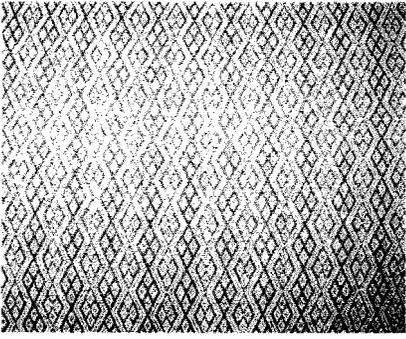
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
7		<p>ลายเต่า เล่ากันว่าเต่าเป็นสัตว์ เครื่องจรรย์ ที่อยากทำบุญ ร่วมกับมนุษย์ พระเจ้าพิมพิ สถาน มหาเศรษฐี เห็นแก่ความ ศรัทธาของเต่า จึงได้นำรูปเต่า มาใส่เป็นอักขรบริวารกองกฐิน และต่อจากนั้น จึงมีรูปเต่าอยู่ ในธงผ้า ในการประกอบงาน กองกฐิน</p>	<p>1.นางเจียม ลาภาอุตม์ 2.นางสำลี ลายทอง 3.นางบุญกอง วรณชุกต์ 4.นางหนูเพียร จุลทรรศน์ 5.นางมณี ชิตาเวช 6.น.ส.เพ็ญจันทร์ ทองคา 7.นางสำเนียง จารุจิตร</p> <p>2-8 มิถุนายน 2541</p>
8		<p>ลายตะขอมผสมเอื้อ เป็นสัญลักษณ์ของความอุดม สมบูรณ์</p>	<p>1.นางอุพิน สารทวงศ 2.นางทองอินทร์ รักธรรม 3.นางอำไพ ภิรมย์ 4.น.สมบูรณ์ ลาภาอุตม์</p> <p>9-17 มิถุนายน 2541</p>
9		<p>ลายขนกาควาย ควายเป็นสัตว์ที่มีความซื่อ สัตย์ต่อมนุษย์ ตาของควาย เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อ สัตย์</p>	<p>1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางสมบูรณ์ อภัยพักตร์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 4.นางประยูร หิตะรัตน์ 5.นางบัน กาทวางค์ 6.อัมพร สีสุรัตน์</p> <p>19-27 มิถุนายน 2541</p>

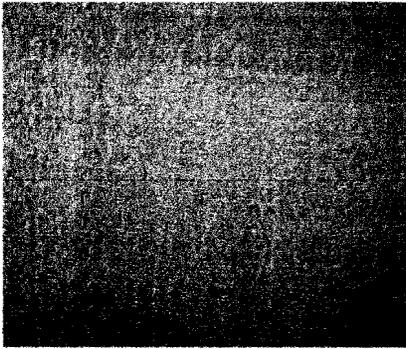
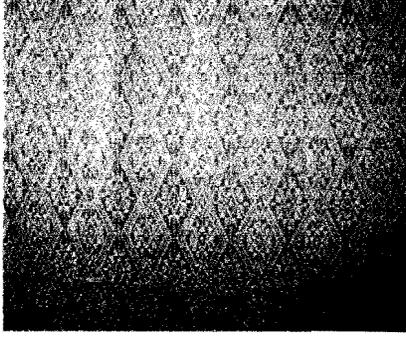
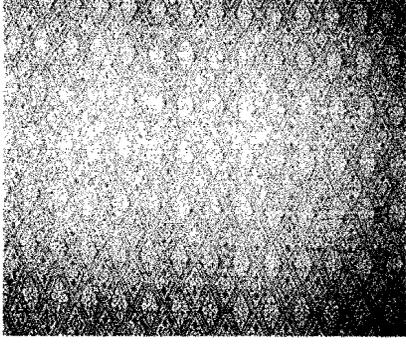
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
10		ลายแสงอาทิตย์ แสงถึงความยิ่งใหญ่ มี ประโยชน์ต่อโลก	1.นางน้อย ลาภาพันธุ์ 2.นางสังศรี มาระแสง 3.นางไฮ สาสาร 4.นางจันเนียร มาระแสง 28 มี.ย-6 ก.ค 2541
11		ลายลูกหวายผสมผักแว่น หวาย นำมาจักสาน ของใช้ มี ความเหนียว ส่วนผักแว่น เป็น พืชในน้ำ รับประทานได้ เกิด ตามธรรมชาติ มีใบเป็น สาม แฉกสวยงาม	1.นางจารุวรรณ ลาอายุคัมภ์ 2.นางหนูบัน จารุจิตร 3.นางสมร ชยธรรม 4.นางสาวฝัน พิลาแดง 7-27 กรกฎาคม 2541
12		ลายดาวกระจาย ดาว แสดงถึงความสดใส รุ่ง เรือง แม้แต่ในความมืด นำมาใช้ในผืนผ้า สื่อถึงความ เป็น สิริมงคล	1.นางสมจิตร หลักรัตน์ 2.นางวันดี จอมชาติ 3.นางกรรณิกา ไสภาพรม 25-23 กรกฎาคม 2541

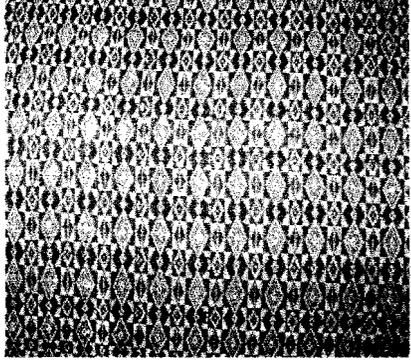
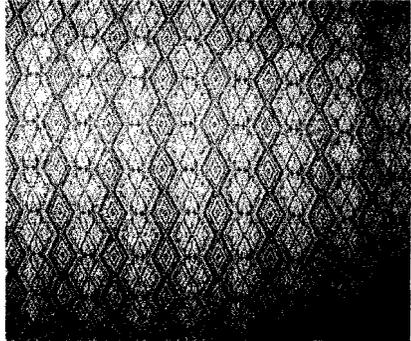
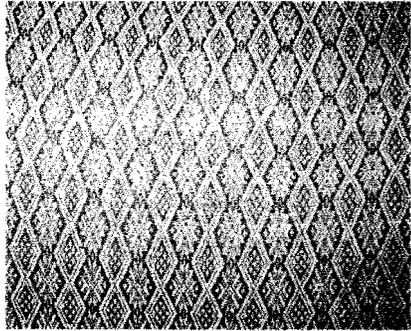
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
13		ลายลูกหวาย ลูกหวาย ความที่ลูกหวายอยู่ กลุ่มเกาะกันแน่น แสดงถึง ความสามัคคี เหนียวแน่น	1.นางประคอง ธนชัย 2.นางคำฝาน กุลบุตร 3.นางสมัย กุลบุตร 4.นางยุร หงษา 24-31 กรกฎาคม 2541
14		ลายดอกแก้ว ดอกแก้ว เป็นดอกไม้ที่มีกลิ่น หอม มีเสน่ห์สวยงามแบบ ธรรมชาติ ลายดอกแก้วจึง เป็นลายที่สวยงามแบบธรรมชาติ	1.นางทองใบ จารุจิตร 2.นางคำปิ่น ไชยฉัตร 3.นางอุไร บุญเดิม 4.นางบุญทอง ลิตะเสน 5.นางพวง คุณาสีทิพย์ 6.น.ส.บุษรา สุขชา 1-9 สิงหาคม 2541
15		ลายไทย ลายไทย เป็นลายผ้าโบราณใช้ ในพิธีมงคลต่างๆ เชื่อกันว่า ทำให้เป็นสิริมงคล	1.นางแพงศรี ทองคา 2.นางลิกา พระสุนิน 3.นางอุทัย รักธรรม 4.นางปราณี จารุจิตร 10-19 สิงหาคม 2541

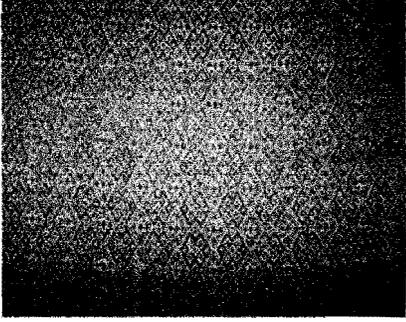
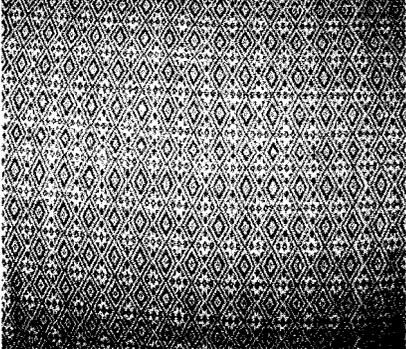
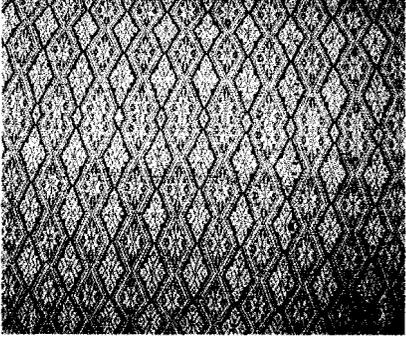
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
16		ลายดอกมะลิ ดอกมะลิ เป็นดอกไม้สะอาด และบริสุทธิ์ สดใสไร้มลทิน เป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่	1.นางจันแดง มามแสง 2.นางประวิทย์ สายสอ 3.นางวงศากร กาบวงศ์ นางบานเย็น มูลเพ็ญ 20-23 สิงหาคม 2541
17		ลายดอกจัก เชื่อกันว่าดอกจักเป็นตัวแทน ของหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า แสดงถึงความ เจริญรุ่งเรือง	1.นางปัญญา จันทร์รงค์ 2.นางคำตา บุญทนต์ 3.นางไฮ สงสาร 4.นางมัจฉา จารุจิตร 28 ส.ค.- 7 ก.ย. 2541
18		ลายดอกบัวตูม ดอกบัว เป็นดอกไม้แทนของ พระพุทธศาสนาแสดงถึงการ เคารพนับถือพุทธศาสนา	1.นางสุพิศ จารุจักร 2.นางบัวภา พิลาแดง 3.นางหนู ไชยธรรม 4.นางไสวดี ไชยอุดม 8 - 16 กันยายน 2541

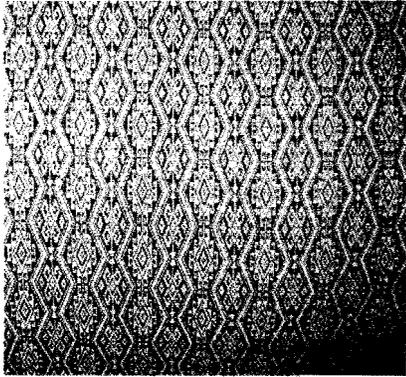
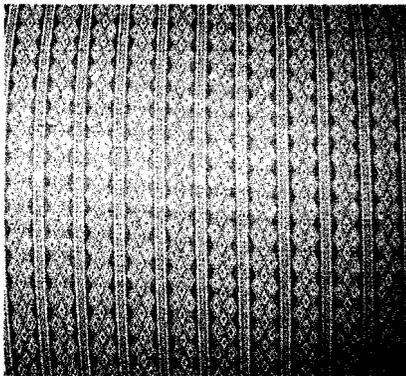
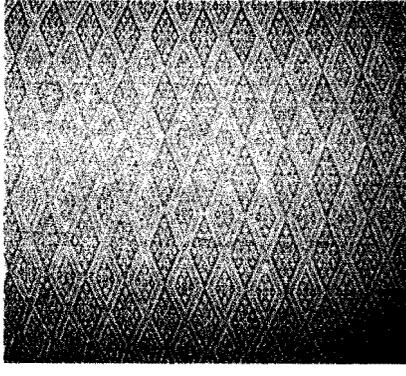
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
19		ลายพุทธซ้อน ดอกพุทธซ้อน เป็นดอกไม้ แทนศาสนาพุทธ ทำให้คนมี จิตใจเป็นสีขาวสะอาด เป็น เสน่ห์แก่ผู้พบเห็น	1.นางวันดี ทุมชาติ 2.นางสาวรัศมี ธรรมวงศ์ 3.นางล้วน สุตะภักดิ์ 4.นางเดือน บัวเจริญ 5.นางสำราญ ธรรมวงศ์ 6.นางสุนารี วามะสุน 17 - 28 กันยายน 2541
20		ลายดอกทานตะวัน ดอกทานตะวัน เป็นดอกไม้ที่ มีความสวยงามใช้บอกทิศทาง ของพระอาทิตย์	1.นางยุพิน สาทวงศ์ 2.นางทองอินทร์ รักธรรม 3.นางอำไพ ภิรมย์ 4.น.ส.สมบูรณ์ ลาภาอุษฐ์ 29 ก.ย. - 18 ต.ค. 2541
21		ลายดาวลูกไก่ ดาวลูกไก่ เป็นดวงดาวหลัก อยู่กันเป็นกลุ่ม	1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 3.นางมาลา แสนสิกัน 4.นางค่านาง ธรรมวงศ์ 5.นางมัทธา สุพล 9 - 19 ตุลาคม 2541

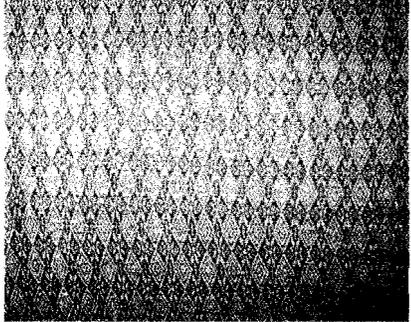
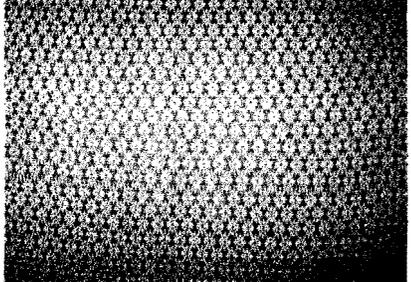
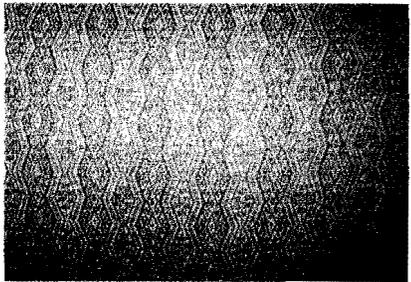
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
22		ลายดาวกระจายผสมตะขอเหล็ก เพื่อจะได้ระลึกถึงวิถีชีวิตของคนโบราณ	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงสาคร กาหาวงศ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17-27 ตุลาคม 2541
23		ลายดาวกระจายผสมลูกตุ้ม เป็นเครื่องประดับตกแต่ง เสื้อผ้า และเป็นเครื่องประดับ ในงานพิธีกรรมต่างๆ	1.นางบัวภา พิลาแดง 2.นายนารด จารุจิตร 3.นางมณี จำปาชัย 4.นางกวย ลายทอง 28 ต.ค. - 6 พ.ย. 2541
24		ลายดอกพิกุลผสมใบไม้ ดอกพิกุล เป็นดอกไม้โบราณ นำมาทอเพื่อให้ลูกหลานดู เป็นตัวอย่างที่ดี และดอกไม้ ยังนำมาบูชาพระด้วย	1.นางสงศรี มาระแสง 2.นางสมใจ วามะฉุน 3.นางคารา จันทร์ 4.นางไพโรจิตร พัยทะนาม 5.นางสมบุรณ์ อภัยพัคตร์ 6.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 7.นางสุณา ลาภาพันธ์

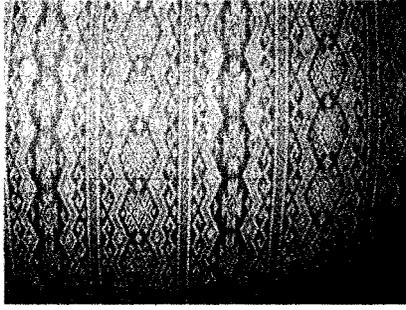
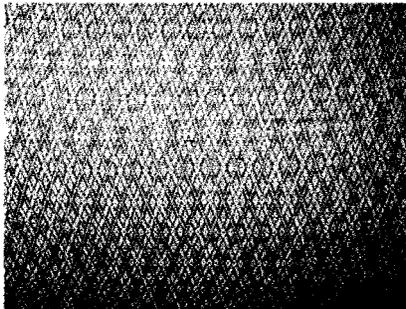
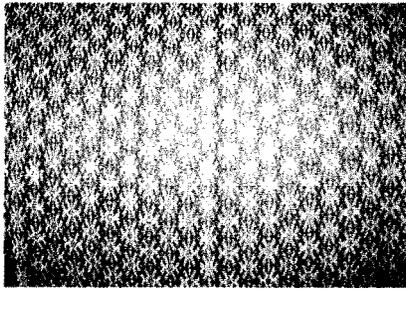
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
25		ลายตะขอแมงป่อง ตะขอเกี่ยวเกี่ยวความกล้าหาญ แมงป่องเป็นตัวแทนของ ความสามัคคี	1.นางไพโรจิตร์ พัทธะนาม 2.นางสมบุญ อภัยพัคค์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 4.นางสุณา อภัยพัคค์
26		ลายขนมเปียกปูน ขนมเปียกปูน เป็นขนมไทย เป็นขนมมงคลใช้ในพิธีมงคล ต่างๆ ของพุทธศาสนา	1.นางไพโรจิต พัทธะนาม 2.นางสมบุญ อภัยพัคค์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 4.นางสุณา อภัยพัคค์ 31 ธันวาคม 2541
27		ลายธนู ธนู เป็นอาวุธโบราณ ใช้ใน สงครามหรือล่าสัตว์สำหรับ กษัตริย์ในสมัยโบราณ	1.นางไพโรจิต พัทธะนาม 2.นางสมบุญ อภัยพัคค์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 4.นางสุณา อภัยพัคค์ 5 มกราคม 2542

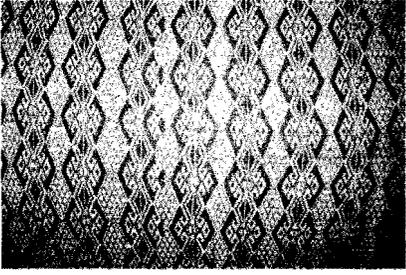
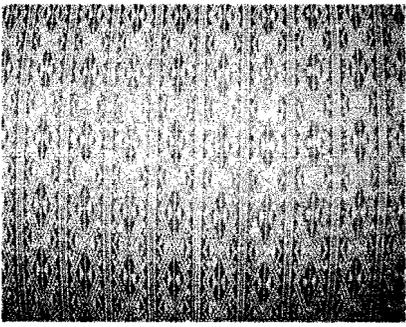
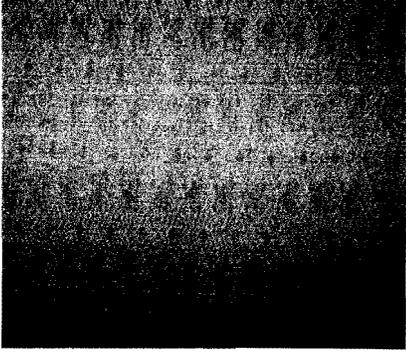
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
28		ลายขนมเปียกปูนผสมผักแว่น ขนมไทยโบราณกับพืชผัก ธรรมชาติ ใช้สำหรับทำบุญ นำมาทอเพื่อให้ลูกหลานได้รู้ ถึงวิถีชีวิตของคนโบราณ	1.นางไพโรจิต พัทธะนาม 2.นางสมบุรณ์ อภัยพัคค์ 3.นางหนูสิน ลาภาพันท์ 4.นางสุนา อภัยพัคค์ 11 มกราคม 2542
29		ลายดอกแก้วผสมเอื้อ ดอกแก้ว เป็นดอกไม้เล็กๆ มี กลิ่นหอมใช้ผสมผสานกับ ลายเอื้อ เพื่อจะได้มีความ ต่อเนื่องสมัครสมานสามัคคี	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาหวางค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 มกราคม 2542
30		ลายตะขอเล็กผสมตะขอใหญ่ ตะขอ เป็นไม้หรือสิ่งของอื่น ที่คดงอใช้แขวนไว้หรือห้อย สิ่งของ จึงมาเก็บเป็นลายบน ผืนผ้าให้ดูสวยงาม	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาหวางค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 23 มกราคม 2542

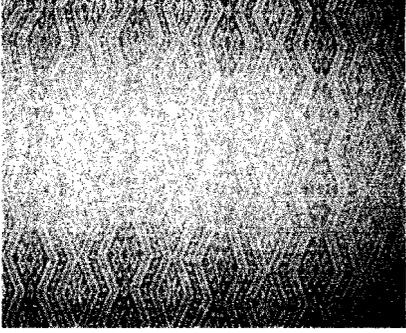
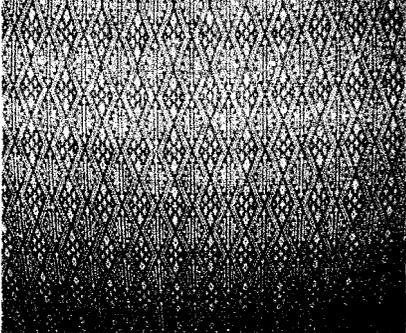
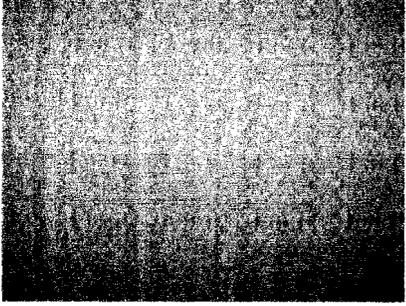
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
31		ลายกบแก้วผสมตะขอ หมายถึง ดอกไม้ที่นำไปบูชา พระเพื่อขอพร	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาทาวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 28 มกราคม 2542
32		ลายไทยประยุกต์ ลายไทย เป็นลายประจำชาติ ของคนไทยมาแต่โบราณ และ ประยุกต์มาเรื่อยๆ ให้เข้ากับ สมัยปัจจุบัน	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาทาวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 2 กุมภาพันธ์ 2542
33		ลายแมงมุม แมงมุม แสดงถึงความสมัคร สมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน	1.นางจันแดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางวงศาคร กาทาวงค์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 9 กุมภาพันธ์ 2542

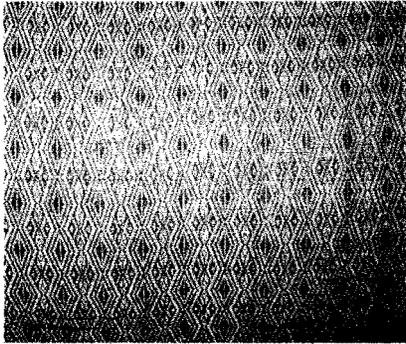
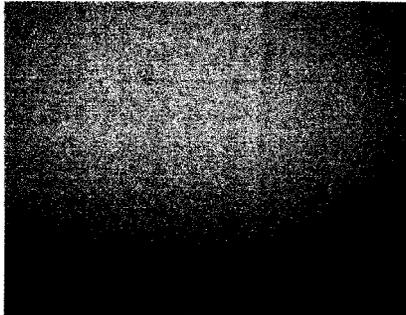
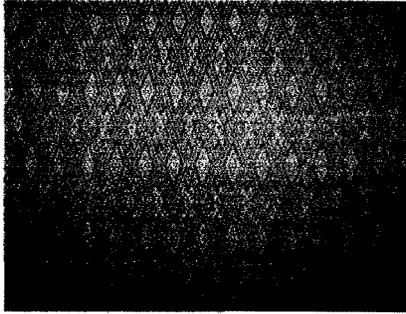
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
34		ลายแมงป่องผสมลายไทย มนุษย์ได้นำภาพของแมงป่อง มาเป็นเครื่องอักษบริขารในงาน กฐิน เพื่อให้มีส่วนในการ ทำบุญกฐิน	1.นางฉวีวรรณ คุณเมือง 2.นางลำควน จารุจิตร 3.นางอุรักันย์ จารุจิตร 4.นางหนูเรียง นามจันทา 10 กุมภาพันธ์ 2542
35		ลายม่าน้ำ ม่าน้ำ เป็นสัตว์อยู่ในน้ำทะเล ที่เล็ก มีลักษณะส่วนหัวเป็น หัวม้า มีลำตัวเล็กเรียวยาว	1.นางฉวีวรรณ คุณเมือง 2.นางลำควน จารุจิตร 3.นางอุรักันย์ จารุจิตร 4.นางหนูเรียง นามจันทา 2 มีนาคม 2542
36		ลายหัวนาค นาค ได้รับการยอมรับว่าเป็น สัตว์ชั้นสูง เป็นสัตว์ประเสริฐ เมื่อนำมาเป็นผ้าชนิดจะมีลายที่ วิจิตรงดงาม	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 3 มีนาคม 2542

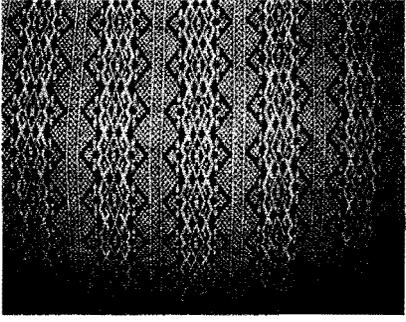
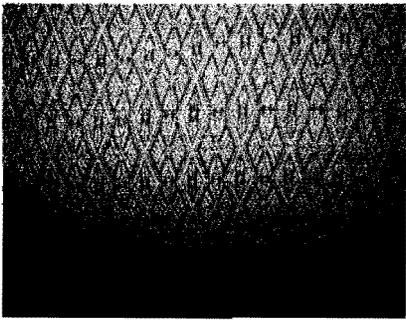
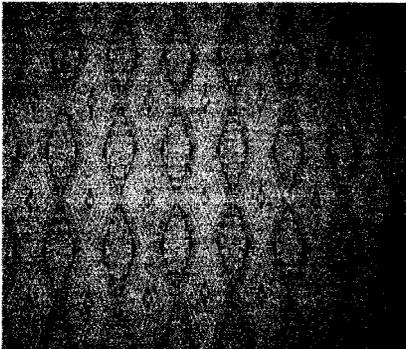
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
37		ลายบันไดสลับบ่อ บันได เป็นทางนำพาคนเราให้ پایป็นจีน ไปสู่ที่สูงกว่าเดิม เป็นนัยว่า เมื่อสวมใส่ผ้านี้แล้ว จะมีแต่ชีวิตที่รุ่งเรืองสูงส่ง กว่าเดิม	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 7 มีนาคม 2542
38		ลายดาวผสมตัวใหม่ ดาว เป็นแสงสว่างที่ทอ ประกายสุกใส ใหม่ เป็นยอดแห่งภูเขาอาภรณ์ ที่ผลิตมาจากตัวใหม่ที่สละชีพ ตัวเองเพื่อสละโยใหม่	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 9 มีนาคม 2542
39		ลายดาวลูกหวาย ดาว คือความสว่างสดใส รุ่งเรือง เมื่อมาปรากฏกับลูก หวายแล้ว เป็นนัยว่าผู้สวมใส่ มีความเฉลียวฉลาดมี สติปัญญา มีแต่ความผาสุก	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 24 มีนาคม 2542

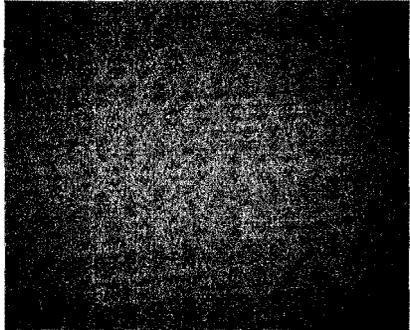
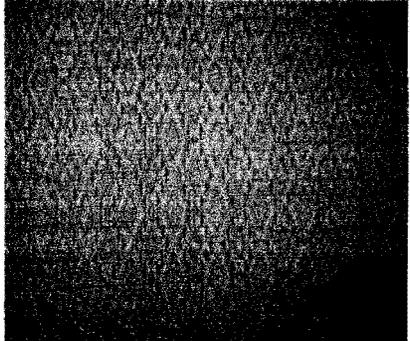
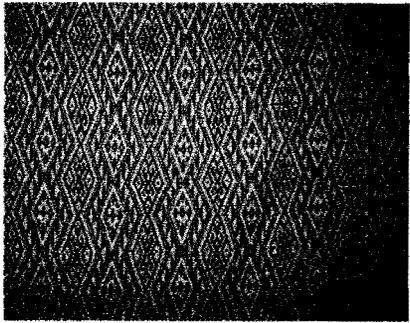
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
40		ลายดอกมะลิสลับเอื้อ มะลิ เป็นดอกไม้ที่บริสุทธิ์ผุด ผ่อง ไรกลิ่นมลทินทั้งปวง เพราะเหตุนี้คนไทยจึงยกให้ เป็นดอกไม้ที่ใช้ไหว้แม่	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 30 มีนาคม 2542
41		ลายดอกจิกผสมเอื้อ หากมองดูอย่างลึกซึ้งชวนให้ คิดถึง พรหมสี่หน้า ที่ ประกอบไปด้วย ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 5 เมษายน 2542
42		ลายแมงป่องสลับเอื้อ แมงป่อง สัตว์ที่ชอบรูทาง อวกค์อย่างตัวเองว่ามีพิษ	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 10 เมษายน 2542

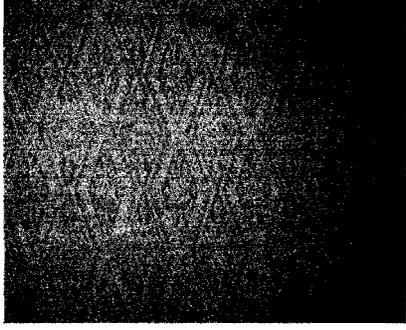
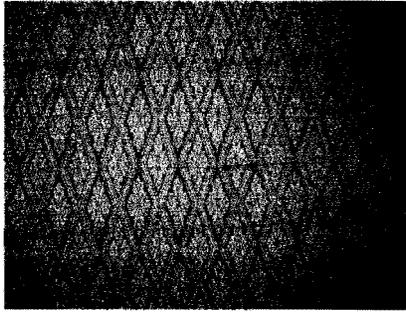
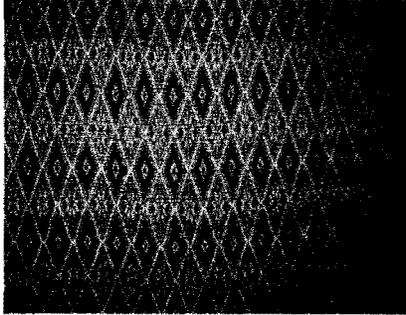
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจืด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
43		<p>ลายลูกดิ่งตะขอ ทอขึ้นมาเพื่อเอามาตกแต่งให้ สวยงามในงานบุญต่างๆ เช่น เวลาทำบุญดักบาตรที่บ้าน หรืองานบวช</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>15 เมษายน 2542</p>
44		<p>ลายภาพแก้วสลั้วข้าวหลาม ตัด พูดถึงนิทานพื้นบ้านที่สื่อถึง การทอผ้าที่ใช้ระยะเวลา ยาวนานต้องใช้ความเพียร พยายาม</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>20 เมษายน 2542</p>
45		<p>ลายข้าวหลามตัดสลั้วตะขอ หมายถึงคนโบราณคิดขึ้นมา เป็นภูมิปัญญา สอนลูกหลาน ถ้าลูกสาวคนใดทอผ้าจืด ไม่ได้ จะไม่แต่งงาน</p>	<p>1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ</p> <p>22 เมษายน 2542</p>

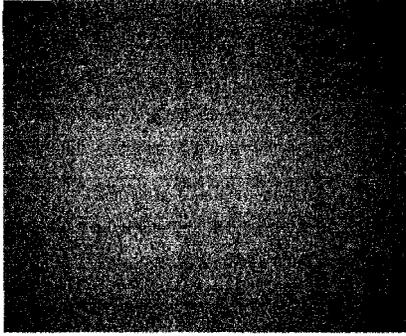
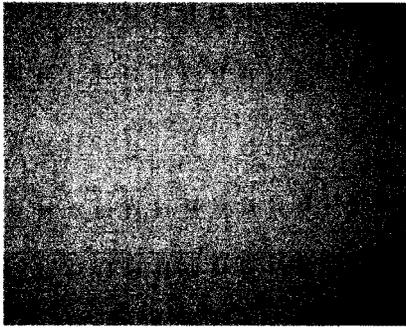
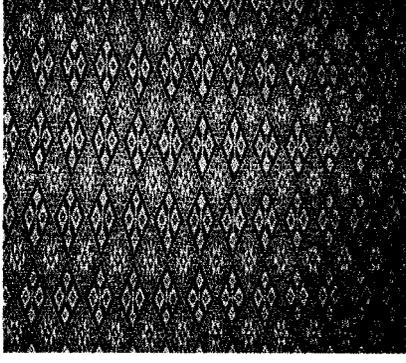
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
46		ลายตะขอสลับดาว เพราะดาวเป็นความหมายที่ สูงส่ง ทอขึ้นมาเพื่อใช้ในพิธี บวชนาคเพื่อเป็นสิริมงคล	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 26 เมษายน 2542
47		ลายภาพแก้วสลับม่อนไหม ชาวบ้านมักใส่คู่โชวีไว้ที่บ้าน แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีภูมิ ปัญญามาก	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 30 เมษายน 2542
48		ลายดาวผสมฉัตรบายศรี มีความหมายว่า มีความสูงส่ง และสวยงาม	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 5 พฤษภาคม 2542

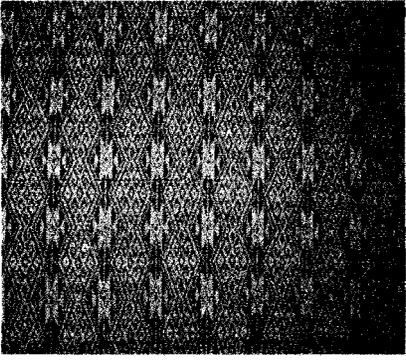
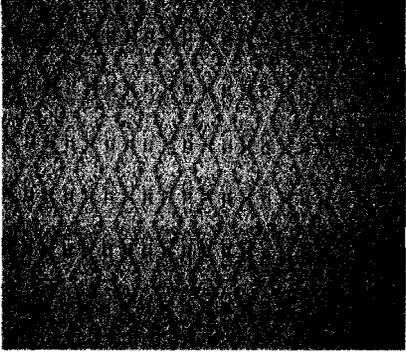
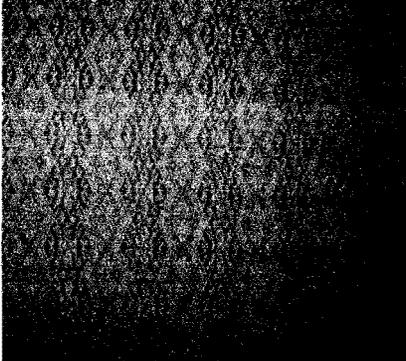
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจืด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
49		ลายแสงอาทิตย์ผสมตะขอ ใหญ่ มีความหมายว่า ถ้าไม่มีแสง สว่างจะ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นได้	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางนงคราญ ทุมชาติ 11 พฤษภาคม 2542
50		ลายดอกพิกุล ดอกพิกุล แสดงถึงการมี วัฒนธรรม และดอกพิกุลคน แก่ก็นิยมนำมาบูชาพระ	1.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 3.นางประยูร หิตะรัศย์ 4.นางสุณา อภัยพัทธ์ 17 พฤษภาคม 2542
51		ลายดอกแก้วผสมลายไทย การนำชื่อดอกไม้มาใส่บนผืน ผ้า ถือว่าเป็นสิริมงคลรวมทั้ง ลวดลายด้วย	1.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 3.นางสุณา อภัยพัทธ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 31 พฤษภาคม 2542

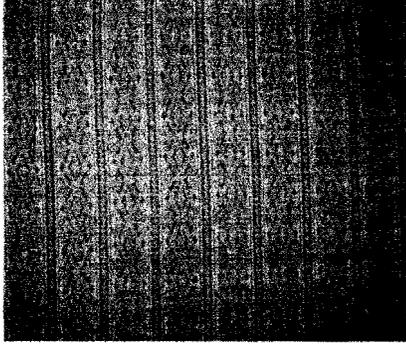
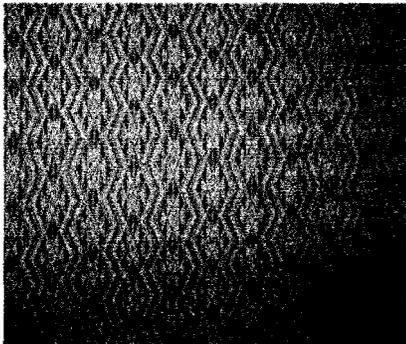
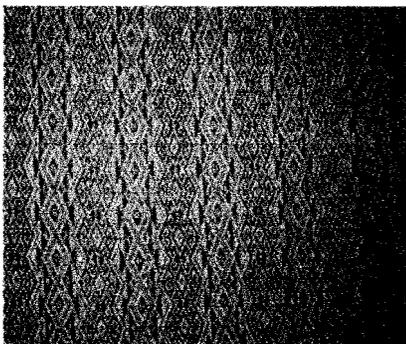
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
52		ลายกาบแก้ว จะใช้ใบตองทำเป็นกาบ สามเหลี่ยมใช้ใส่ขอบพาน บายศรีสู่ขวัญ จึงนำมาทอเป็น ผ้าที่เรียกว่ากาบแก้วเพื่อความ เป็นสิริมงคล	1.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน อภาพันธ์ 3.นางสุณา อภัยพัทธ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 9 มิถุนายน 2542
53		ลายขนมเปียกปูนผสมกาบ แก้ว ของ 2 สิ่งใช้ในงานมงคล ต่างๆ นำมาทอทำให้เป็นสิริ มงคลแก่ผู้ใช้และผู้รับ	1.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 2.นางหนูสิน อภาพันธ์ 3.นางสุณา อภัยพัทธ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 มิถุนายน 2542
54		ลายกาบแก้วผสมดอกจิก การทำบายศรีสู่ขวัญกาบ และ ดอกไม้ป่าหรือดอกจิก ดู สวยงามเป็นธรรมชาติ จึง นำมาทอเป็นลายเพื่อเก็บไว้ ให้ลูกหลานได้ดู	1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อภาพันธ์ 3.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 23 มิถุนายน 2542

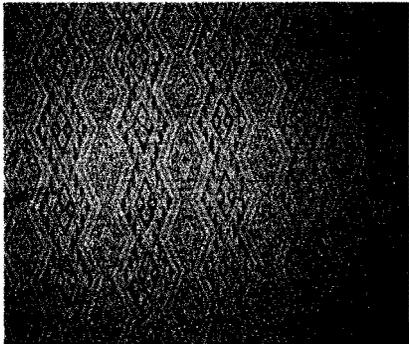
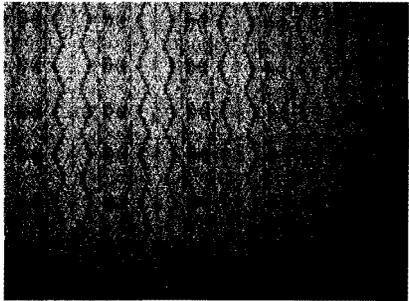
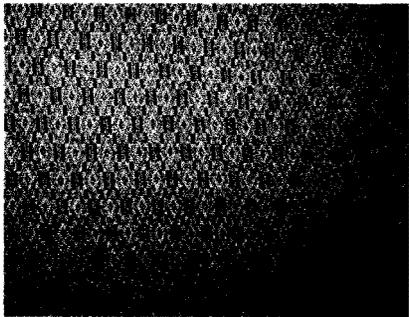
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
55		<p>ลายฉัตรบายศรี บายศรีทำจากใบตองคน โบราณทำพิธีสู่ขวัญ นำมาทอ เพื่อความเป็นสิริมงคล สลับ ด้วยฉัตรแสดงถึงความเคารพ นับถือในองค์พระมหากษัตริย์</p>	<p>1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 29 มิถุนายน 2542</p>
56		<p>ลายแมงมุมสลัขอื้อ แสดงถึงความสมัครสมาน สามัคคี ผสมเอื้อแสดงถึง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันใน ชุมชน</p>	<p>1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 10 กรกฎาคม 2542</p>
57		<p>ลายนาคสลับายศรี นาคเป็นสัตว์ใหญ่อาศัยอยู่ใน น้ำ เป็นที่เกรงขามของสัตว์น้ำ ทุกชนิด บายศรีนาคคือการสู่ ขวัญนาคทองบวชเป็นพระ</p>	<p>1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 17 กรกฎาคม 2542</p>

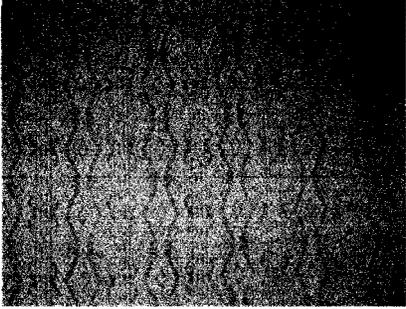
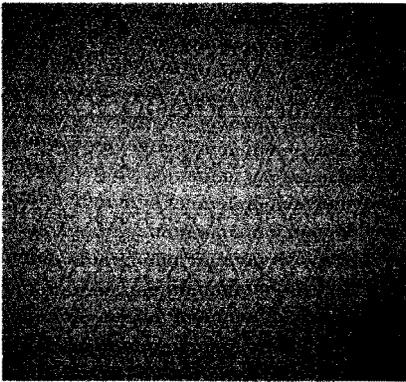
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าจิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
58		ลายไขปลา แสดงถึงความรักความสามัคคี ในกลุ่ม เป็นการทำให้เกิดการ รวมกลุ่มกัน เพื่อสร้าง เครือข่าย	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อาภาพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 24 กรกฎาคม 2542
59		ลายบายศรี บายศรี คือการนำใบตองกล้วย มาพันเป็นรูปแหลมคม ใสใน พานเพื่อการบายศรีสู่ขวัญ	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อาภาพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 29 กรกฎาคม 2542
60		ลายดอกไม้ผสมเอื้อ ดอกไม้ทุกชนิดแสดงถึงความ เคารพ บูชา นับถือ อยู่ร่วมกัน เคารพนับถือซึ่งกัน ก็เกิด ความรักความสามัคคี เกิดเป็น ความเอื้ออาทรต่อกัน	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อาภาพันธ์ 3.นางสมบุญ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 5 สิงหาคม 2542

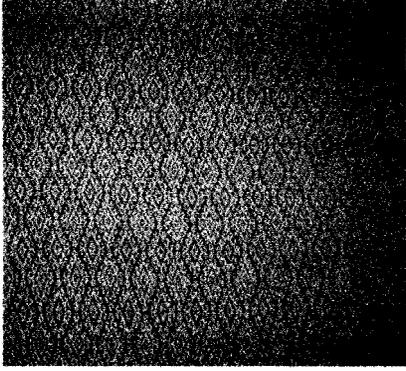
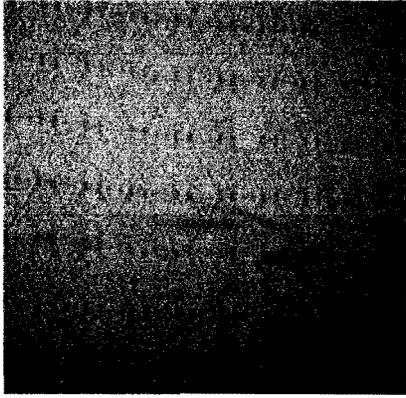
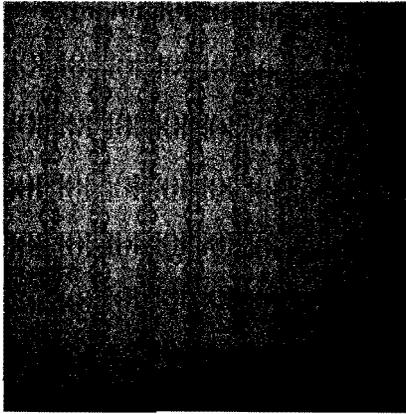
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
61		สานสลับบใบไม้ผสมบายศรี ต้นสาน เป็นต้นไม้สูงใหญ่ แต่ มีความอ่อนหวานอยู่ในตัวอยู่ สลับบใบไม้ผสมด้วยบายศรี แสดงถึงความเป็นมงคลอยู่ บนผืนผ้า	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 15 สิงหาคม 2542
62		สานสลับบายศรี ต้นสานสลับบด้วยบายศรี แสดง ถึงความเป็นมงคลอยู่บนผืน ผ้า	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 19 สิงหาคม 2542
63		ลายดอกบานชื่น ดอกบานชื่น เป็นดอกไม้สี สวยแต่ไม่มีกลิ่นปลูกไว้ ประดับบ้านในสมัยโบราณ	1.นางวาริ สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบูรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 24 สิงหาคม 2542

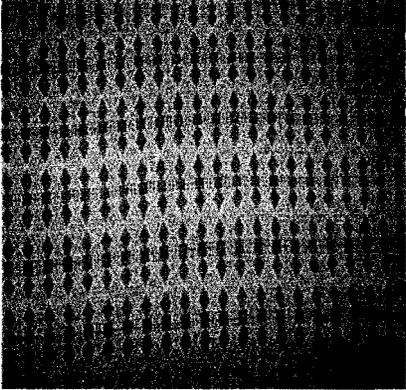
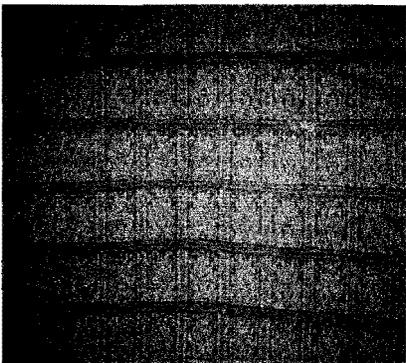
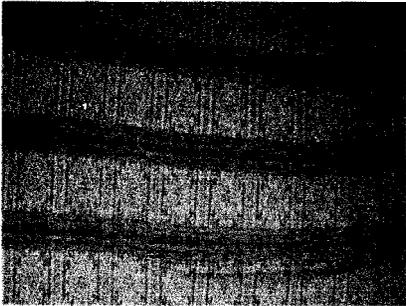
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
64		ลายไมยราพออกศึก ไมยราพ ในหนังสือพระราช นิพนธ์ ร.2 เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกทศกัณฐ์ไมยราพ	1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 15 กันยายน 2542
65		ลายดอกส้ม หมายถึง เล่ากันว่าต้นส้มเป็น ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ทำให้โชคคน ไทย จึงนิยมปลูก	1.นางวารี สอดส่อง 2.นางหนูสิน อากาศพันธ์ 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 24 กันยายน 2542
66		ลายดอกจิกผสมเอื้อ หมายถึง เป็นต้นไม้ที่สวยงาม ที่มีมาแต่สมัยโบราณที่นิยม ปลูกในบ้านได้	1.นางวารี สอดส่อง 2.นางไพโรจิตร์ พันทะนาม 3.นางสมบุรณ์ อภัยภักดิ์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 8 ตุลาคม 2542

ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
67		ลายกุมไทรผสมตะขอ หมายถึง พระนักรบหรือ พระสงฆ์เวลาออกบิณฑบาต ต้องกุมผ้าไทร ตามหลักของ ศาสนา	1.นางวารี สอดส่อง 2.นางไพโรจิตร พันทะนาม 3.นางสมบุญ อภัยพักตร์ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 9 ตุลาคม 2542
68		ลายใบไม้ผสมเอื้อ หมายถึง เป็นต้นไม้ในกลุ่ม ดอกไม้ต่างๆ ชนิดที่สวยงาม หลากหลายจึงได้ คิดค้นเป็น ลายผ้า	1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางสมบุญ อภัยพักตร์ 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางหนูสิน ลาภาพันธ์ 9 ตุลาคม 2542
69		ลายสนประดับดาว หมายถึง เป็นดอกไม้ที่สูง ใหญ่ และสวยงาม เปรียบเสมือนดาวที่อยู่บน ท้องฟ้า	1.นางไพโรจิตร พันทะนาม 2.นางจันทร์แดง มาระแสง 3.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 4.นางสมบุญ อภัยพักตร์ 20 ตุลาคม 2542

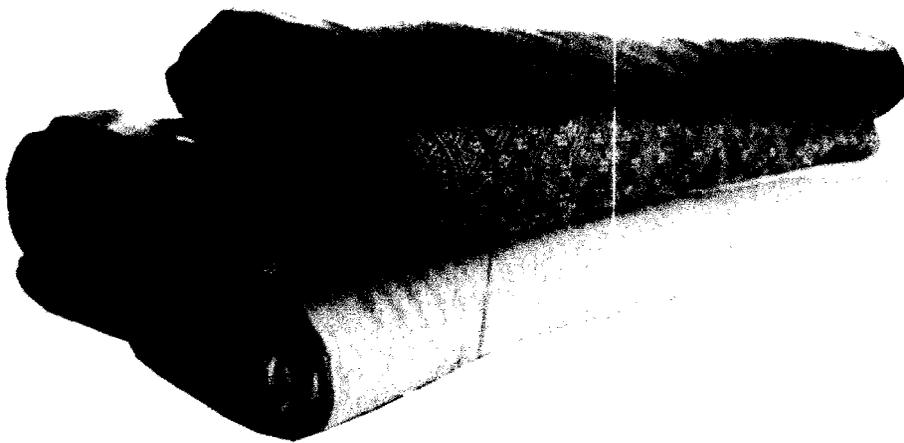
ตารางที่ 1 ตารางแสดงลายผ้าชนิด 72 ลาย (ต่อ)

ลาย ที่	ภาพลาย	ชื่อลาย/ที่มาและความหมาย ของลาย	ชื่อ-สกุล ผู้ทอ/ วันที่ทอ
70		ลายตับประท เป็นผลไม้ที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้าน ที่มีรสหวานอร่อยและตา มากมายเปรียบเสมือนผู้ที่รอบ รู้	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางนงคราญ ทุมชาติ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 13 พฤศจิกายน 2542
71		ลายปราสาท ปราสาทเป็นที่อยู่อาศัยของ เชื้อพระวงศ์ในสมัยโบราณ นำมาทอเพราะถือว่าเป็นของ ชั้นสูง เป็นการแสดงถึงการ นับถือยกย่อง	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางนงคราญ ทุมชาติ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 19 พฤศจิกายน 2542
72		ลายแมงตับเต่า แมงตับเต่าเป็นสัตว์ปีกอาศัย อยู่ในน้ำ นำมาทอเพื่อเป็นการ อนุรักษ์ภูมิปัญญา และสัตว์น้ำ ชนิดนี้มีให้สูญหาย	1.นางจันทร์แดง มาระแสง 2.นางประวิทย์ สายสอน 3.นางนงคราญ ทุมชาติ 4.นางบานเย็น มูลเพ็ญ 25 พฤศจิกายน 2542

2.6 ผลกระทบศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา หรือแม้แต่ข้อมูลเอกสารเผยแพร่ที่จัดทำขึ้น โดย ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระเอง จะนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือการทอจิด ย้อมสีธรรมชาติ ที่นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม และแรกเริ่มทั้งจากประวัติที่ผ่านมา ก็ตามที่ แต่จากการไปลงพื้นที่ศึกษา พบว่า ผ้าทอลายจิดย้อมสีธรรมชาติ มีให้พบเห็น ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการซื้อค้า และฝ้ายจากโรงงานที่ย้อมสีเคมีสำเร็จมาแล้ว เป็นจำนวนมาก เนื่องจากขาดความรู้ในการ เพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอลายจิดย้อมสีธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการวางจังหวะสี การเลือกคู่สี ให้เหมาะสม รวมทั้งจังหวะลาย ที่จะทำให้เกิดความสวยงามในการนำไปใช้ได้กับกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย เมื่อไม่สามารถทำให้ผ้าทอลายจิดย้อมสีธรรมชาติ เกิดมูลค่าเพิ่ม ให้สอดคล้องกับ กระบวนการที่ซับซ้อนแล้วนั้น ย่อมทำให้ชาวบ้าน เกิดความท้อแท้ ที่จะหันมาผลิตผ้าทอย้อมสี ธรรมชาติ จึงนิยมซื้อฝ้ายหรือค้าสำเร็จ มาทอ เนื่องจากมีขั้นตอนที่ง่าย ทำให้สามารถขายได้ใน ราคาถูก โดยสามารถจำแนกผ้าทอลายจิดออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ

2.6.1 ผ้าเมตร นิยมทอเป็นลายจิดเต็มผืน หน้ากว้างประมาณ 80-90 เซนติเมตร จำหน่าย ในราคา เมตรละ 80-120 บาท มีทั้งย้อมสีธรรมชาติ และสีเคมี โดยส่วนใหญ่จะพบเห็นเป็นสีเคมี และนิยมใช้ค้าปนฝ้ายในการทอ เพื่อสะดวกและลดต้นทุนในการผลิต ผ้าเมตรจะเน้นการนำไป แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น เสื้อผ้า กระเป๋า เป็นต้น องค์ประกอบที่สำคัญของผ้าเมตรคือลายจิด

ภาพที่ 2 ผ้าทอลายจิดจำหน่ายเป็นเมตร

2.6.2 ลวดลายของผ้าจิด จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม การจำแนกลวดลายจิดพบว่า จะ เป็นการจำแนกจากชื่อของลาย หรือดูจากลักษณะของลายหลักนั้นๆ ผ้าทอลายจิด ส่วนมากจะนำลายหลักหรือลายดั้งเดิมที่ง่ายๆ มาทอ เช่นลายกาบ ลายทอ ลายสี่ดอก-สี่ใบ ลายขอเครือ เป็นต้น ลักษณะของลวดลายประกอบด้วย ลายหลัก ที่จะเป็นลายที่ปรากฏเห็นชัด มีขนาดใหญ่ และลายเส้น เป็นลายแถบเล็กๆ ทอขึ้นเพื่อประกอบให้ลายหลักสวยงาม จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งกลุ่มลายผ้าจิด ได้ดังนี้

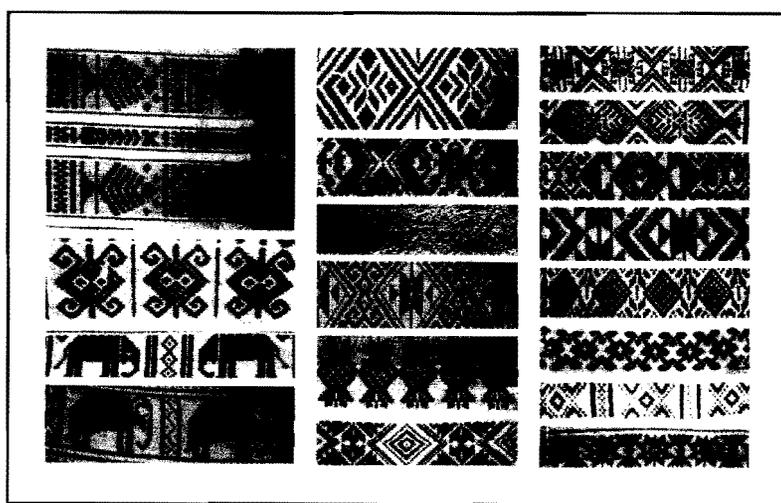
1) ลายที่ได้มาจากธรรมชาติ

- จากพืชพันธุ์ตามธรรมชาติแวดล้อม ได้แก่ ดอกสร้อย ดอกแก้ว ดอกหมากน้ด(สัปะระด) หมากโม ดอกพิกุล ดอกผักแว่น เป็นต้น
- จากสัตว์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน หรือตามธรรมชาติ เช่น เสือ ช้าง สิงโต ม้า นกยูง ไก่ แมงป่อง(แมงงอค) แมงมุม เป็นต้น
- จากสิ่งของเครื่องใช้ ลายช่อฟ้า ลายปราสาท หรือลายธรรมมาสน์ และลายช่อคันทาน หรือรูปพาน เป็นต้น

2) ลายเรขาคณิต เป็นการสร้างลวดลาย เป็นรูปสี่เหลี่ยมต่างๆ เช่น สี่เหลี่ยม สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สามเหลี่ยม ลายหกเหลี่ยม ลายแปดเหลี่ยม ลายเก้าเหลี่ยม และลายแจก เป็นต้น

3) ลายอิสระ เป็นลวดลายที่เกิดจากจินตนาการ เช่นลายครุฑ ลายชลิห้ห้องน้อย จิดเสากบกินเดือน เป็นต้น

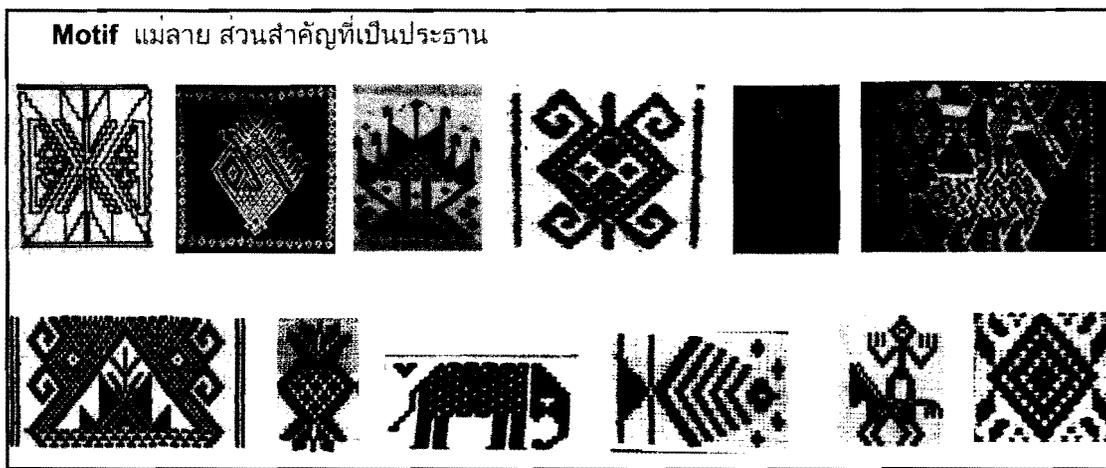
4) ลายพัฒนา เป็นการนำลายแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ ใช้ และผสมผสานและนำลายของผ้าประเภทอื่นๆมาปรับใช้ หรือเป็นการผสมผสานระหว่างลายเรขาคณิต กับลายธรรมชาติ แล้วตั้งชื่อลายใหม่ ตามแต่ผู้ทอ เห็นว่าเหมาะสม เป็นต้น

ภาพที่3 แสดงภาพตัวอย่างลวดลายผ้าทอจิด

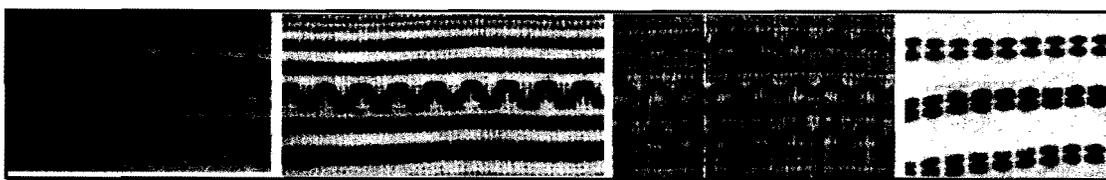
2.6.3 โครงสร้างของลายผ้าจิด

1) ลายหลัก เป็นแม่ลาย เปรียบได้ดั่ง ตัวสระ ในภาษา เป็นส่วนสำคัญที่เป็นประธาน โดยชาวบ้านจะเรียก ลายหลัก เป็นตัว ตัวอย่างเช่นลายหลัก หนึ่ง ตัว ดังภาพตัวอย่าง ด้านล่างนี้ ภาษาอีสานจะออกเสียงว่า “ลายหลักหนึ่งโต” โดยจำนวนและขนาดของลายหลักจะขึ้นอยู่กับว่า ผู้ทอจะออกแบบผ้าทอผืนนั้นเพื่อใช้งานในลักษณะใด

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างลักษณะของลายหลัก

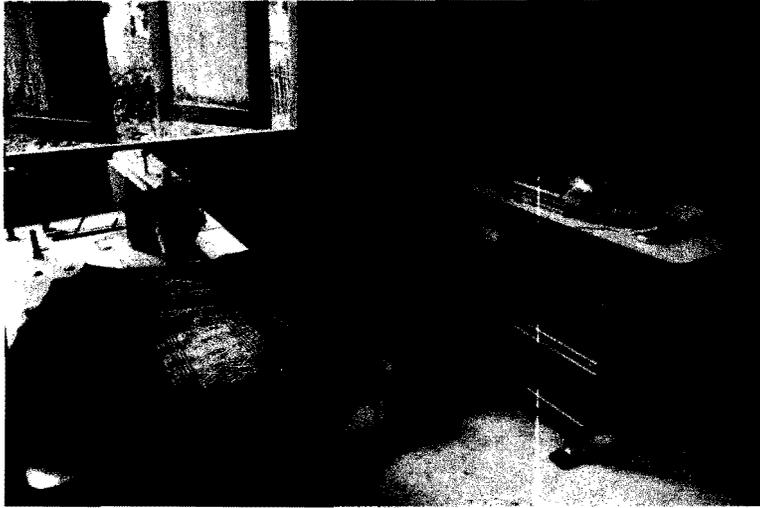
2) ลายเส้น หมายถึง ลายแถบเล็กๆ ที่ประกอบ หรือเว้นช่วงจังหวะ กับ ลายหลัก ทั้งเพื่อทิ้งช่องว่าง ในขั้นตอนการเก็บลายหลัก ที่ยากกว่าการเก็บลายเส้น จังหวะของความงามที่ไม่ให้ลายหลัก หนักและเยอะจนเกินไป อีกทั้งช่วยให้ลายหลักเด่นขึ้นอีกด้วย นิยมนำลายเส้นมาใช้ในการทอ หัวชิ้น และตีนชิ้น

ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างลักษณะลายเส้น

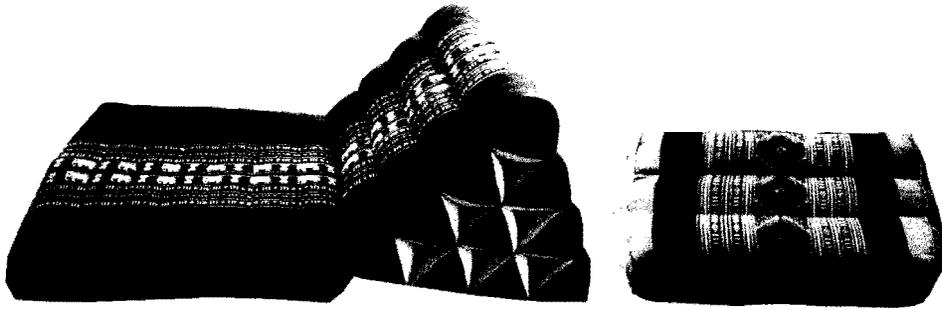
2.6.4 ผลิตภัณฑ์แปรรูป

1) กลุ่มแปรรูปหมอนจากผ้าขิดบ้านคำพระ

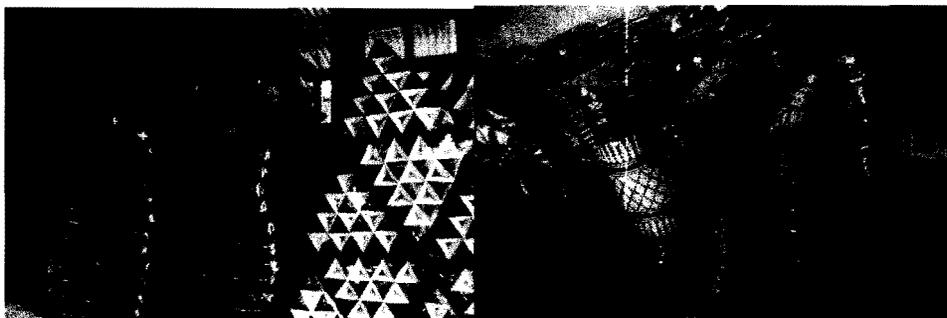

ภาพที่ 6 เครื่องมือและอุปกรณ์ทำหมอน

อุปกรณ์ในการผลิตนั้นมีคุณภาพและทันสมัย ใช้จักรอุตสาหกรรมในการเย็บ การผลิตหมอนมีคุณภาพพอสมควร แต่ปัจจุบันไม่ได้นำผ้าทอของชุมชนมาใช้ แต่เป็นการใช้ผ้าทอโรงงาน

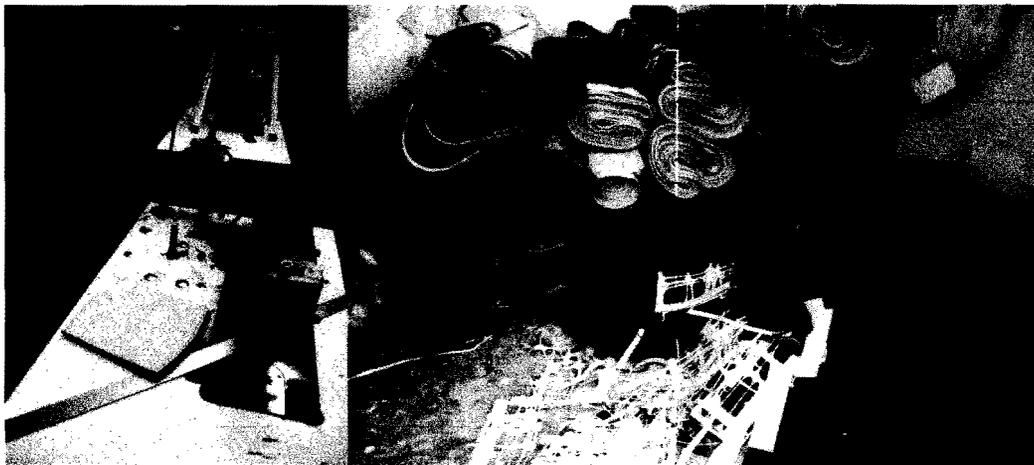
ภาพที่ 7 หมอนแปรรูปจากผ้าขิดย้อมสีเคมีทอจากโรงงาน

ภาพที่ 8 ภาพรวมหมอนแปรรูปจากผ้าขิดย้อมสีเคมีทอจากโรงงาน

เนื่องจากการใช้ผ้าทอโรงงานและผ้าย้อมสีเคมี มาผลิตหมอนนั้นทำให้คุณค่าของหมอน และลายซิดลดลง ไม่สามารถเพิ่มราคาหมอนให้มากขึ้นได้ ขายได้ในตลาดกลุ่มเดียวไม่สามารถ จำหน่ายในตลาดกลุ่มที่สูงขึ้นได้ เนื่องจากเป็นตลาดที่ค้ำึงถึง คุณค่าและคุณภาพเป็นสำคัญ

2) กลุ่มแปรรูปกระเป๋าจากผ้าจิดบ้านคำพระ นำผ้าจิดทอจากโรงงานมาแปรรูป กระเป๋า

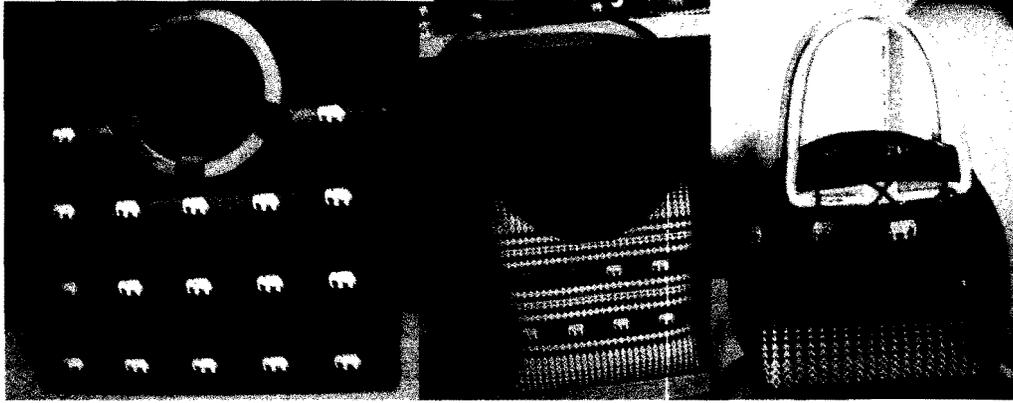

ภาพที่ 9 เครื่องมือและอุปกรณ์ทำกระเป๋า

อุปกรณ์ในการผลิตนั้นมีคุณภาพและทันสมัย ใช้จักรอุตสาหกรรมในการเย็บ คุณภาพ กระเป๋าถือว่าอยู่ในระดับดีถึงดีมากแข็งแรงทนทาน รอยเย็บตะเข็บละเอียดเรียบร้อย ฝีมือช่างเย็บ ประณีต แต่ไม่ได้นำผ้าทอลายจิดที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนมาสร้างเอกลักษณ์ เฉพาะให้กับผลิตภัณฑ์ ขาดความเข้าใจเรื่องการใช้สีและลวดลาย ที่จะทำให้กระเป๋าที่ผลิตมี มูลค่าเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 10 กระเป๋าแปรรูปจากผ้าจิดทอโรงงานลายใหญ่

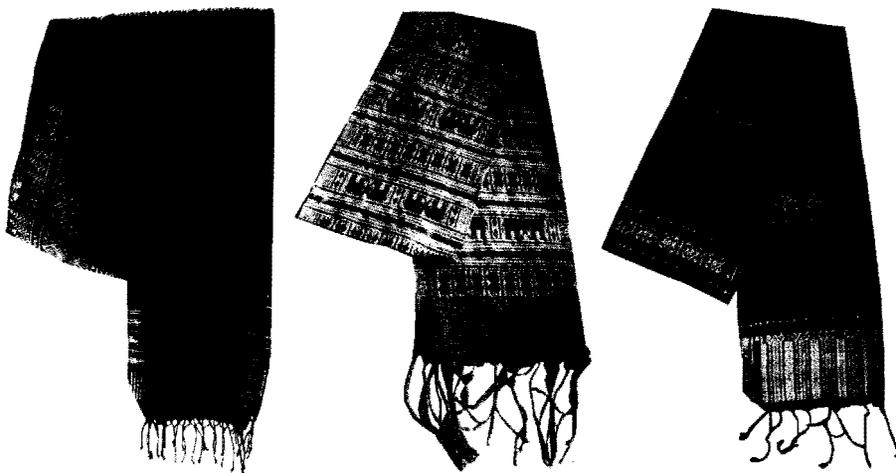

ภาพที่11 กระเป๋าแปรรูปจากผ้าจืดทอโรงงานลายเล็ก

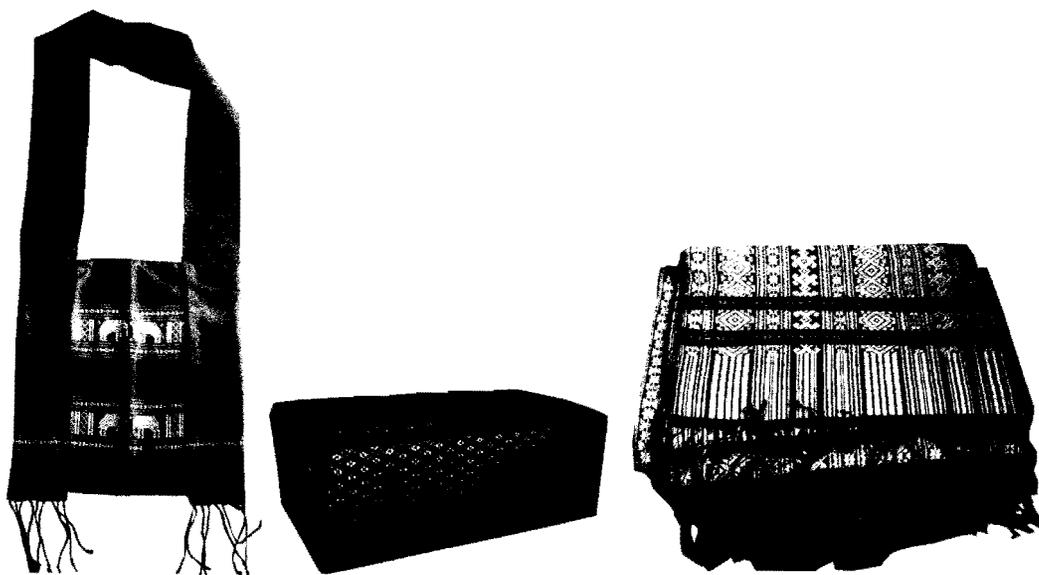

ภาพที่12 กระเป๋าลายจืดผ้าทอมือ ช้อมสีเคมี

เนื่องจากการผลิตกระเป๋าด้วยผ้าโรงงานมีต้นทุนต่ำและง่ายต่อการผลิตทำให้กลุ่มแปรรูปกระเป๋าผ้า นิยมนำผ้าทอจากโรงงานมาใช้ในการแปรรูปกระเป๋า เป็นผลให้ไม่สามารถเพิ่มราคาและขายในกลุ่มตลาดระดับสูงได้เพราะคนกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญกับผ้าทอมือและการใช้สัญชาติ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ภาพที่13 ผ้าจืดเบี่ยง

ภาพที่ 14 ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดอื่นๆ

2.7 การแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์

นิรมล อัจฉริยะเสถียร(2549) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา เครื่องช่ผ้าทอมือคงอยู่ฝั่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ากาบบัว จากการสำรวจในพื้นที่บ้านปะอ่าว ซึ่งมีการทอผ้าหลายชั่วอายุคน เดิมยังไม่มีก็นำผ้าฝ้ายและผ้าไหมมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ แต่หลังจากมีการส่งเสริมเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ชาวบ้านเริ่มตระหนักเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นตามความสนใจ และความสามารถ ได้ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถ ตลอดจนการผลิตแบบอย่างที่ถูกค่านำมาให้ทำโดยเฉพาะ ซึ่งมีกลุ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการคือ กลุ่ม ตัดเย็บกระเป๋า กลุ่มแปรรูปเครื่องใช้ประจำบ้าน ผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านนำผ้ากาบบัวมาแปรรูป เช่น กระเป๋าถือ กระเป๋าใส่เศษสตางค์ ของใส่แว่นตา กระเป๋าใส่เครื่องสำอาง และกล่องใส่กระดาษทิชชู เป็นต้น รูปแบบของผลิตภัณฑ์ยังต้องพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องการทำแบบและการใช้สี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

โครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดบ้านคำพระจึงได้เกิดแนวคิด การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด เพื่อให้เกิดสิ่งสร้างสรรค์ใหม่แต่ยังคงอนุรักษ์เอกลักษณ์ผ้าซิด เพื่อสร้างมูลค่า และคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด

๒๕๕๑

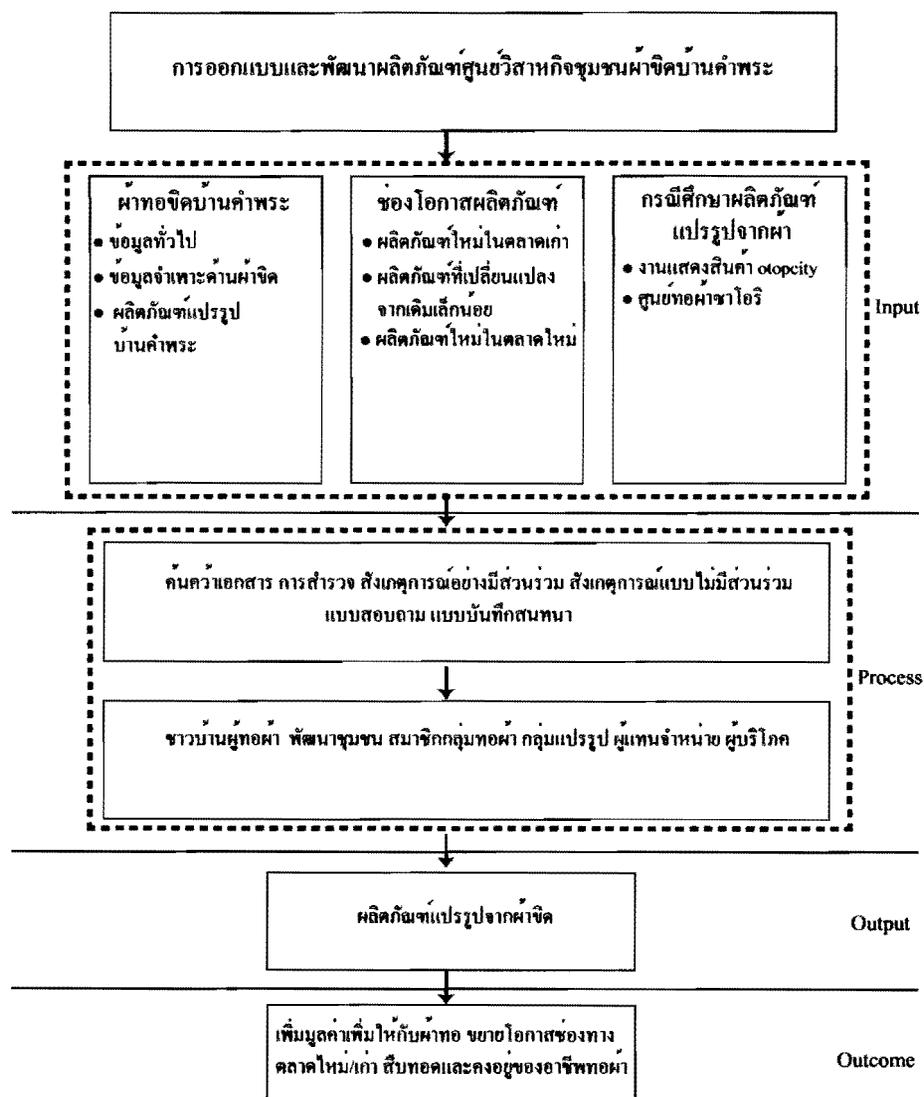
อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ
การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีต่อพฤติกรรมการ
บริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ของคนไทยในเขตเมืองและชนบท
รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีต่อพฤติกรรมการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

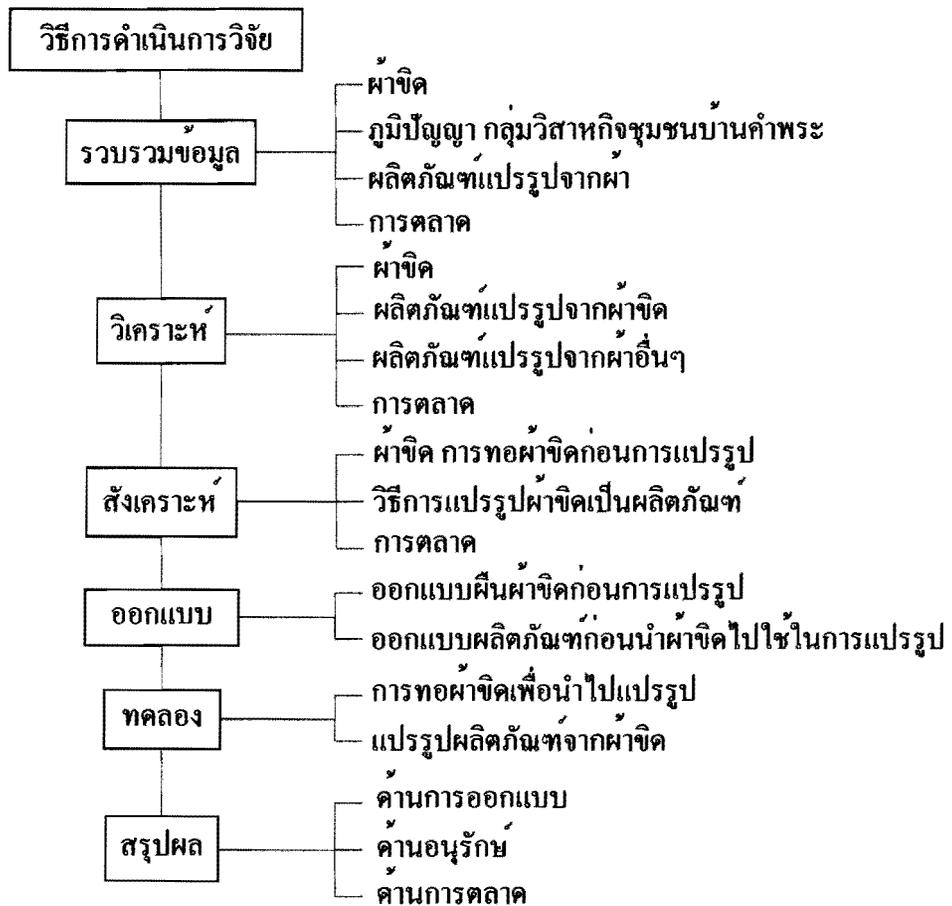
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีผู้วิจัยที่ทำหน้าที่เป็นนักออกแบบ ภายใต้ศักยภาพการผลิตและคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาในการย้อมสีธรรมชาติและการทอผ้าจืดของชาวบ้านในชุมชนบ้านคำพระ และสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดในการวิจัยได้นำมาออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยมีขอบเขตและการลำดับขั้นในการดำเนินการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย

3.2 วิธีการในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

วิธีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ด้วยวิธีการและที่มำดังนี้

3.2.1 ความเป็นมาของผ้าซิด

- 1) โดยได้จากหนังสือและวารสารที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอโดยเนื้อหาจะอธิบายผ้าทอแต่ละประเภท และมีผ้าทอลายซิดประกอบอยู่ภายใน
- 2) ศึกษาจากอินเตอร์เน็ต
- 3) ศึกษาจากการลงพื้นที่จริง โดยได้ทำการศึกษาจากชุมชนทอผ้าซิดในอีสานที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เช่น อำเภอศรีฐาน จังหวัดยโสธร อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

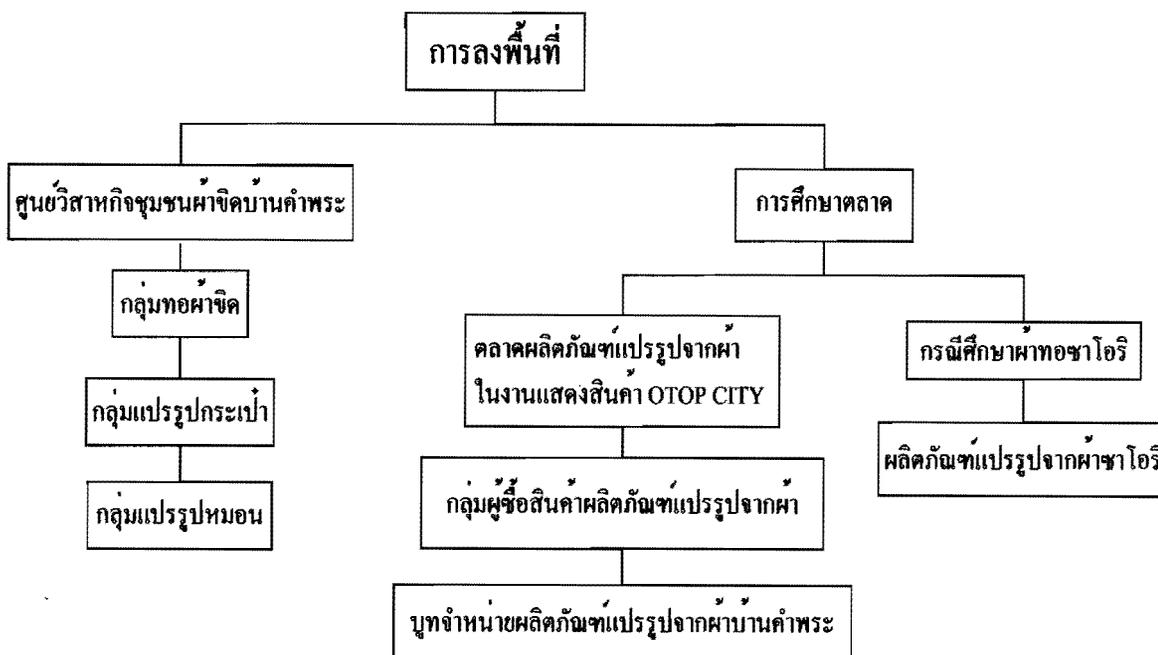
3.2.2 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในอินเทอร์เน็ต นิตยสารวารสารการออกแบบ
- 2) จากกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าขิดในชุมชนบ้านคำพระ
- 3) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้า ห้างสรรพสินค้า
- 4) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในอินเทอร์เน็ต นิตยสารวารสารการออกแบบ
- 5) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในงานโอท็อป (Otop) City วันที่ 14-21 ธันวาคม 2550 ณ อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร
- 6) ตัวอย่างการทอและการแปรรูปผ้าทอซาโอริ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
- 7) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอที่ศูนย์พัฒนารักษ์ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี

3.2.3 การตลาด

- 1) ศึกษากระแสนิยมในปัจจุบันจากการศึกษาภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในอินเทอร์เน็ต นิตยสารวารสารด้านแฟชั่นในปัจจุบันและรูปแบบในอนาคต
- 2) การสังเกตการณ์กับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้า จากการสังเกตในงานแสดงสินค้า ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทั้งในห้างสรรพสินค้าและร้านโอท็อปในแต่ละจังหวัด

3.3 การลงพื้นที่

แผนภาพที่ 4 แสดงการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

3.3.1 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลได้แยกประเด็นการเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ที่ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลดังนี้

- 1) จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
- 2) การสังเกตการณ์

โดยได้ทำการสัมภาษณ์ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 20 คน เป็นตัวแทนกลุ่มทอผ้าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ณ บ้านคำพระตำบลหัวตะพาน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ดังนี้

- (1) กลุ่มทอผ้าชิดเมตร สัมภาษณ์แม่หนูจร บัวหล้า ผู้เชี่ยวชาญทอผ้าชิด

ภาพที่ 15 สัมภาษณ์แม่หนูจร บัวหล้า ตัวแทนผู้ทอผ้าชิด

- (2) กลุ่มทอตุ้งจิต สัมภาษณ์นางปราณี จารุจิตร ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าชิดตุ้ง
- (3) กลุ่มทอผ้าชิดคลุมไหล่ ผ้าพันคอ สัมภาษณ์นางวาสนา สาสาร ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าชิดคลุมไหล่ ผ้าพันคอ
- (4) กลุ่มแปรรูปกระเป๋าจากผ้า สัมภาษณ์คุณแม่สมจิตร ประธานกลุ่มแปรรูปกระเป๋าผ้าชิด

ภาพที่ 16 สัมภาษณ์การทำค้นแบบกระเป๋า คุณแม่สมจิตรประธานกลุ่มแปรรูปกระเป๋าผ้าชิด

(5) กลุ่มแปรรูปหมอน สัมภาษณ์ นางทรงศรี บุญมา หัวหน้ากลุ่มแปรรูป

หมอนชนิด

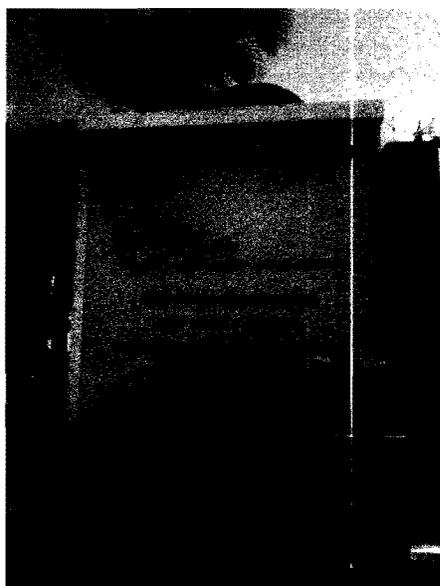

ภาพที่ 17 สัมภาษณ์ข้อมูลการทำหมอนจาก นางทรงศรี บุญมา

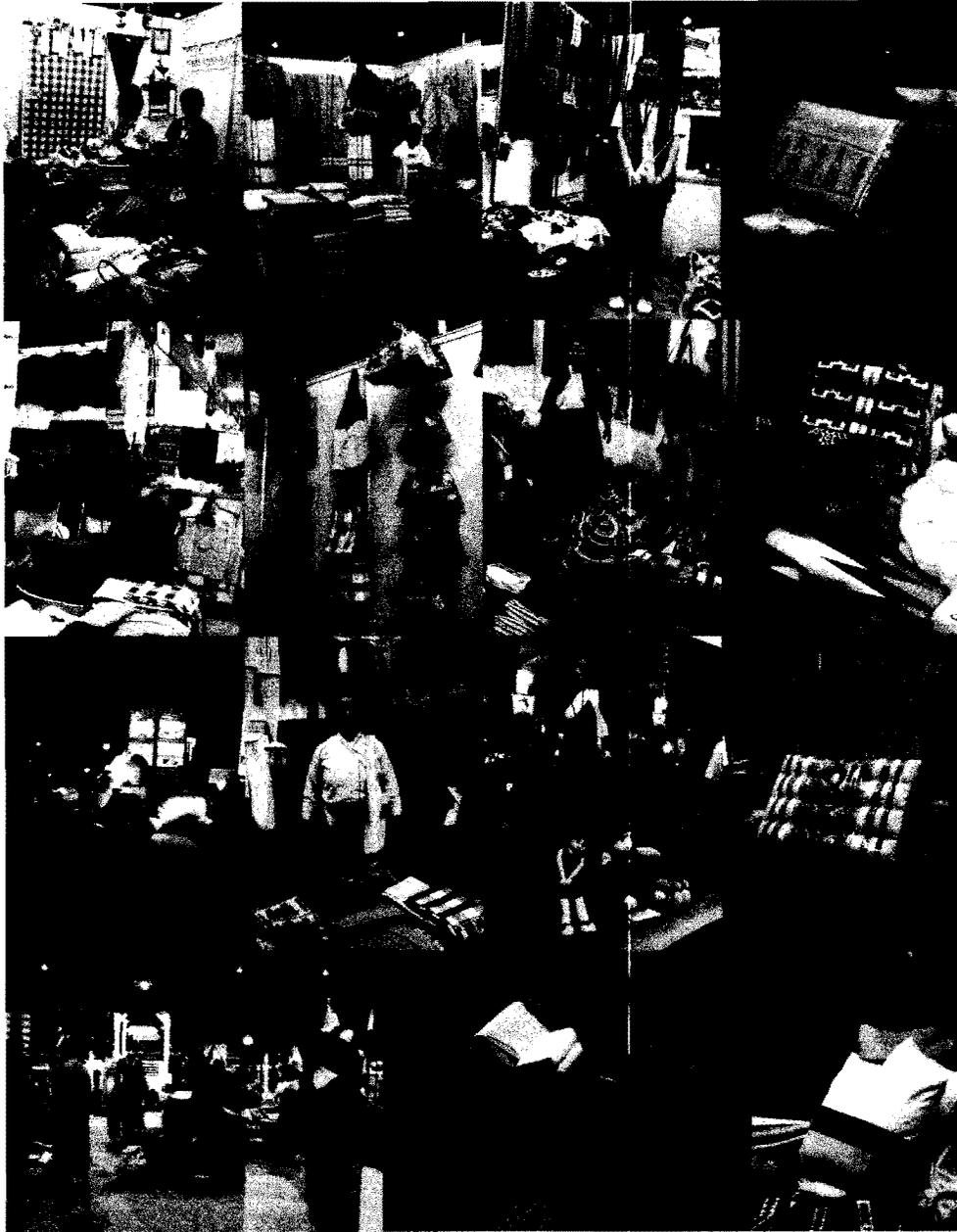
3.4 การลงพื้นที่เพื่อศึกษาตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า

เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าชนิด ให้ตอบสนองต่อกลุ่มตลาดใหม่ และผลิตภัณฑ์ใหม่ในตลาดเดิม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า และผู้ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า รวมทั้งการสังเกตการณ์กับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้า จากกรณีศึกษาที่ได้ลงไปเก็บข้อมูลดังนี้

3.4.1 ตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 ผลิตภัณฑ์แห่งภูมิปัญญา 80 พรรษา เทิดไท้องค์ราชัน ในวันที่ 14-21 ธันวาคม 2550 ณ อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 18 งานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 19 ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

จากการลงพื้นที่ เพื่อศึกษาตลาดผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือ พบว่า ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าส่วนใหญ่ เป็นของใช้ในบ้าน กระเป๋า และเสื้อผ้า ซึ่งง่ายต่อการขายและการผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจะเป็นผลิตภัณฑ์จากภาคเหนือที่มีรูปแบบการสื่อความหมายที่ชัดเจน ง่ายต่อการจดจำและมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัด ผลิตภัณฑ์ผ้าส่วนใหญ่จะยึดวิถีธรรมชาติ ลวดลายบนผลิตภัณฑ์นั้น ใช้น้อยแต่เป็นจุดเด่นและสวยงาม

3.4.2 กลุ่มผู้ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า การสังเกตการณ์กับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้า และผู้ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 20 กลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในงานแสดงสินค้า OTOP CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสังเกตการณ์กลุ่มผู้ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า มีกลุ่มผู้นิยมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจำนวนไม่มาก โดยพบเห็นวัยกลางคน วัยทำงานเป็นส่วนใหญ่โดยที่เข้ามาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ต่างแสดงตัวตนในการเป็นผู้นิยมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า โดยการสวมใส่ เครื่องแต่งกายที่มีกลิ่นอาย ของการเป็นผู้อนุรักษ์นิยมแต่ยังคงความร่วมสมัยให้เห็นในงานจำนวนมาก

3.4.3 บูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าบ้านคำพระ ได้เข้าร่วมการจำหน่ายสินค้าในงานแสดงสินค้า OTOPI CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 21 บูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า บ้านคำพระในงานแสดงสินค้า OTOPI CITY ครั้งที่ 5 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

จากการสังเกตการณ์ในงานแสดงสินค้า OTOPI CITY ครั้งที่ 5 นี้พบว่าบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าบ้านคำพระ ได้รับความสนใจจากคนที่เข้าร่วมงานน้อยมาก จากการสังเกตพบว่า ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปหมอน กระเป๋าที่ล้นแล้วแต่ใช้ผ้าโรงงานและไม่มีเอกลักษณ์ของลายที่ชัดเจน ทำให้ไม่เป็นที่สนใจ แตกต่างจากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของกลุ่มอื่นๆ ที่ใช้ผ้าทอมือ ใช้ผ้าย้อมสีธรรมชาติ ช้อมคราม หรือเอาเอกลักษณ์อื่นๆมาสร้างความแตกต่างเฉพาะให้กับกลุ่ม

3.4.4 กรณีศึกษาผ้าทอซาโอริ เนื่องจากในงาน OTOPI CITY ได้สังเกตกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในกลุ่มวัยกลางคน วัยทำงาน นิยมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หลากหลาย จึงได้ไปลงพื้นที่ศึกษาการทอและการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอซาโอริที่ อำเภอตะกั่วป่า จ.พังงา ศิลปะการทอผ้าแบบซาโอริเป็นการทอผ้ารูปแบบใหม่ของชาวญี่ปุ่น ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด “แนวคิดความเป็นอิสระ” เพราะผู้ทอผ้าทุกคนสามารถเป็นศิลปินที่มีเสรีในการแสดงออกได้อย่างแท้จริงตามบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล โดยไม่จำกัดเพศและการศึกษา การทอผ้าซาโอริ จึงเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับทุกคน แม้กระทั่งผู้พิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา ก็สามารถ

สร้างสรรค์ผลงานด้วยจินตนาการออกมาจากใจอย่างอิสระ โดยไม่ต้องคำนึงถึงรูปแบบใดๆ ในด้านของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของซาโอรินั้น เป็นตัวอย่างที่ดีของการนำผ้าทอมือไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลาย แม้ว่าผ้าทอจะไม่ใช่การยอมรับภูมิปัญญา หรือการทอเองก็ไม่มีกระบวนการที่ยุ่งยากแต่สิ่งที่น่าสนใจมาเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ คือความหลากหลายของรูปแบบและความอิสระของลายผ้าที่จะมีโอกาสซ้ำกันได้น้อยมาก เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดเรื่องลวดลายนั่นเอง

ภาพที่ 22 ศึกษาแนวคิดและกระบวนการทอผ้าซาโอริที่

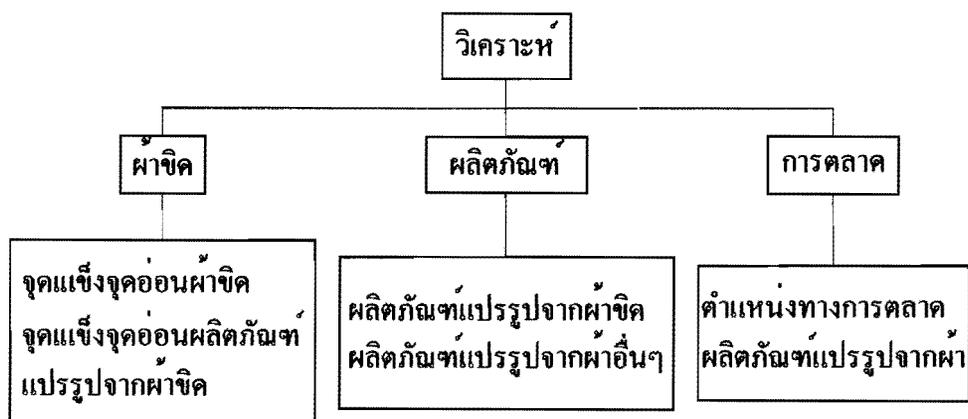
ผ้าซาโอริสามารถนำไปแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบเช่น เสื้อยืดปักลายผ้าทอซาโอริ กระเป๋าสะพาย ข่าม กระเป๋าลือ กระเป๋าใส่เครื่องสำอาง กระเป๋าใส่ปากกาดินสอ กระเป๋าใส่เศษสตางค์ กระเป๋าใส่พาสปอร์ต กระเป๋าธนบัตร ที่ใส่โทรศัพท์มือถือ ที่คั่นหนังสือ พวงกุญแจ ที่รองแก้ว เข็มขัด พัดและซองใส่พัด กระเป๋ารูด ซองใส่แว่นตา ซองใส่กระดาษทิชชู กล่องใส่กระดาษทิชชู เป็นต้น ผ้าทอซาโอริสามารถสร้างเอกลักษณ์ในกับผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอซาโอริจึงมีความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะตัว

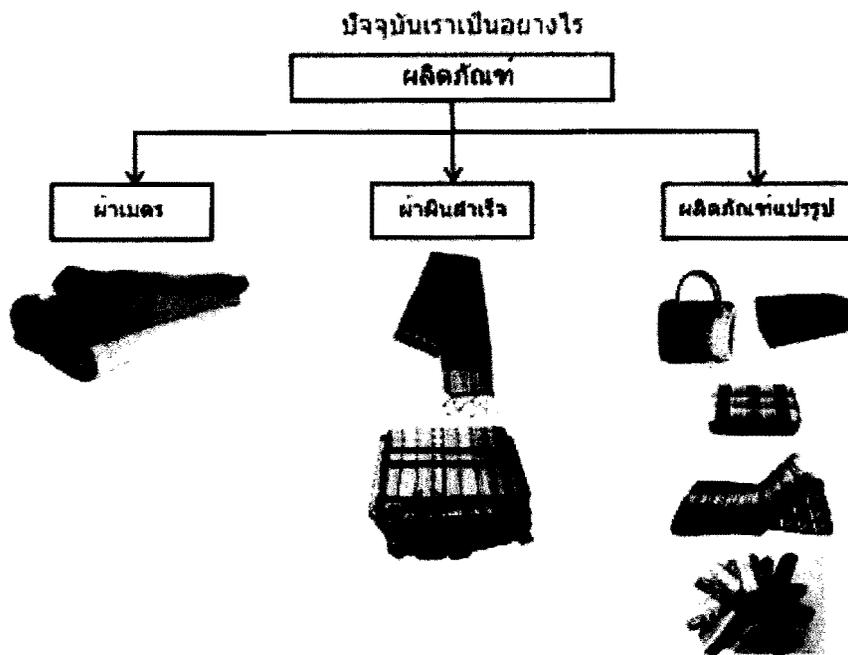
ภาพที่ 23 ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอซาโอริ

3.5 การวิเคราะห์

จากการศึกษารวบรวมข้อมูล และการลงพื้นที่ สามารถนำข้อมูลต่างๆมาวิเคราะห์ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์

แผนภาพที่ 6 แสดงการจำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์บ้านคำพระในปัจจุบัน

3.5.1 การวิเคราะห์ผ้าซิดแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 หัวข้อคือวิเคราะห์ผ้าซิดและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด โดยใช้ในการเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อน

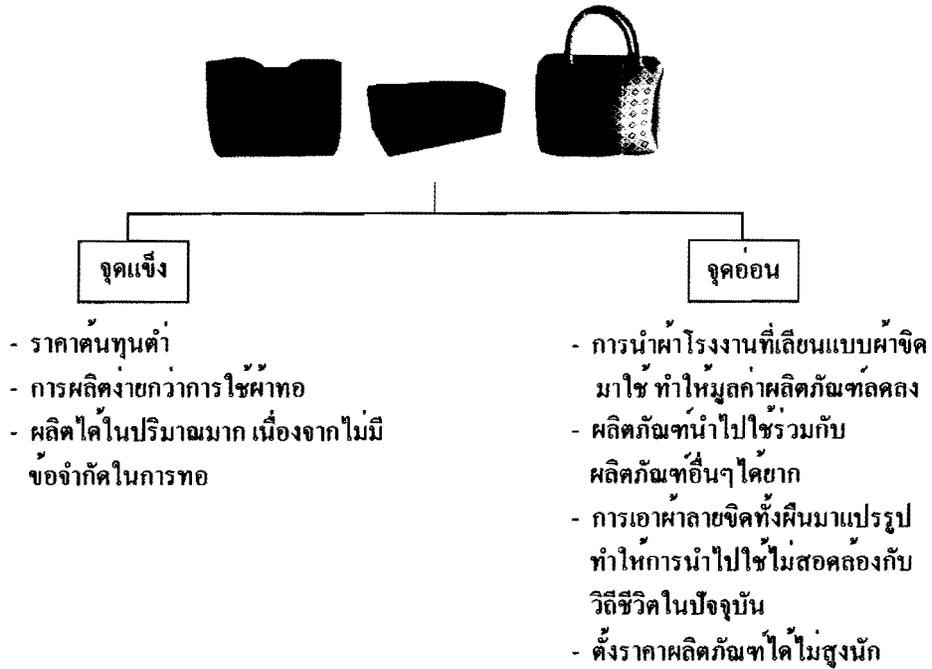
1) การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนผ้าซิดบ้านคำพระ

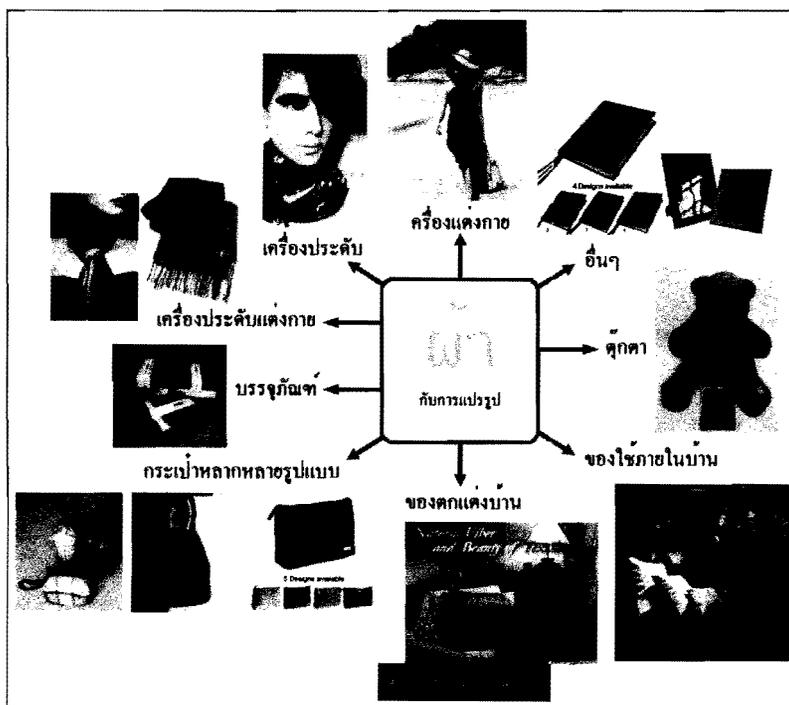
แผนภาพที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อนผ้าซิด

2) การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าจิดบ้านคำพระ

วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดบ้านคำพระ

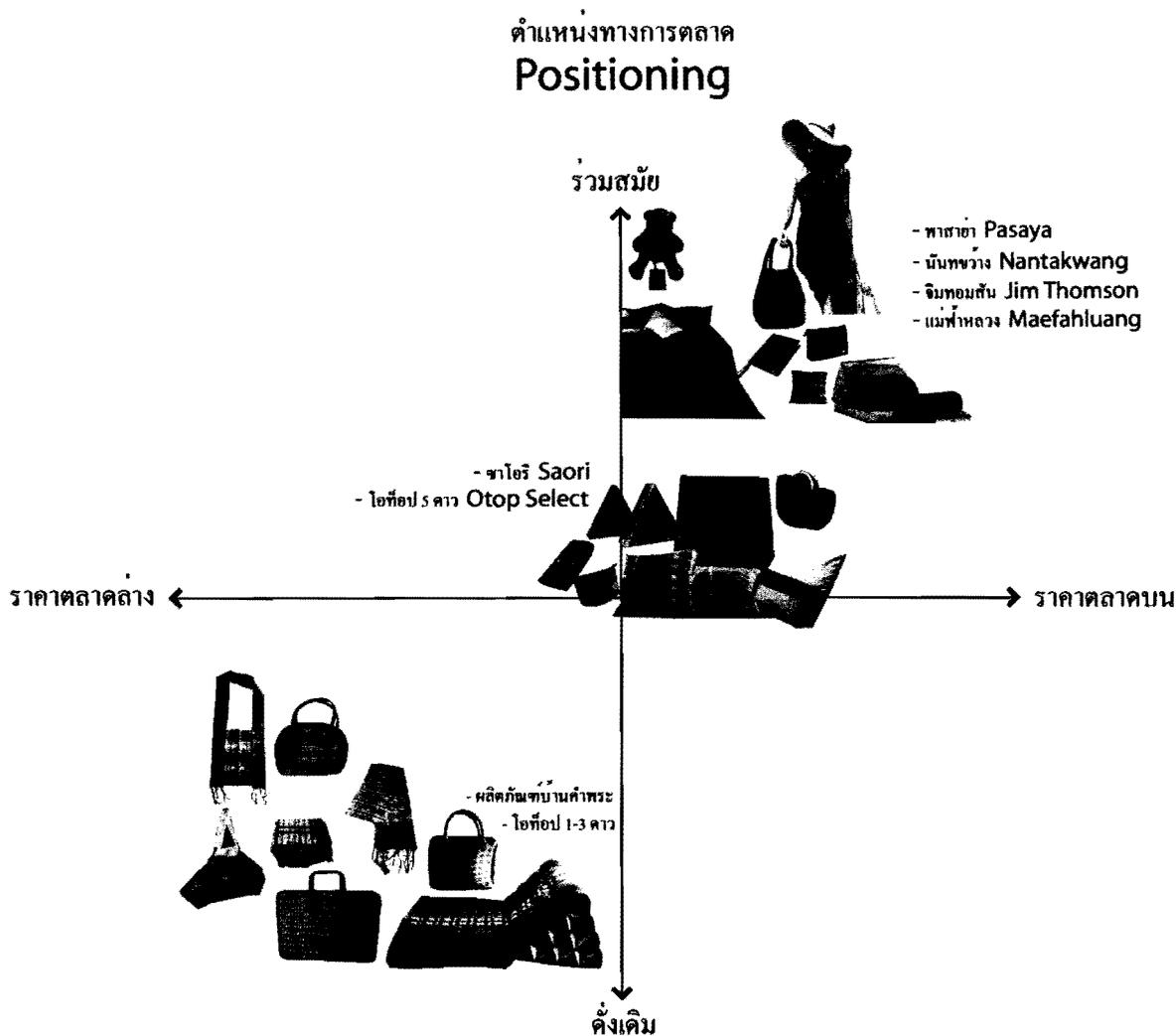

แผนภาพที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด

ภาพที่ 24 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดและผ้าอื่นๆ

3.5.2 วิเคราะห์ตลาด จากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด สามารถนำมาวิเคราะห์ การตลาดของผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ดังนี้

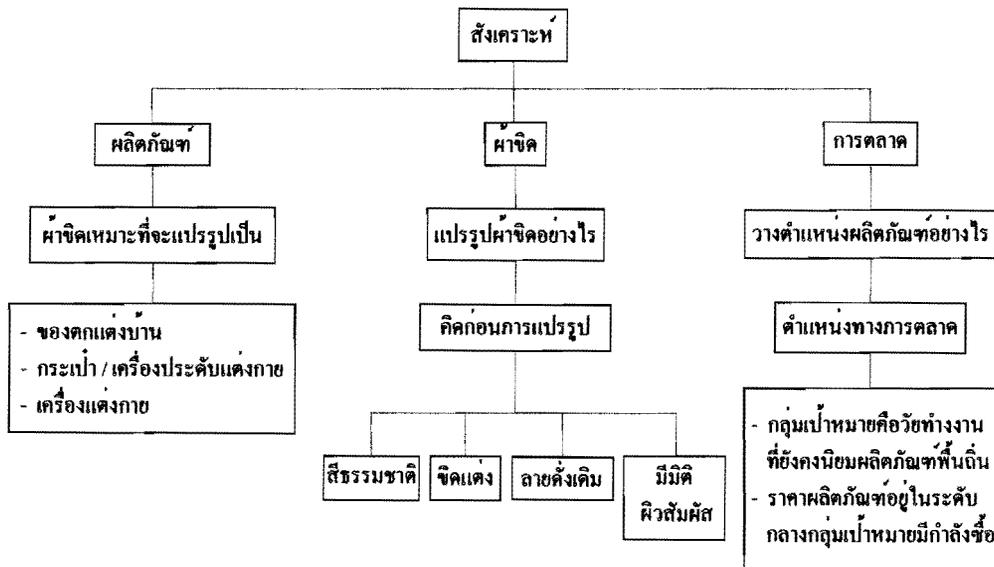

แผนภาพที่ 9 แสดงตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์บ้านคำพระ

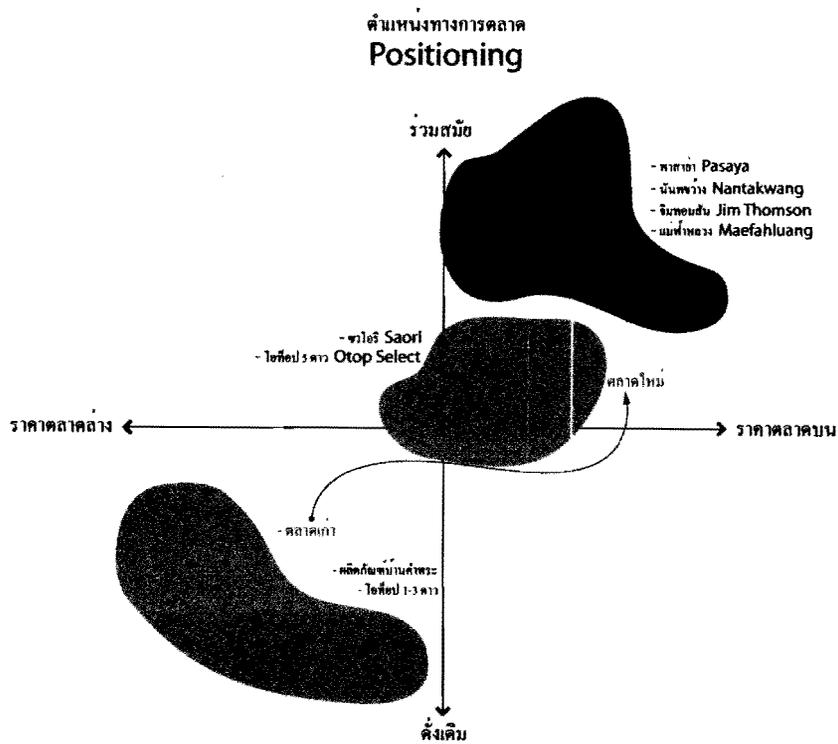
จากการวิเคราะห์ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ สามารถสรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในตลาดในปัจจุบันสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่โดยใช้กรอบการแบ่งจากรูปแบบและราคา โดยพบว่ามีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า 1) ในกลุ่มตลาดราคาถูกจำนวนมากที่แบ่งปันกันเองในกลุ่ม Otop 1-3 ดาว ซึ่งส่วนใหญ่จะยังคงรูปแบบลวดลายสีสันทันดั้งเดิม ข้อมสีเคมีและจำหน่ายได้ในเฉพาะกลุ่มราคาตลาดต่ำ 2) ในกลุ่มตลาดกลางที่สามารถตอบสนองกลุ่มที่มีกำลังซื้อในระดับกลาง เป็นวัยทำงานที่ยังคงนิยมผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยแต่ต้องการเอกลักษณ์เฉพาะตัวอยู่บ้าง พบว่าผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ยังไม่มีให้เห็น และตอบสนองให้กับกลุ่มนี้ได้มากนัก ที่พบเห็นได้จากการลงพื้นที่ศึกษาเช่น Otop 5 ดาว ผลิตภัณฑ์ซาโอริ เป็นต้น 3) ในส่วนของตลาดบนราคาสูงจะเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในด้านการ

ออกแบบ การผลิต และการตลาดที่สามารถตอบสนองให้กับกลุ่มนิคมผลิตภัณฑ์จากผ้าร่วมสมัย มี
 กลั่นไอของการอนุรักษ์อยู่บ้างสามารถใช้ในวิถีชีวิตของคนเมืองได้ เป็นผู้มีกำลังซื้อสูง ผลิตภัณฑ์
 ในกลุ่มนี้ได้แก่ Pasaya นันทขั้ววง แม่ฟ้าหลวง จิมทอมสัน เป็นต้น

3.6 การสังเคราะห์

แผนภาพที่ 10 กรอบแนวคิดการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์

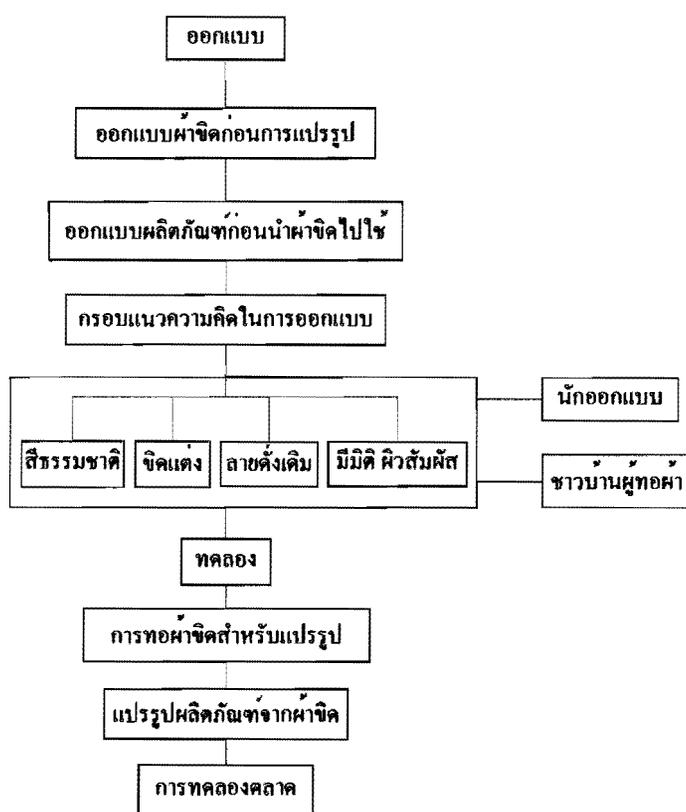
แผนภาพที่ 11 กำหนดตำแหน่งทางการตลาด

ภาพที่ 25 แสดงกลุ่มเป้าหมายในตลาดใหม่

3.7 การออกแบบ

หลังจากได้ทำการศึกษาข้อมูลทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนั้นได้มา
กำหนดแนวทางการออกแบบดังนี้

แผนภาพที่ 12 แสดงกรอบแนวความคิดในการออกแบบ

ภาพที่ 26 นักออกแบบกับชาวบ้านผู้ทอผ้าร่วมกันออกแบบผ้าทอ

3.8 การทดลองแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการทอผ้าจิดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

หลังจากการได้กรอบแนวทางการพัฒนาข้างต้นแล้วนั้นได้นำกรอบแนวคิดในการออกแบบมาทำการทดลอง ภายใต้คำถามการทดลองต่างๆ ดังนี้

3.8.1 การทดลองครั้งที่ 1

ตารางที่ 2 การทดลองครั้งที่ 1

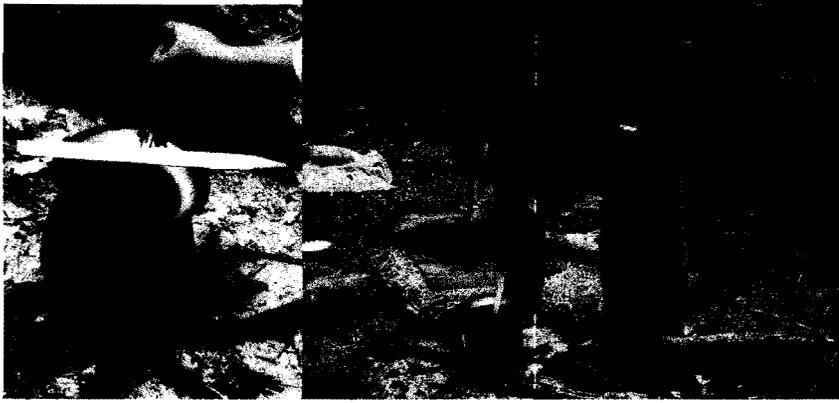
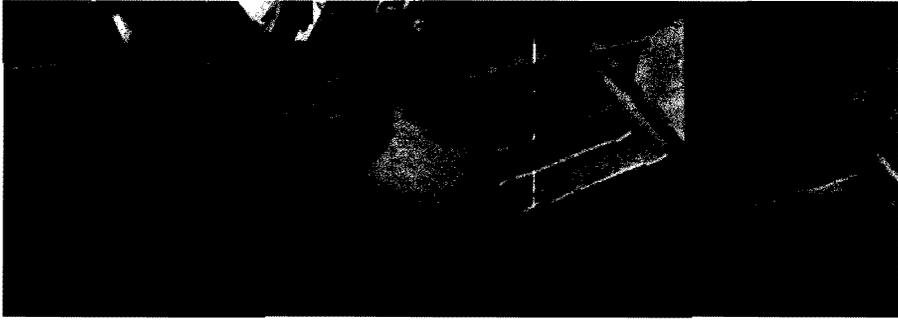
คำถามในการทดลอง	จะสามารถทอผ้าจิดสำหรับนำมาใช้ในการตกแต่งเฉพาะจุดได้หรือไม่อย่างไร
ทดลองทอผ้าจิดแต่ง	
กระบวนการทดลองแปรรูปกระเป๋ากจากจิดแต่ง	

ตารางที่ 2 การทดลองครั้งที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการ การทดลอง แปรรูป หมอนจาก ขี้คแตง	
---	---

3.8.2 การทดลองครั้งที่ 2

ตารางที่ 3 การทดลองครั้งที่ 2

คำถามใน การทดลอง	หากยังคงใช้จิ้งหะลวดลายแบบที่นิยมทำอยู่ในปัจจุบันแต่เปลี่ยนเป็นการกลับไปสู่การย้อมสีธรรมชาติจะทำให้เกิดผลที่แตกต่างในการนำไปแปรรูปหรือไม่อย่างไร
ทดลองย้อม สีธรรมชาติ	ผ้าจีรูปแบบดั้งเดิมที่ปัจจุบันย้อมสีเคมีแต่นำมาทดลองย้อมสีธรรมชาติ ภายใต้รูปแบบเดิม
ทดลองทอ รูปแบบเดิม สีธรรมชาติ	

ตารางที่ 3 การทดลองครั้งที่ 2 (ต่อ)

กระบวนการ ทดลองแปร รูปหมอน จากผ้าทอมือ ย้อมสี ธรรมชาติ	
---	---

3.8.3 การทดลองครั้งที่ 3

ตารางที่ 4 การทดลองครั้งที่ 3

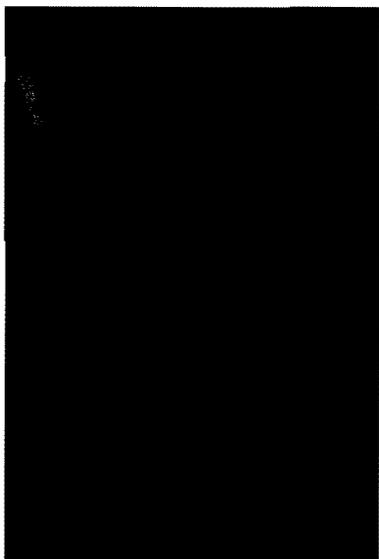
คำถามใน การทดลอง	<p>แต่เดิมนิยมทอในส่วนของลายผ้าซิดให้โดดเด่นออกมาจากผิวผ้า ที่บางครั้งทำให้ยากต่อการนำไปใช้ จึงทำให้เกิดแนวคิดแนวทางในการทอส่วนของลายให้กลมกลืนกันไปกับผืนผ้า หากมองให้ดีๆ แล้วจุดที่ทอซิด ย่อมมีความเด่นชัดด้วยตัวของซิดอยู่แล้ว แต่หากทดลองให้ลายซิดกลมกลืนกันไปกับผืนผ้าและมีมิติมากขึ้นจะมีลักษณะอย่างไร</p>
ทดลองทอ ผ้าซิดแบบมี มิติผิวสัมผัส	<p>ลดความโดดเด่นของลายให้ลายซิดกลมกลืนกันทั่วผืนผ้า โดยการใช้เส้นยืนมัดเส้นพุ่งมัดทอลงไปในผืนผ้ารวมทั้งในช่วงการเก็บลายซิด และเพิ่มมิติให้กับผืนผ้าโดยใช้ฝ้ายเส้นทั้งผืนและทอขลุ่ยลงไปในตัวซิดเพื่อให้เกิดมิติที่มีผิวสัมผัสและกลมกลืนกันทั้งผืนผ้า</p>

ตารางที่ 4 การทดลองครั้งที่ 3 (ต่อ)

<p>การทดลอง นำไปแปร รูปเป็น เครื่องแต่ง กาย</p>	
---	--

3.8.4 การทดลองครั้งที่ 4

ตารางที่ 5 การทดลองครั้งที่ 4

<p>คำถามใน การทดลอง</p>	<p>ทดลองผ้าซิดโดยคำนึงถึงลายที่จะเกิดขึ้นจากด้านหลังของผ้าซิด ที่ปกติไม่ได้มองเห็นจะมี ลักษณะอย่างไร</p>
<p>การทดลอง ทอผ้า</p>	
<p>ทดลองนำมา แปรรูปเป็น เครื่องแต่ง กาย</p>	<p>ทดลองนำมาแปรรูปเป็นเครื่องแต่งกาย โดยทดลองเลือกใช้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของผ้าซิด</p>

3.9 การทดลองตลาด

การทดลองตลาด จากการศึกษากลุ่มตลาดจากข้อมูลที่ผ่านมาแล้วนี้และได้กำหนดตำแหน่งทางการตลาดไว้ที่กลุ่มตลาดกลางแล้วนั้น เนื่องด้วยกลุ่มสมาชิกแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าบ้านคำพระ ยังคงต้องจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดเก่าอยู่นั้นทำให้เกิดแนวทางในการทดลองผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่ ในกลุ่มตลาดดังต่อไปนี้

3.9.1 ตลาดเดิมกับผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้ทำการทดลองตลาดเดิมด้วยผลิตภัณฑ์ใหม่ ในการออกบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูปกระเป๋าบ้านคำพระในงาน OTOP เมืองใต้สู่แดนอีสาน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ณ หอประชุมไพโรหะยอม วันที่ 18-26 กุมภาพันธ์ 2552 โดยได้สังเกตการณ์ และสอบถามกลุ่มลูกค้าเดิมกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบตัวใหม่

ภาพที่ 27 การทดลองตลาดเดิมด้วยผลิตภัณฑ์ใหม่

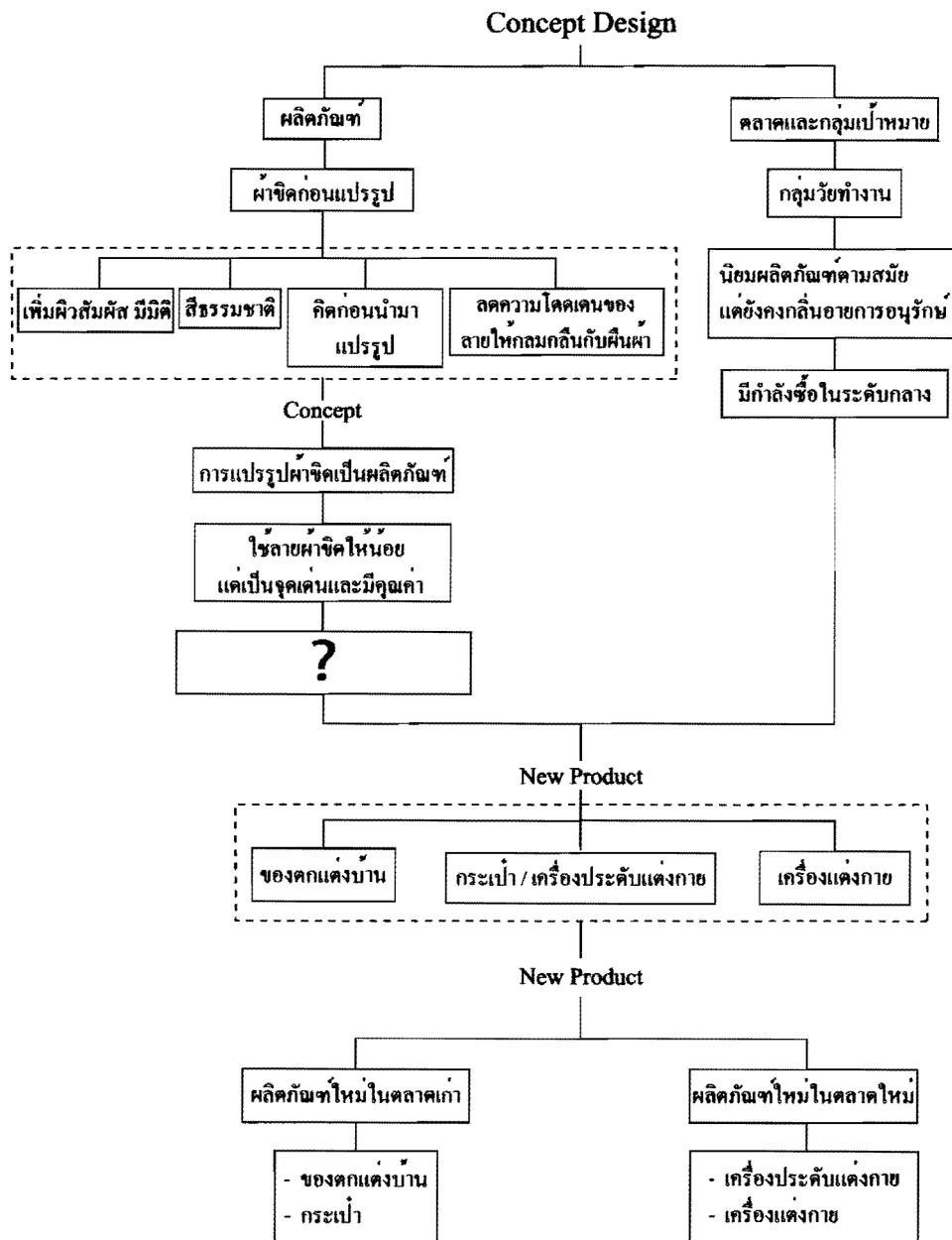
3.9.2 ผลิตภัณฑ์ใหม่ บนตลาดใหม่ จากการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ได้กำหนดตำแหน่งการตลาดที่กลุ่มลูกค้าระดับกลาง ในวัยกลางคน วัยทำงานแล้วนั้น เนื่องจากผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าเดิมในศูนย์ วิสาหกิจชุมชนบ้านคำพระนั้นจะเน้นผลิตภัณฑ์กระเป๋าและหมอนเป็นส่วนใหญ่ การกำหนดผลิตภัณฑ์ใหม่ในตลาดใหม่ ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายร่วมสมัย ของระดับคอกแต่งบ้านนั้น ได้นำไปทดลองวางตลาด ในสถานที่จัดจำหน่ายที่แตกต่างออกไปจากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP โดยทั่วไป เช่น ร้านพันชาติ ร้านระหว่างทาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

บทที่ 4

การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืด

4.1 กรอบแนวคิดในการออกแบบผ้าทอสำหรับนำไปแปรรูป

การวิเคราะห์ผ้าจืดบ้านคำพระ เพื่อหาแนวทางในการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ผ้าจืด ได้วางกรอบแนวทางในการออกแบบดังนี้

แผนภาพที่ 13 แสดงกรอบสรุปแนวความคิดในการออกแบบ

4.1.1 การออกแบบจังหวะของลายผ้า (Rhythm)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืดบ้านคำพระนี้ เป็นการมุ่งเน้น การหาแนวทางในการนำผ้าทอจืด มาใช้ให้เกิดคุณค่า สร้างมูลค่าให้มากขึ้น ฉะนั้นในด้านการทอผ้าจืด จึงไม่ได้เป็นการออกแบบลายผ้าใหม่แต่อย่างใด แต่เป็นการให้ชาวบ้านทอลายที่ทออยู่เป็นประจำ แต่เป็นการออกแบบจังหวะในการวางตำแหน่งของลาย และสี ให้อยู่ในจังหวะที่เหมาะสมในการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

ฉะนั้นในด้านการทอผ้าจืด จึงมิได้เป็นการออกแบบลายผ้าใหม่แต่อย่างใด แต่เป็นการให้ชาวบ้านทอลายที่ทออยู่เป็นประจำ เพียงแต่ผู้วิจัย จะให้คำแนะนำในด้านของการเลือกลายออกแบบจังหวะในการวาง และการเลือกคู่สี ให้เหมาะสม เท่านั้น

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาหนึ่งที่ทำให้ ผ้าทอลายจืดไม่เหมาะแก่การนำไปแปรรูป คือ ผ้าทอจืด มีจังหวะของการวางลายมากเกินไป แม้ลายจืดจะเป็น สิ่งสำคัญที่สุด ในการที่จะประกอบเป็นผ้าทอจืด เพราะถือได้ว่าลายเป็นตัวบ่งบอกเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผ้าทอลายจืด ตัวอย่างเช่นผ้าทอ 1 ผืน จุดที่จะเรียกว่าเป็นจืดคือส่วนที่เป็นลายจืด หรือชาวบ้านจะเรียกการทอมาถึงจุดที่ต้องทอลายนี้ว่าการเก็บจืด หรือการเก็บลาย ฉะนั้นจากการวิจัยพบว่าในผ้าทอ 1 ผืน หรือทอผ้า 1 หูก ความยุ่งยากจะอยู่ในช่วงของการเก็บลาย หรือการเก็บจืดนั่นเอง

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ทั้งในเรื่องของการต้องใช้เวลาในการเก็บลาย ทำให้ผู้ทอรู้สึกถึงความยุ่งยากในการทอลายจืดที่มากเกินไป ทั้งที่ลายที่มากนั้นก็นำมาซึ่งปัญหาในการแปรรูปด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 28 แสดงตัวอย่างผลงานการออกแบบจังหวะของลายผ้าจืด

4.1.2 การเลือกใช้สี

สี เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผ้าทอที่จะนำมาแปรรูป มีความสวยงาม เหมาะสมแก่การนำไปใช้ ร่วมกับการแต่งกายหรือร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้หรือไม่ จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านยังคงขาดความรู้ ในด้านของการเลือกใช้สีหรือการจับคู่สีให้เหมาะสมกับลูกค้าในแต่ละกลุ่ม การเลือกคู่สี ในการทอผ้าลายขิด ได้แยกออกเป็น 2 แนวทางคือ

1) เลือกใช้สีแบบกลมกลืนกันทั้งผืนผ้า โทนสีชมพูขาว ฟ้ายาว เทาขาว ครีมเขียวอ่อน ครีมน้ำตาล เป็นต้น สำหรับนำไปใช้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เน้นสีที่สบายตา เหมาะกับการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน หรือเครื่องแต่งกายสำหรับวัยรุ่น วัยทำงานตอนต้น

ภาพที่ 29 แสดงตัวอย่างการเลือกใช้สีกลมกลืนกันทั้งผืนผ้า

2) เลือกใช้สีตัดกัน โดยเลือกสีขาว ดำ แดง ซึ่งเป็นสีที่ชาวบ้านนิยมเลือกใช้เป็นอย่างมาก แต่ขาดการนำมาใช้ในปริมาณที่เหมาะสม จึงได้นำมาใช้ในการทอผ้าสำหรับนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการให้มีกลิ่นอายของการอนุรักษ์ อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เครื่องแต่งกาย สำหรับกลุ่มที่นิยมผลิตภัณฑ์พื้นดินแนวอนุรักษ์นิยม

ภาพที่ 30 แสดงตัวอย่างการเลือกใช้สีตัดกัน

4.1.3 ออกแบบผ้าจิดสำหรับใช้ตกแต่งในผลิตภัณฑ์

ในการแปรรูปผ้าจิดเป็นผลิตภัณฑ์ หากจะให้คงเอกลักษณ์ของลายจิด สามารถบอกได้ว่า แปรรูปจากผ้าทอลายจิด จำเป็นต้องใช้ในส่วนที่มีลายจิด ซึ่งหากการทอไม่ได้คำนึงถึงการแปรรูปตั้งแต่ขั้นต้น ทำให้การนำผ้าทอลายจิด ไปแปรรูป จะต้องตัดผ้าทอในส่วนของลายจิดมาใช้ในการแปรรูปซึ่งทำให้ต้นทุนสูง หรือหากจะนำมาแปรรูปทั้งผืน ก็ทำให้ขาดความงามเนื่องจากมีจังหวะของลายที่มากเกินไป

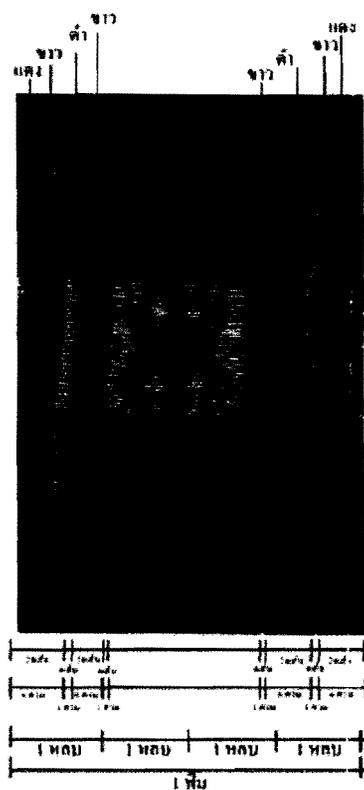
จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิดในการออกแบบขนาดของผ้าทอจิดใหม่ ให้เป็นลักษณะของผ้าจิด สำหรับนำไปตกแต่งเฉพาะจุด ที่ต้องการสร้างจุดเด่น โดยใช้ชื่อเรียก ผ้าจิดนี้ว่า “ผ้าจิดแต่ง”

โดยลายที่ชาวบ้านเลือกมาทดลองทอ เป็นผ้าจิดแต่ง คือลายที่ชาวบ้านเรียกว่า ลายกบ เนื่องจากได้วางกรอบแนวทางในการเลือกลาย ให้กับชาวบ้าน คือ ควรเป็นลายที่มีรูปทรงชัดเจน ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่ใช้ร่วมกันกับผลิตภัณฑ์อื่นๆในชีวิตประจำวันได้

จิดแต่งจะมีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ เป็นผ้าทอลายจิดสำหรับนำไปตกแต่งผลิตภัณฑ์แปรรูปโดยเฉพาะ คัดเลือกลายที่จะนำมาทดลองทอเป็นจิดแต่งลายต้นแบบ พิจารณาจากลายเดิมที่พบเห็นที่บ้านคำพระและเลือกลายที่มีลักษณะที่มีความเป็นกราฟฟิก สามารถนำไปประยุกต์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

“จิดแต่ง” เป็นการเสนอทางเลือก ในการยักงไว้ซึ่งภูมิปัญญาผ้าทอมือ และช่วยแก้ปัญหาในการนำผ้าทอลายจิด ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้ในหลายๆด้านดังนี้

- 1) การนำไปแปรรูป สามารถเลือกนำไปใช้ตกแต่งในส่วนที่ต้องการ โดยไม่ต้องตัดผ้าที่ทอลายจิดมาเต็มผืน ทำให้ลดต้นทุนในด้านเวลาในการทอ
- 2) การเลือกตกแต่งเฉพาะบางจุดของผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความโดดเด่นและไม่เกิดความซ้ำของลายมากเกินไป

ขนาดของ 15 นิ้ว

ภาพที่ 31 แสดงขนาดของผ้าขิดแต่ง

ภาพที่ 32 แสดงตัวอย่างผลงานการออกแบบที่นำผ้าขิดแต่งมาใช้

4.1.4 แนวความคิดในการลดความโดดเด่นของลาย เพิ่มความกลมกลืน และมีมิติเพิ่มมากขึ้น

นอกจากปัญหาในด้านจังหวะการซ้ำของลายที่มากเกินไปแล้ว โดยทั่วไปแล้วการทอผ้าลายซิด จะนิยมเลือกใช้สีในส่วนที่เก็บซิด ให้เป็นสีที่ตัดกันกับสีพื้น ทำให้ในส่วนที่เป็นลายซิดนั้น จะมีลักษณะที่โดดเด่นของลายออกมา เส้นด้ายหรือฝ้าย ที่นำมาทอนั้น จะใช้เส้นที่มีขนาดเดียวกันตลอดทั้งผืนผ้า ทำให้ผ้าทอลายซิดที่พบเห็นโดยส่วนใหญ่ จะมีลายที่โดดเด่น และไม่มีมิติของผืน

จากปัญหาดังกล่าว ได้เกิดแนวความคิดในการลดความโดดเด่นของลายกับตัวผ้าพื้น แต่ทำให้เกิดความกลมกลืนกันทั้งผืนผ้า และสลับเส้นด้าย เส้นฝ้าย ให้มีขนาดเล็ก ใหญ่ ไม่เท่ากัน เพื่อทำให้เกิดมิติขึ้นในผืนผ้า

ภาพที่ 33 แสดงตัวอย่างผลงานการลดความโดดเด่นของลายซิด และเพิ่มมิติให้ผืนผ้า

ภาพที่ 34 แสดงตัวอย่างผลงานการออกแบบการลดความโดดเด่นของลายและสีของผ้า และเพิ่มมิติให้กับผืนผ้า

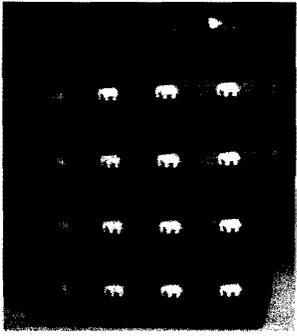
4.2 กรอบแนวคิดในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เดิมมาพัฒนาการออกแบบ

จากการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าของศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจิดบ้านคำพระ ที่มีกลุ่มสมาชิกผลิตจำนวนมาก และยังคงผลิตอยู่อย่างต่อเนื่อง คือ ผลิตภัณฑ์กระเป๋า หมอนอิง และ เสนอแนะแนวทางในการแปรรูปผ้าจิดสู่ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้า ซึ่งจากเดิมยังไม่พบเห็นมากนัก โดยผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทที่จะนำมาพัฒนาอยู่ภายใต้กรอบแนวความคิด ในการพัฒนาผ้าทอก่อน การแปรรูป และกรอบแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด

4.3 กรอบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิด

4.3.1 ใช้ลายผ้าจิดให้น้อย แต่เป็นจุดเด่นให้เกิดมูลค่าและคุณค่ากับผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการใช้ผ้าลายจิดทำกระเป๋าแบบเดิมและแบบใหม่ 1

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าจิดเดิม	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าจิดใหม่
	

4.3.2 หลีกเลี่ยงการใช้ผ้าทอลายจิดทั้งผืน โดยการปรับมาผสมผสานระหว่างผ้าจิดตกแต่ง กับผ้าพื้นอื่นๆเพื่อลดการซ้ำของลายจิด ทำให้สามารถใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดนี้ได้ในชีวิตประจำวัน หรือร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆได้

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบการใช้ผ้าลายจิดทำหมอนแบบเดิมและแบบใหม่

ผลิตภัณฑ์หมอนจิดเดิม	ผลิตภัณฑ์หมอนจิดใหม่
	

4.3.3 คำนี้ถึงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายได้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบการใช้ผ้าลายจิดทำกระเป๋าแบบเดิมและแบบใหม่ 2

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าจิดเดิม	ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าจิดใหม่
	

4.4 แบบร่าง

จากการศึกษาวิจัยและได้ข้อมูลต่างๆมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการออกแบบดังกล่าวข้างต้น ได้นำมาทำการออกแบบตามขั้นตอนการออกแบบ เพื่อนำมาคัดเลือกในการทำต้นแบบต่อไป

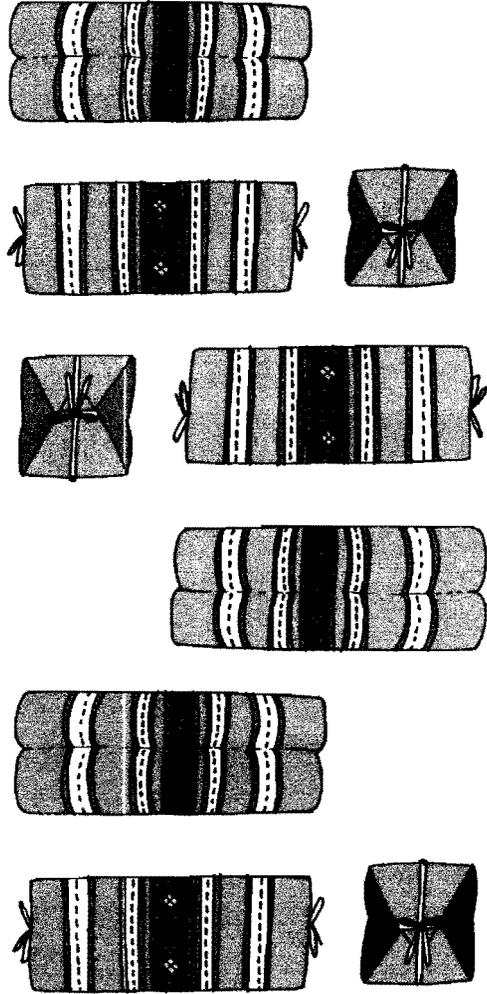
4.4.1 Mood Board กำหนดเป้าหมายและแนวทางการออกแบบ

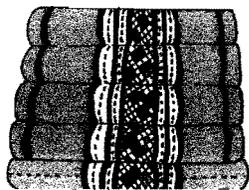
ภาพที่ 35 Mood Board แสดงกลุ่มเป้าหมายและแนวทางการออกแบบ

4.4.2 แบบร่างหมอน

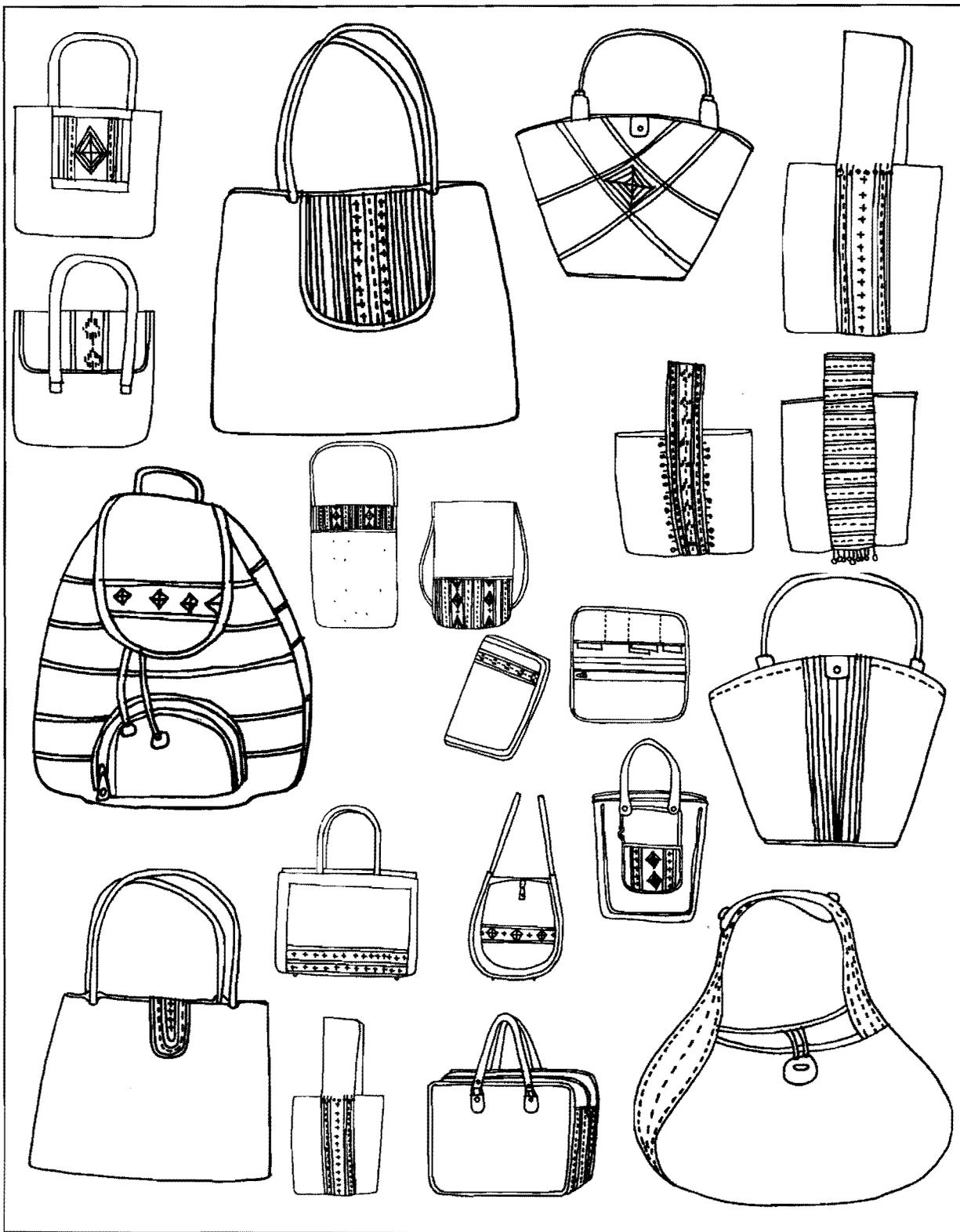
Sketch Design

ภาพที่ 3.1.1.1 Sketch Design

4.4.3 แบบร่างกระเป๋า

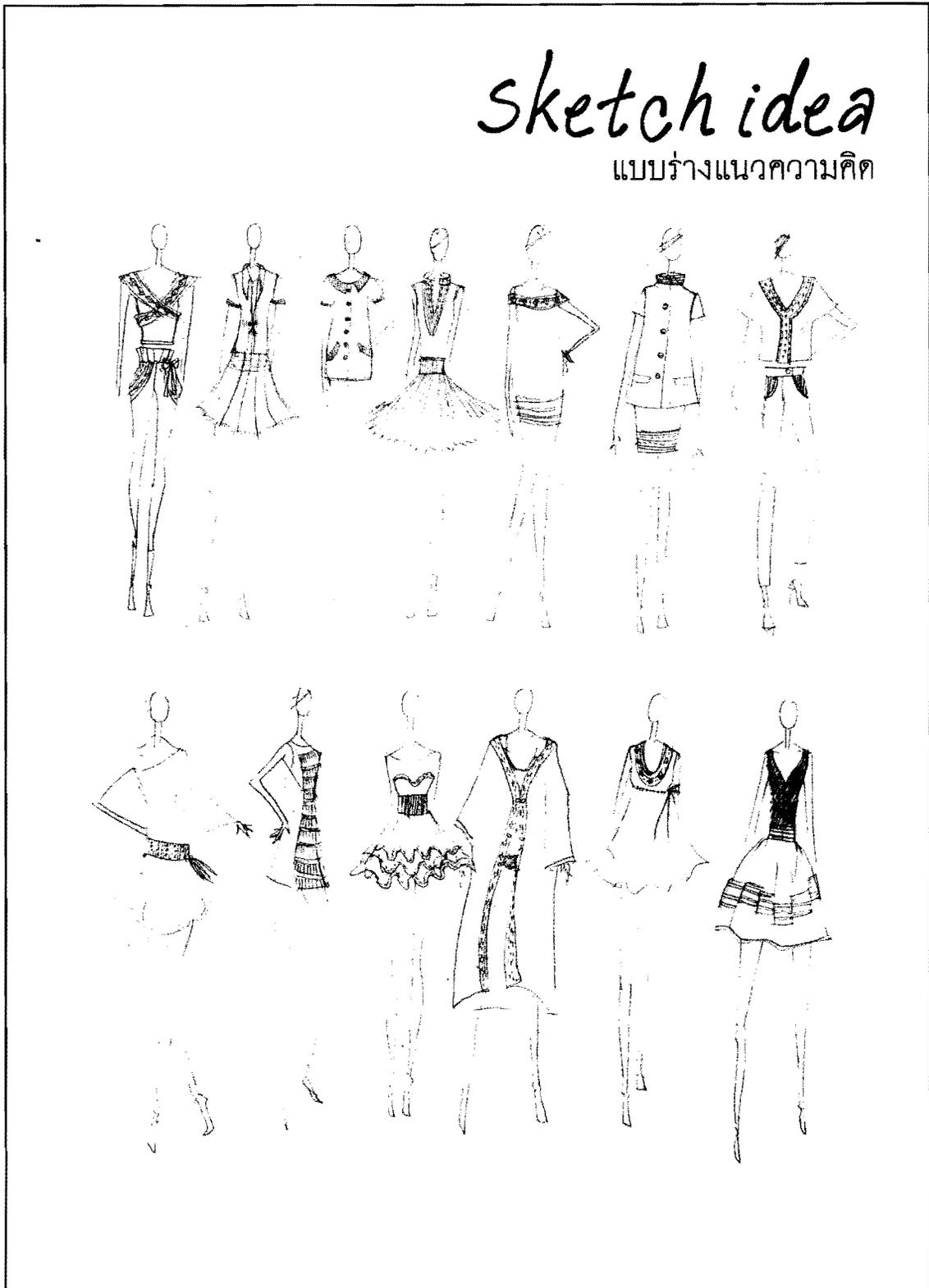

ภาพที่ 37 แบบร่างกระเป๋า

ภาพที่ 38 แสดงแบบร่างกระเป๋าแบบลงสี

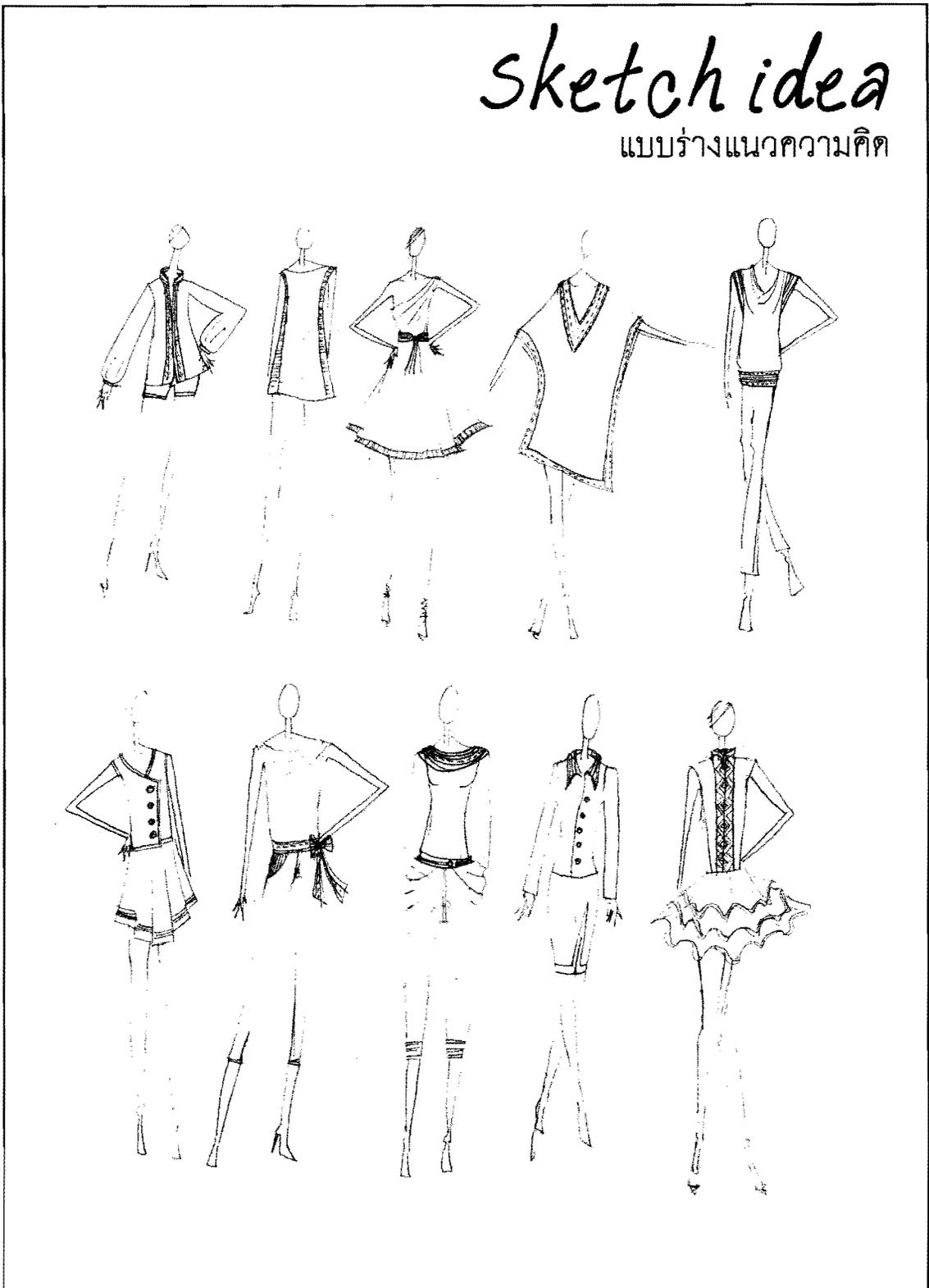
4.4.4 แบบร่างเครื่องแต่งกาย

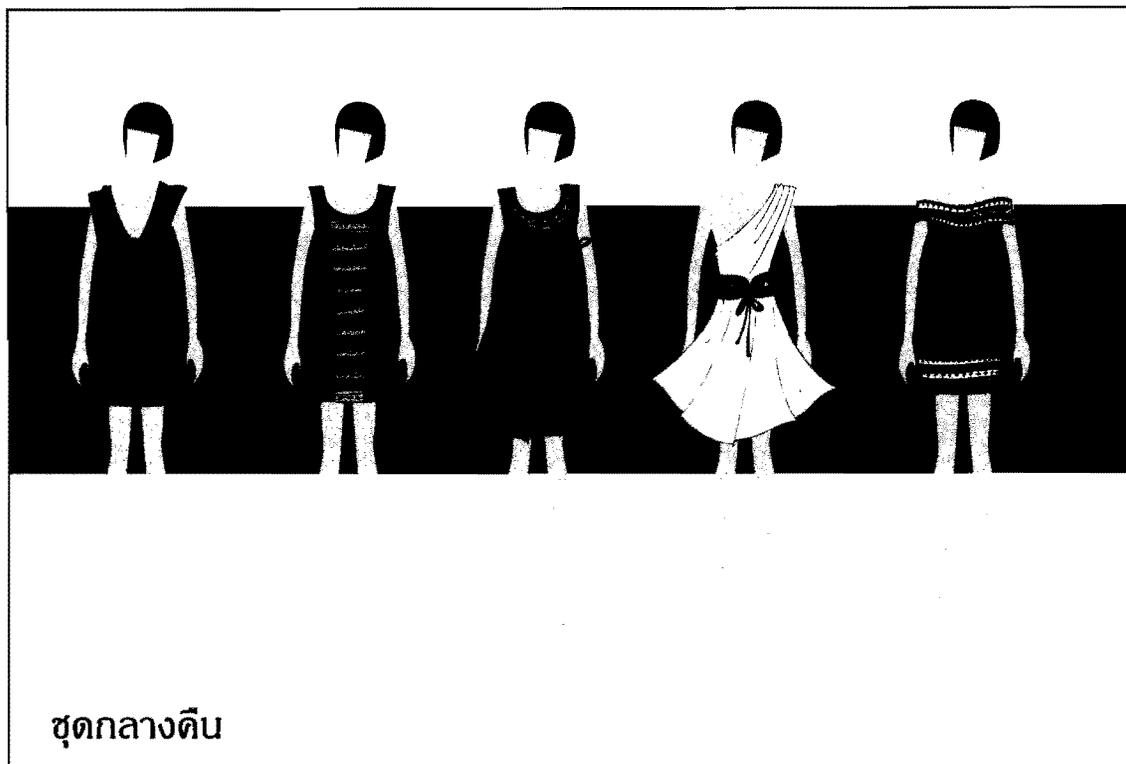
ภาพที่ 39 แบบร่างเครื่องแต่งกาย 1

Sketch idea

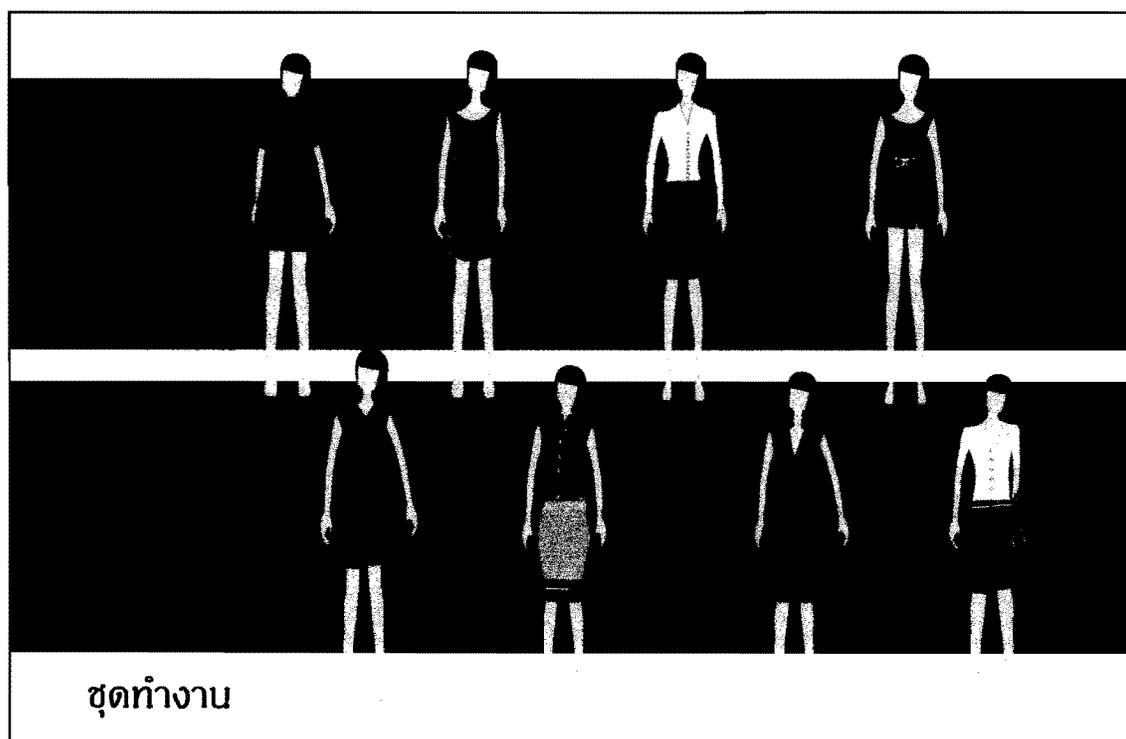
แบบร่างแนวความคิด

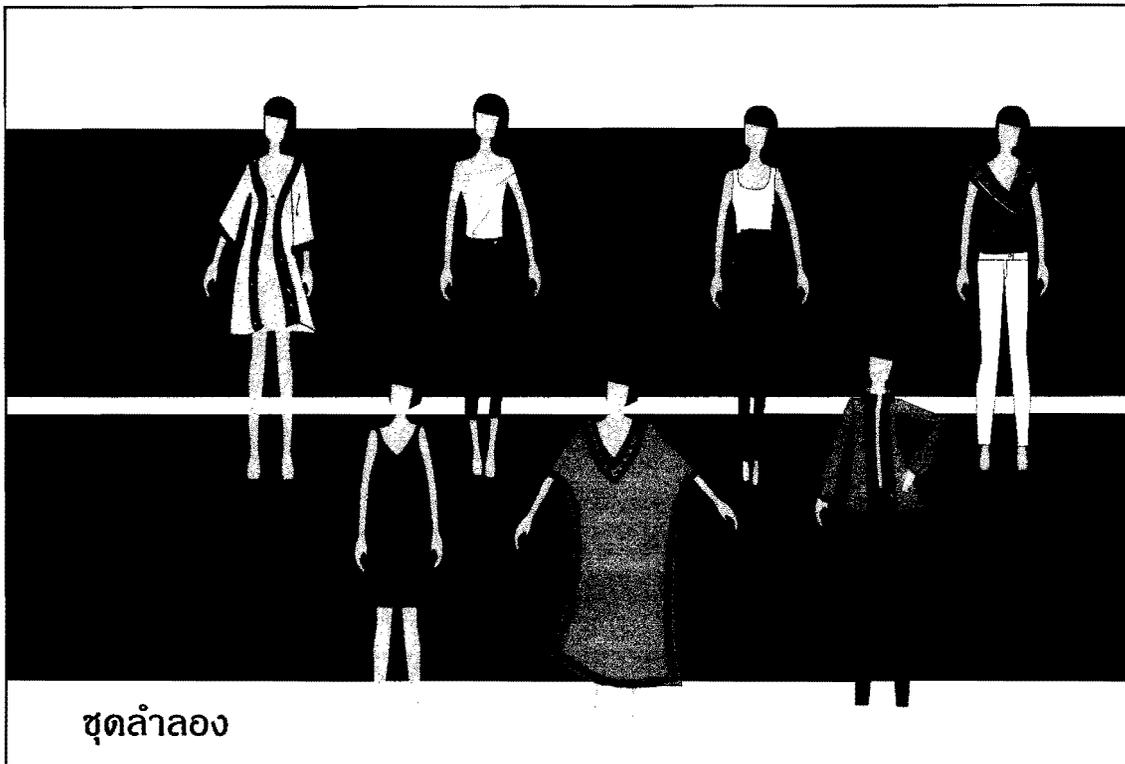
ภาพที่ 40 แบบร่างเครื่องแต่งกาย 2

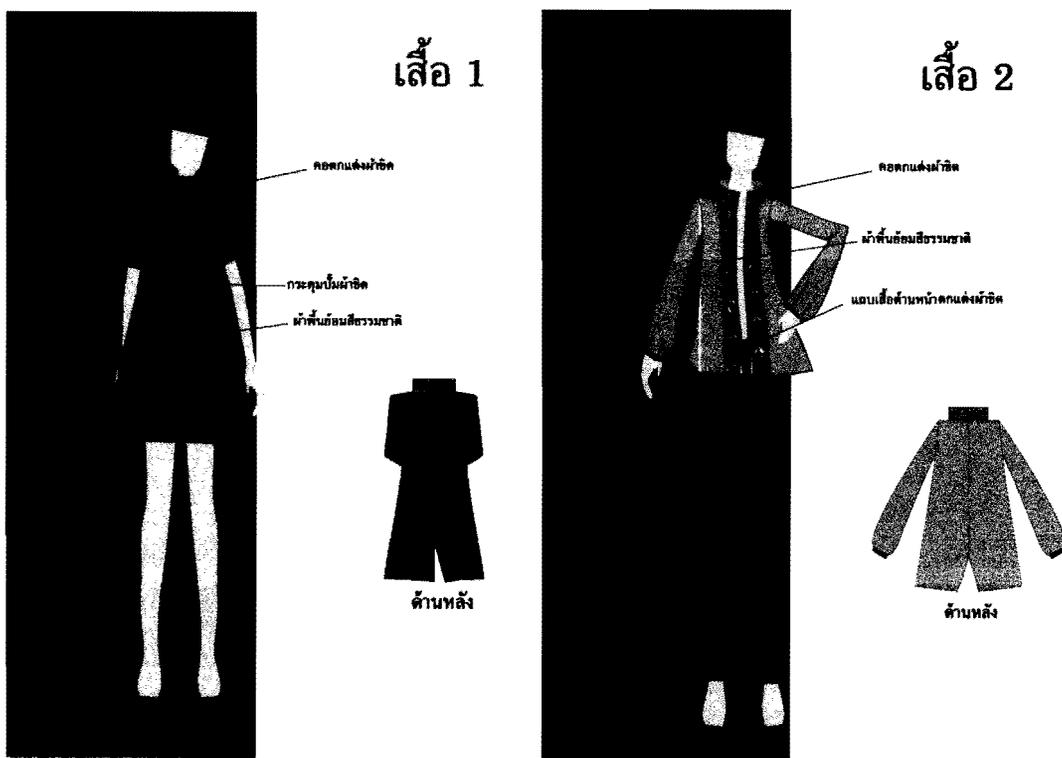
ภาพที่ 41 แบบร่างเครื่องแต่งกายชุดกลางคืน

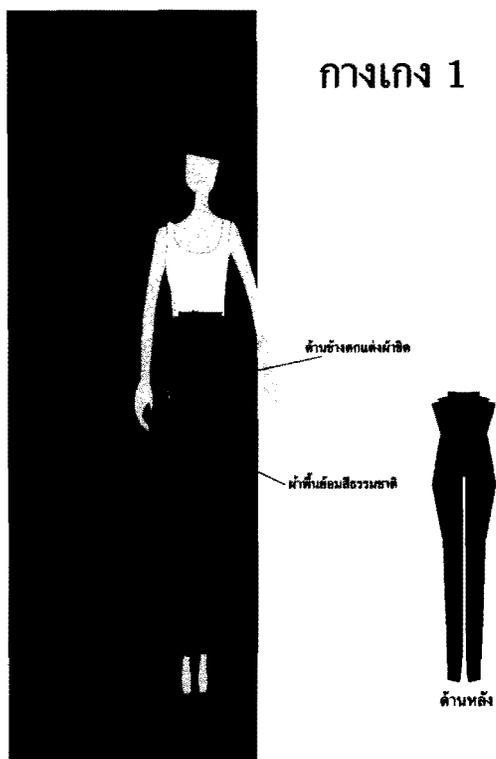
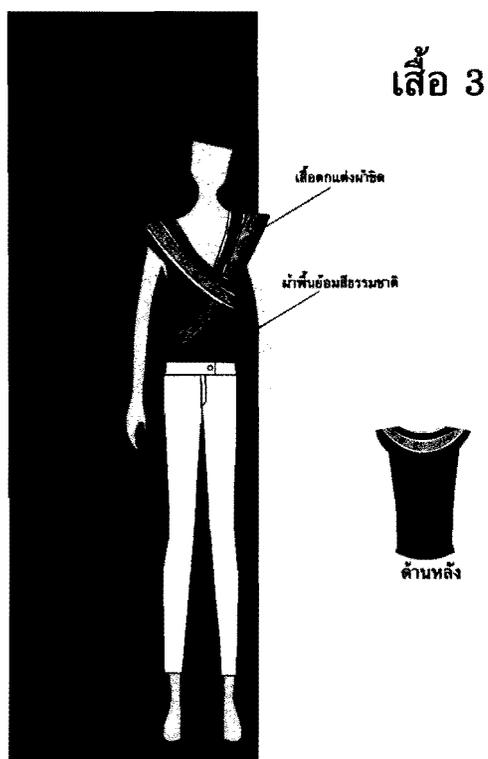
ภาพที่ 42 แบบร่างเครื่องแต่งกายชุดทำงาน

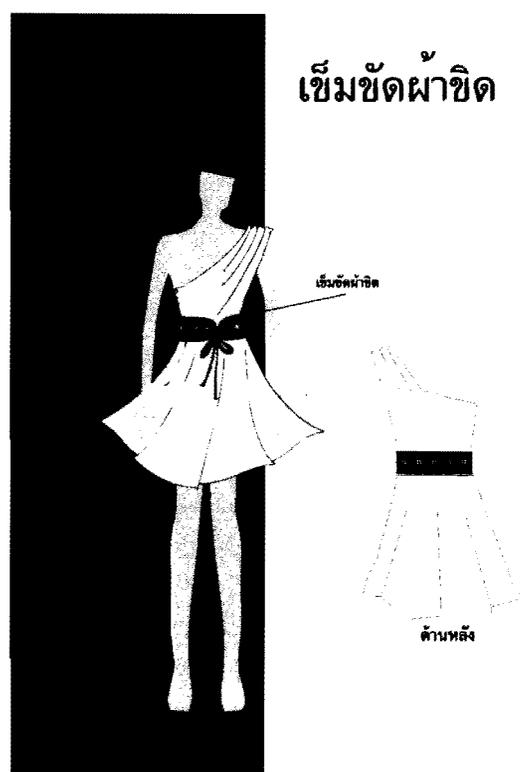
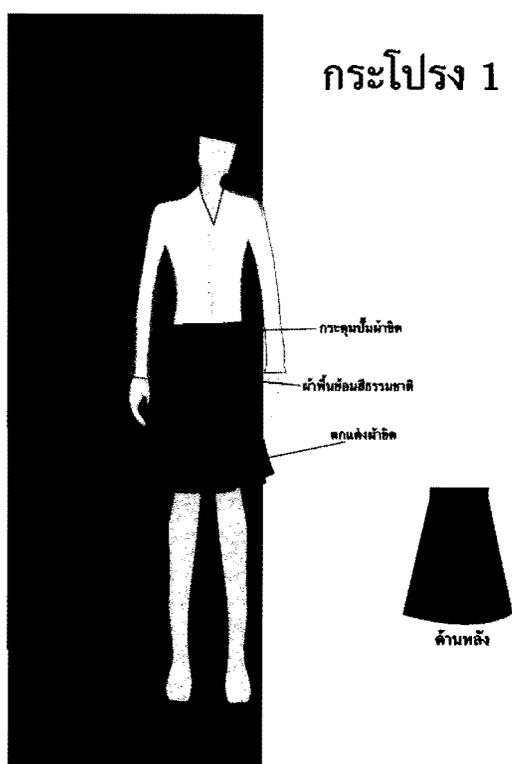
ภาพที่ 43 แบบร่างเครื่องแต่งกายชุดลำลอง

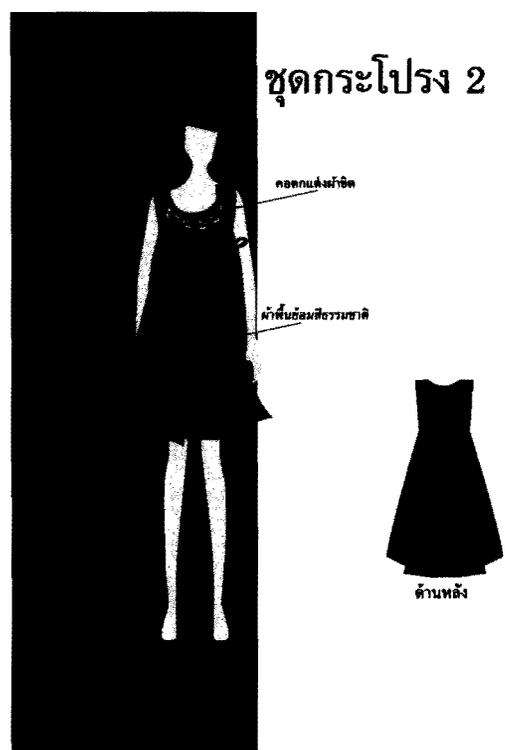
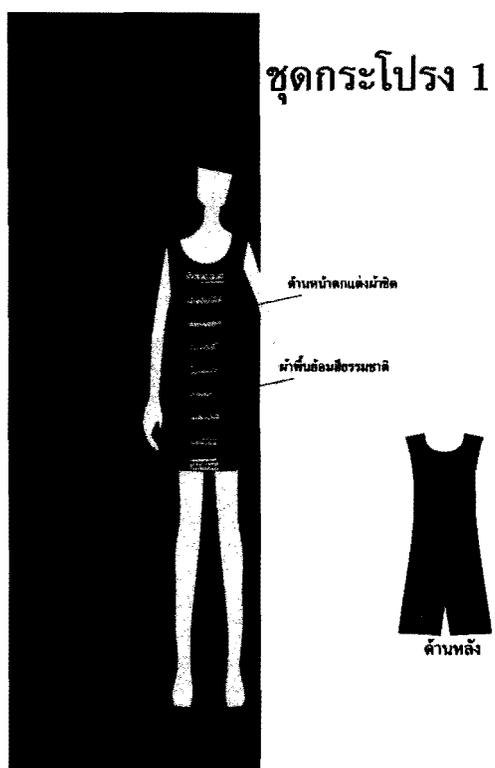
ภาพที่ 44 แสดงแบบเครื่องแต่งกาย 1

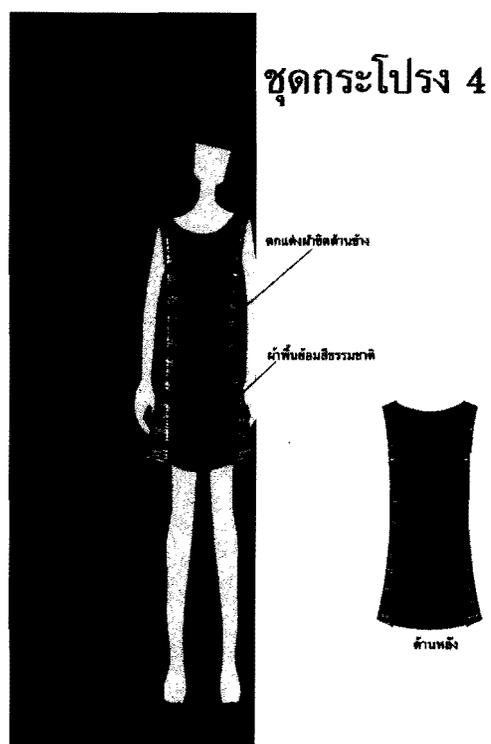
ภาพที่ 45 แสดงแบบเครื่องแต่งกาย 2

ภาพที่ 46 แสดงแบบเครื่องแต่งกาย 3

ภาพที่ 47 แสดงแบบเครื่องแต่งกาย 4

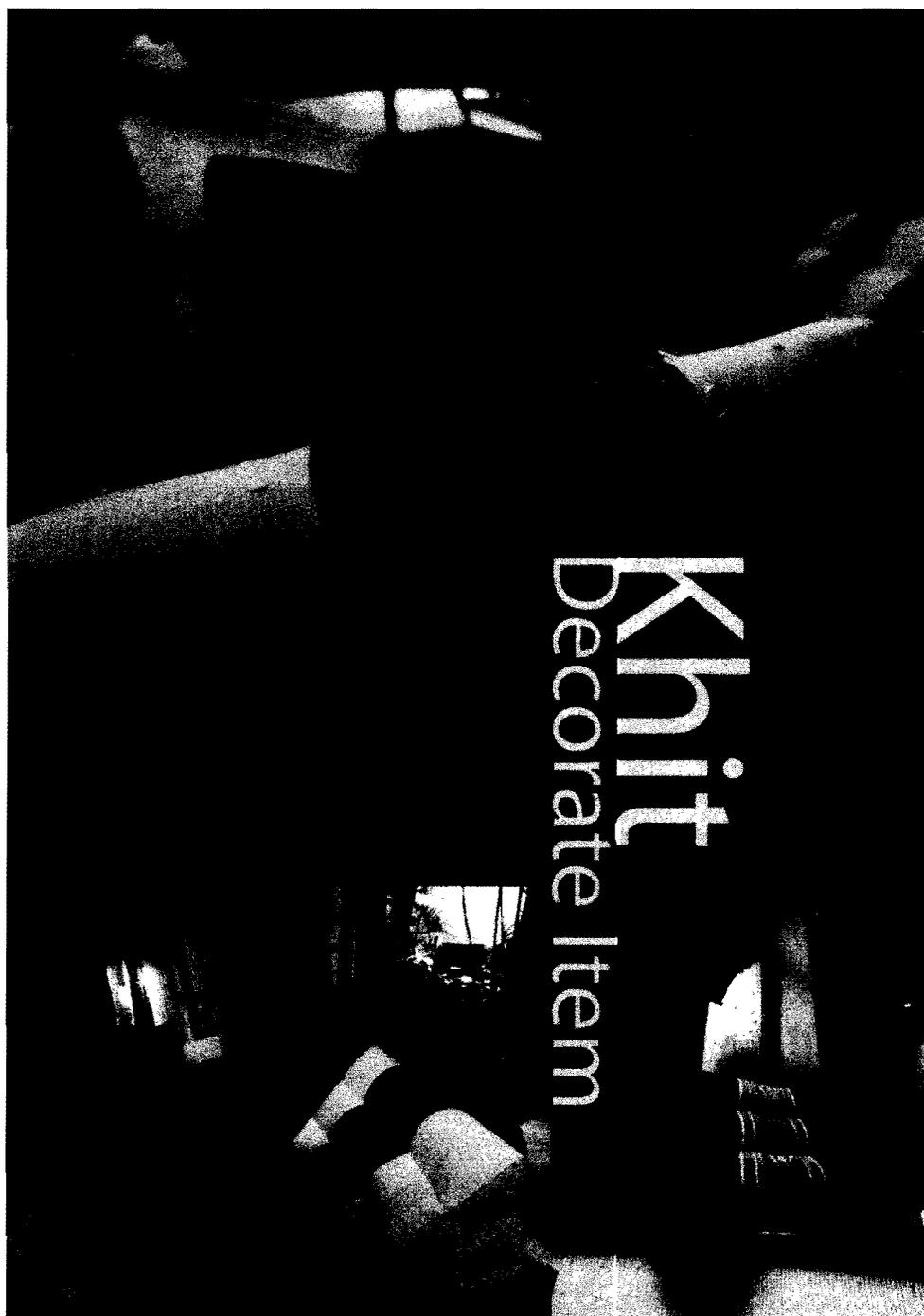

ภาพที่ 48 แสดงแบบเครื่องแต่งกาย 5

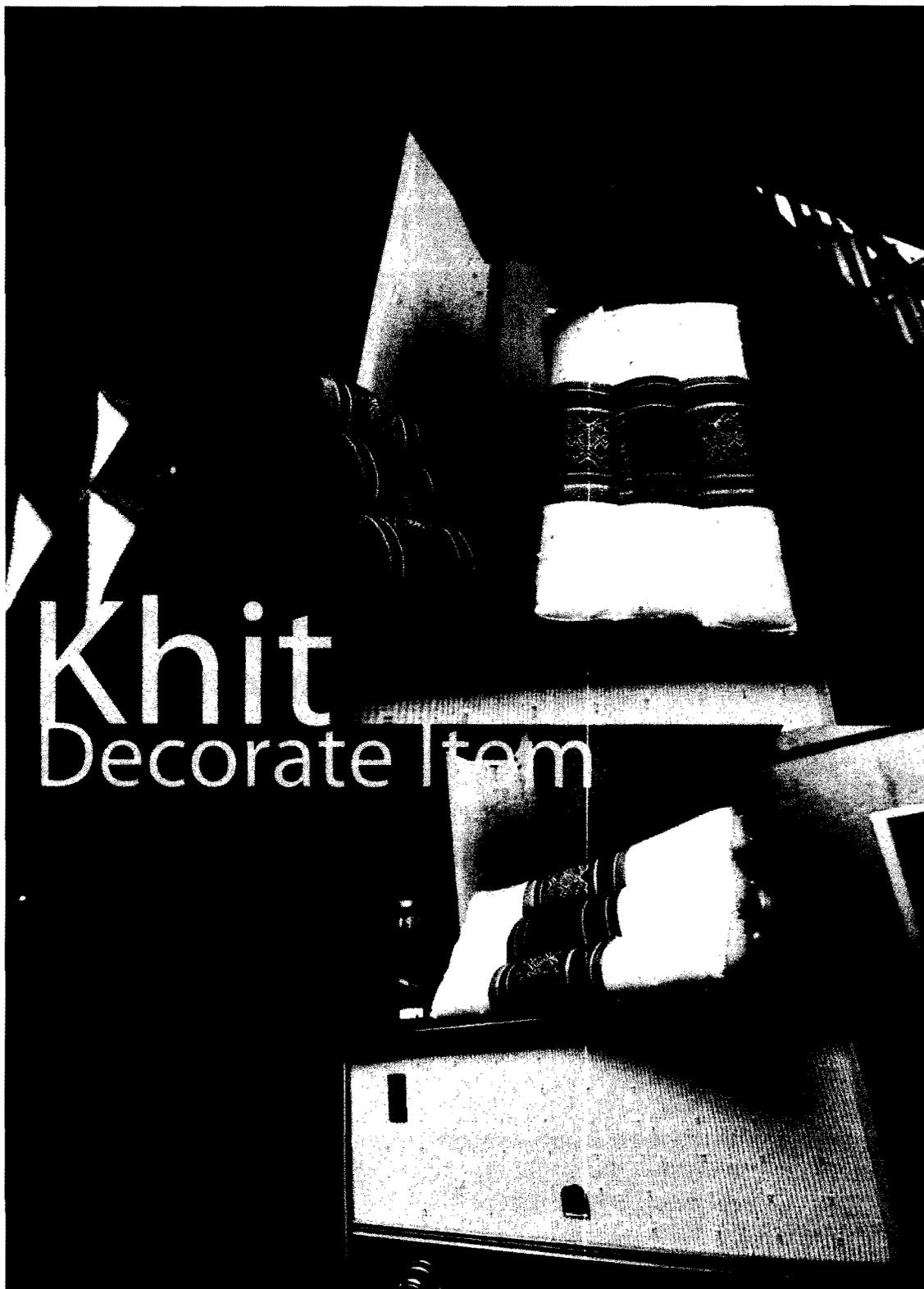
4.5 ต้นแบบผลิตภัณฑ์

จากแบบร่างที่ได้ทำการออกแบบทั้งหมด ได้คัดเลือก เพื่อทำต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

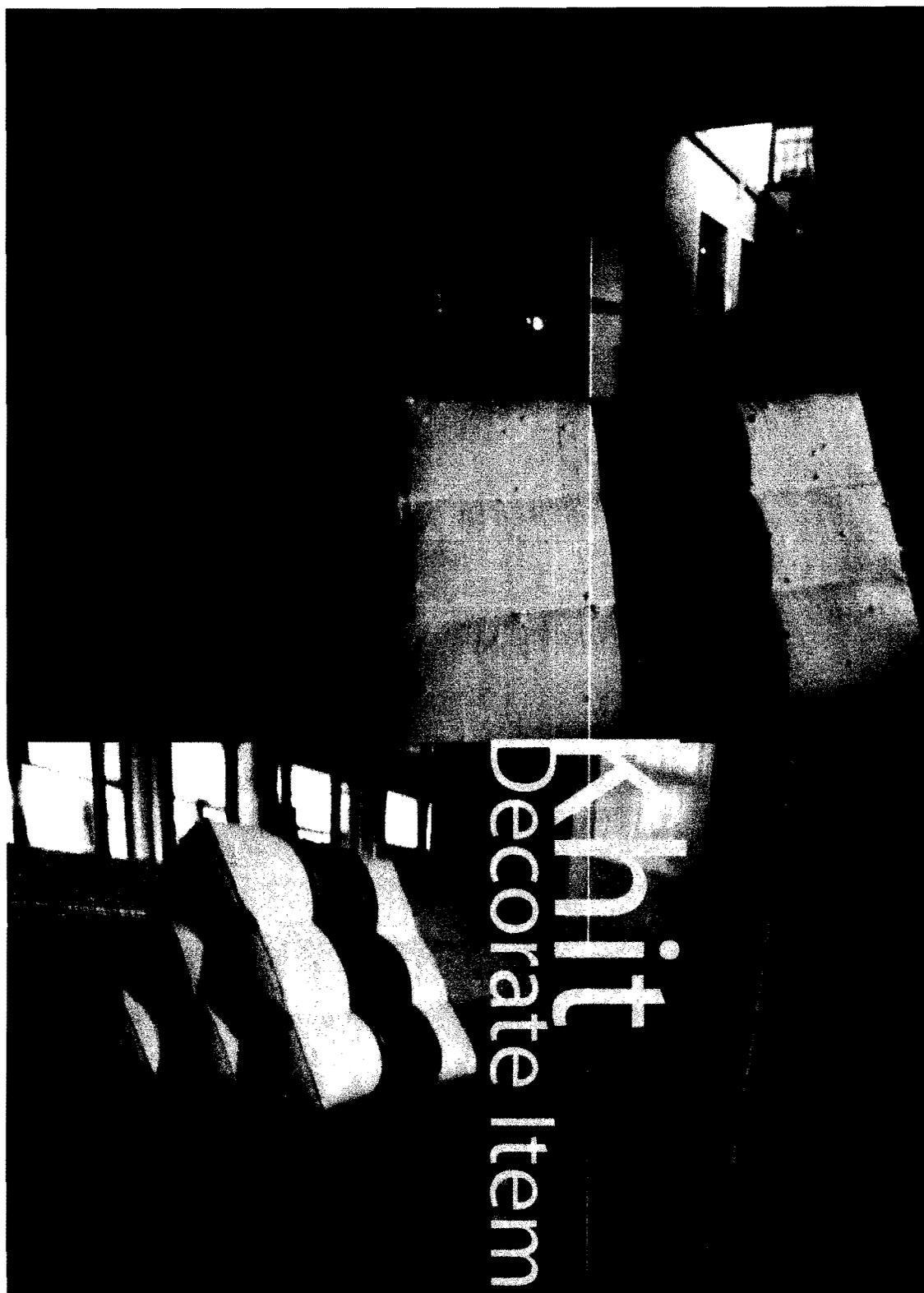
4.5.1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน

ภาพที่ 49 ต้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 1

ภาพที่ 50 ต้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 2

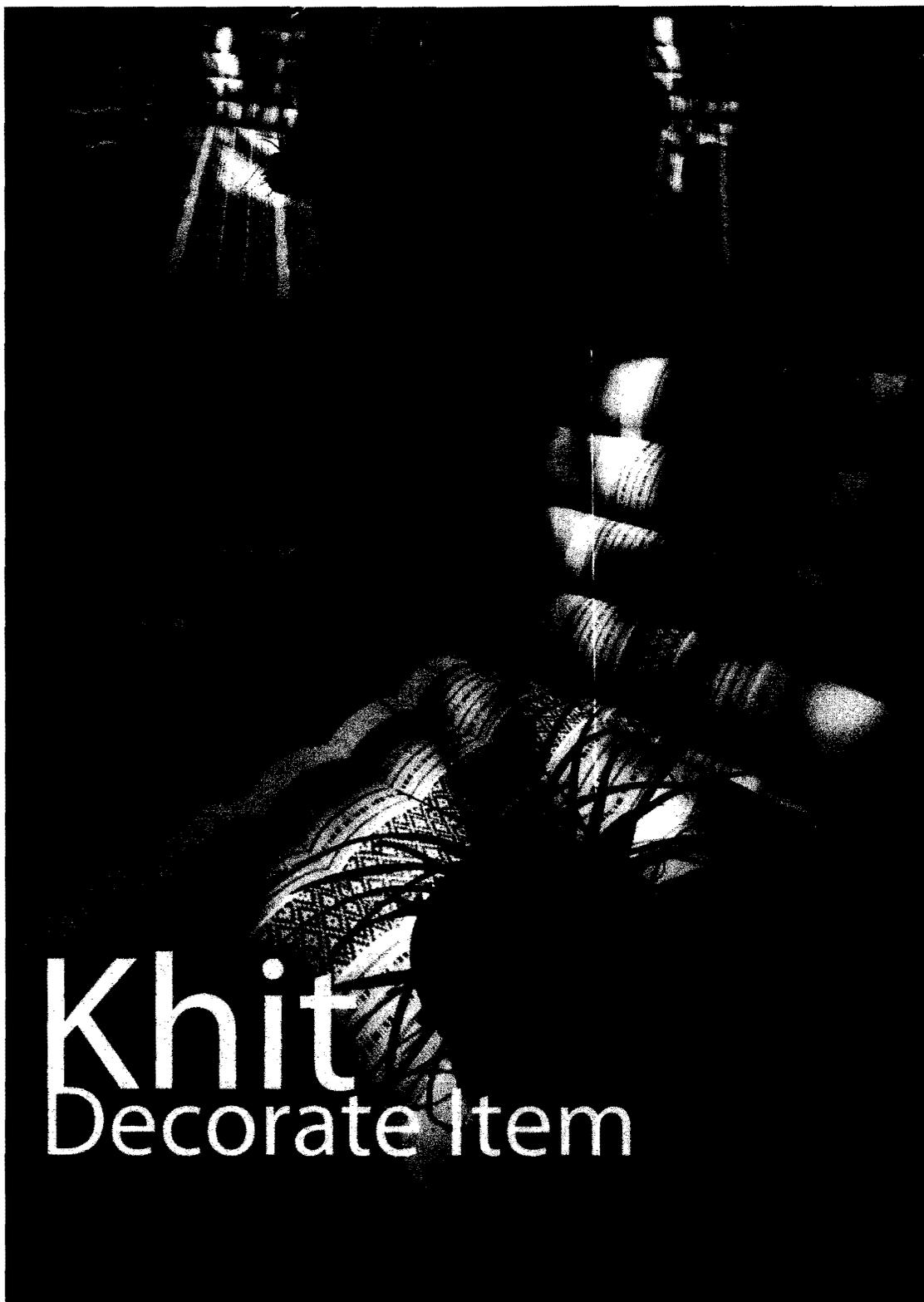
ภาพที่ 51 ดันแบบผลิตภัณฑ์หมอน 3

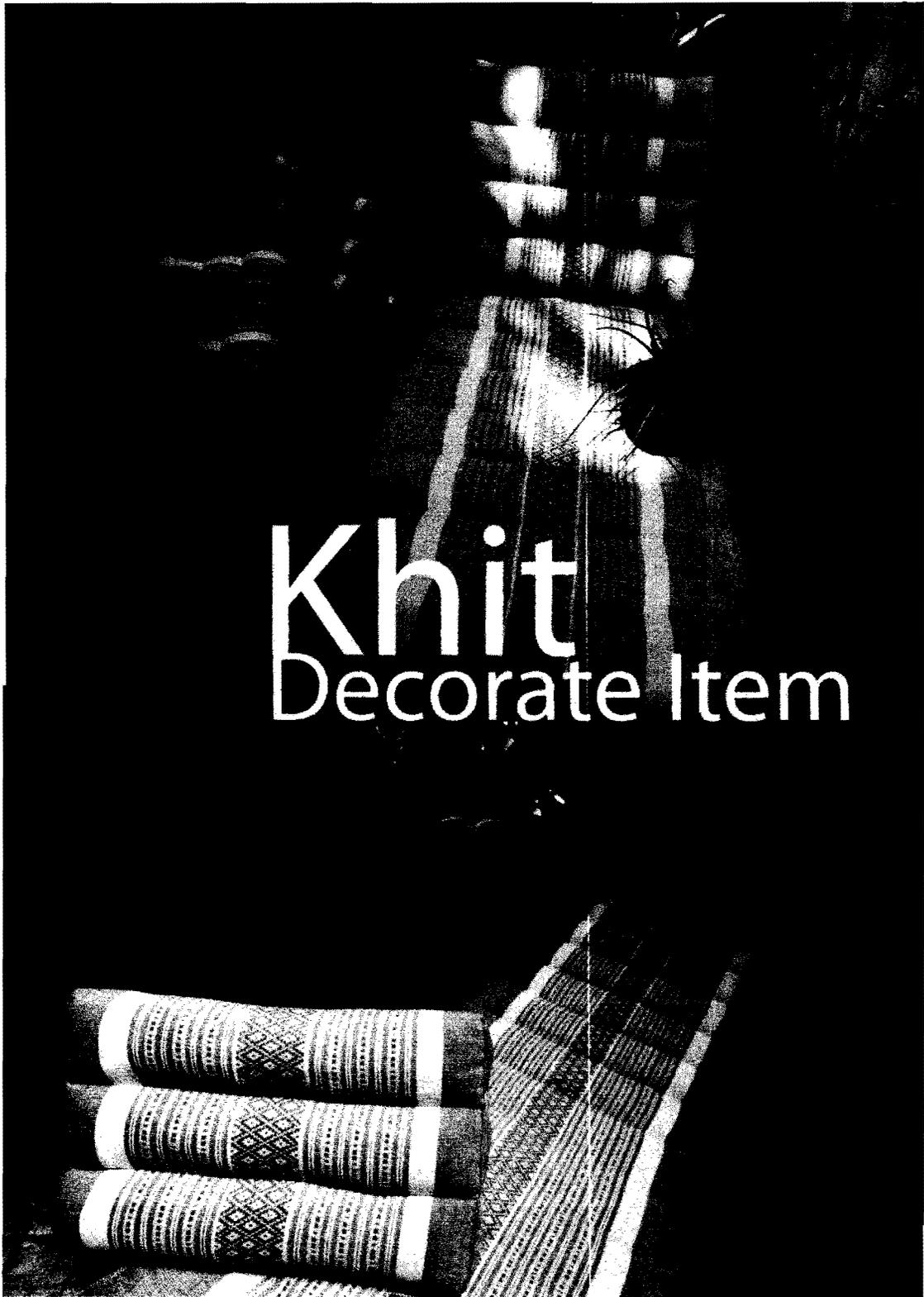
ภาพที่ 52 ต้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 4

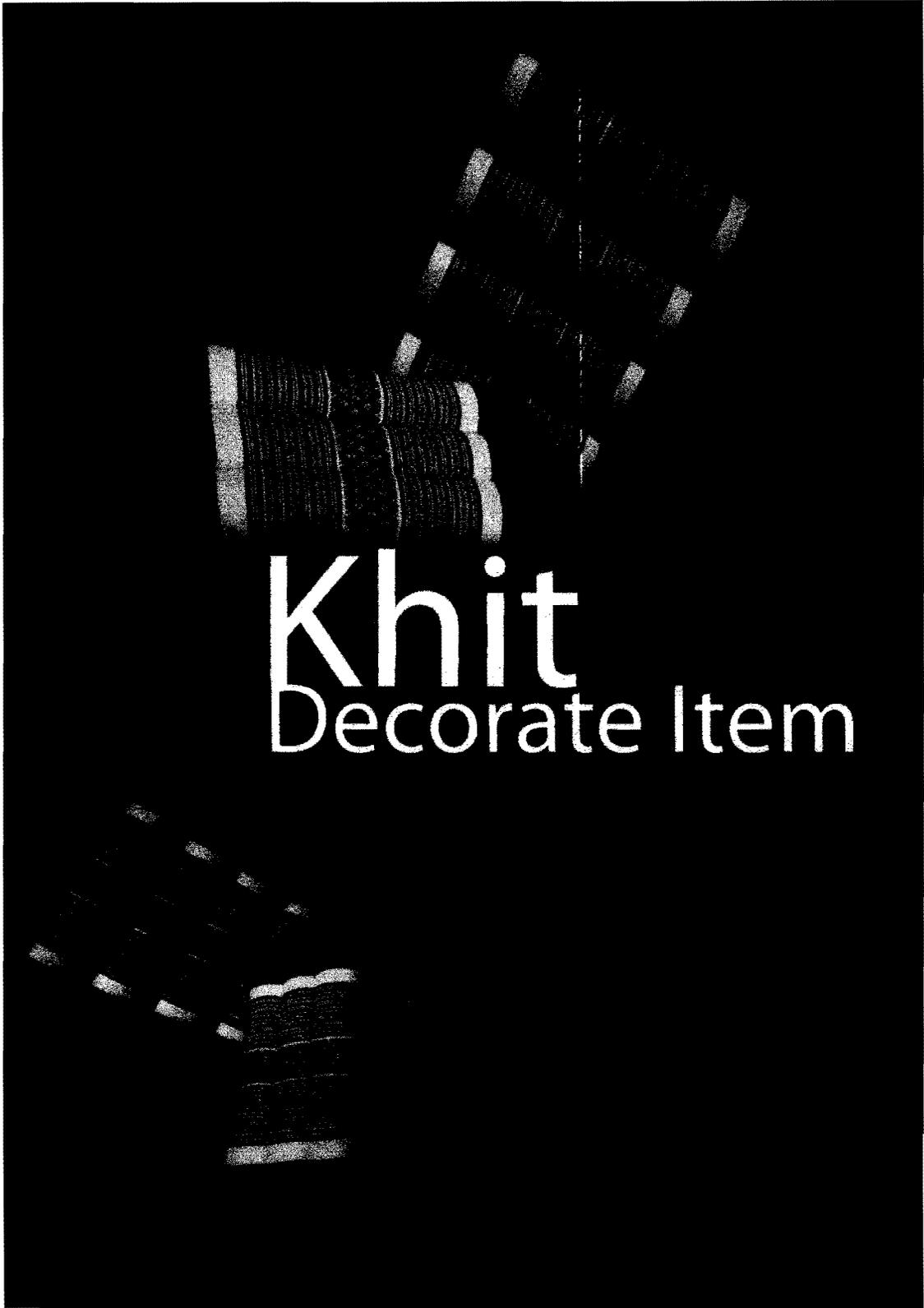
ภาพที่ 53 ด้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 5

ภาพที่ 54 ต้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 6

ภาพที่ 55 ด้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 7

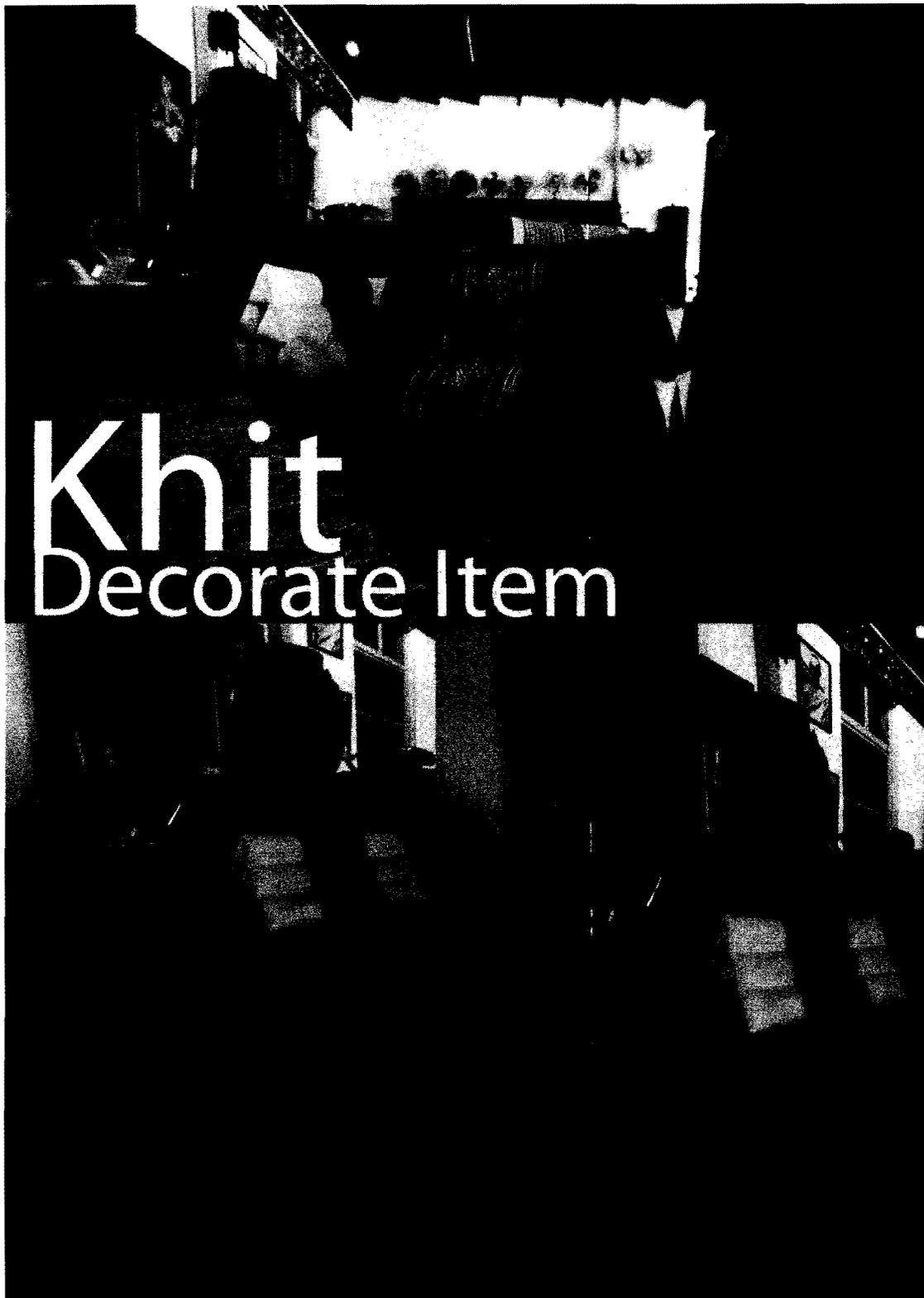

ภาพที่ 56 ด้นแบบผลิตภัณฑ์หมอน 8

4.5.2 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน

ภาพที่ 57 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียง 1

ภาพที่ 58 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมเตียง 2

4.5.3 ต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า

ภาพที่ 59 ต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า 1

ภาพที่ 60 คั่นแบบผลิตภัณ์ชำระเป้า 2

Rhythm of Khia

ภาพที่ 61 ต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า 3

ภาพที่ 62 ดันแบบผลิตภัณ์ซ์ประเป่า 4

4.5.4 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย

Rhythm of Khit

ภาพที่ 63 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย 1

ภาพที่ 64 ด้นแบบเครื่องแต่งกาย 2

Rhythm of Khiti

ภาพที่ 65 ด้นแบบเครื่องแต่งกาย 3

Rhyth

ภาพที่ 66 คั่นแบบเครื่องแต่งกาย 4

Rhythm of Khit

ภาพที่ 67 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย 5

ภาพที่ 68 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย 6

ภาพที่ 69 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย 7

ภาพที่ 70 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย 8

Rhythm of
Knit

ภาพที่ 71 ดันแบบเครื่องแต่งกาย 9

Rhythm of Khit

ภาพที่ 72 คั่นแบบเครื่องแต่งกาย 10

ภาพที่ 73 ดันแบบเครื่องแต่งกาย 11

Rhythm of Khit

ภาพที่ 74 คั่นแบบเครื่องแต่งกาย 12

Rhythm of Knit

ภาพที่ 75 คั่นแบบเครื่องแต่งกาย 13

Rhythm of Khit

ภาพที่ 76 คั่นแบบเครื่องแต่งกาย 14

Rhythm of
Khit

Rhythm of Khit

ภาพที่ 77 ต้นแบบเครื่องแต่งกาย 15

4.5.5 ต้นแบบเครื่องประดับแต่งกาย

ภาพที่ 78 ต้นแบบเครื่องประดับแต่งกาย 1

ภาพที่ 79 ดันแบบเครื่องประดับแต่งกาย 2

บทที่ 5

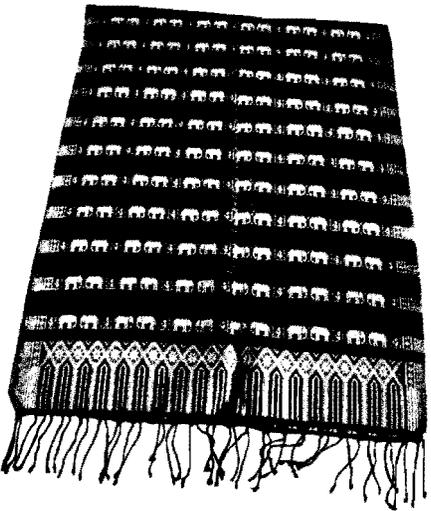
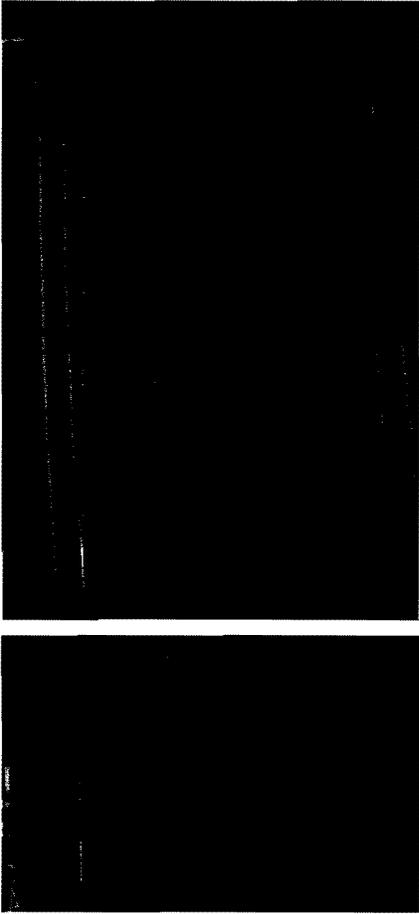
สรุปผลการออกแบบ

5.1 สรุปผลการออกแบบ

การเปรียบเทียบผ้าซิดเดิมกับผ้าซิดที่ออกแบบใหม่

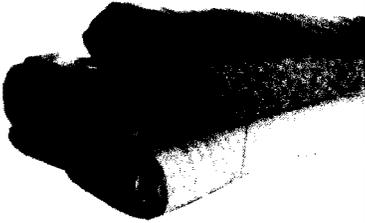
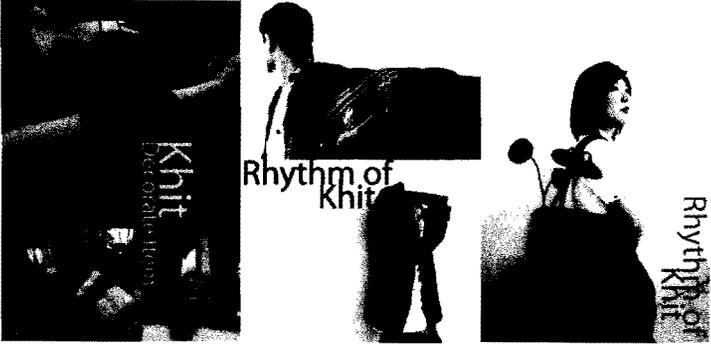
5.1.1 การออกแบบจังหวะในการวางลายผ้าซิดใหม่

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบจังหวะในการวางลายผ้าซิดเดิมและผ้าซิดที่ออกแบบจังหวะการวางลายใหม่

ผ้าซิดเดิม	ผ้าซิดทอใหม่
	 <p data-bbox="906 1892 1284 1938">เพื่อลดการซ้ำของลายจำนวนมาก</p>

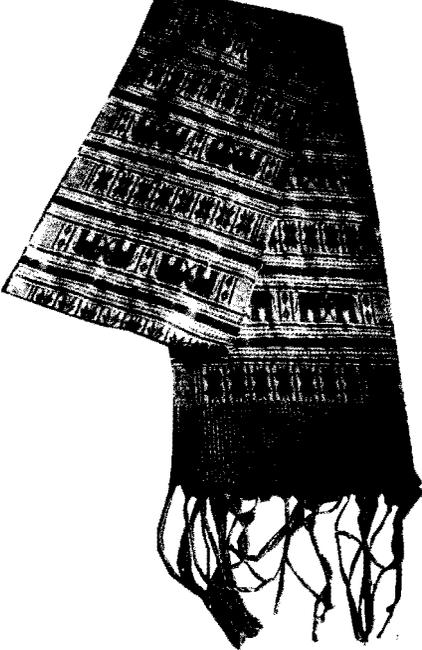
5.1.2 การเลือกใช้สี

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบการเลือกใช้สีของผ้าชนิดเดิมกับผ้าชนิดออกแบบใหม่

ผ้าชนิดเดิม	ผ้าชนิดทอใหม่
	<p>1.เลือกใช้สีแบบกลมกลืนกันทั้งผืนผ้า</p> <p>2.เลือกใช้สีตัดกัน โทนสีแบบอนุรักษ์นิยม</p>

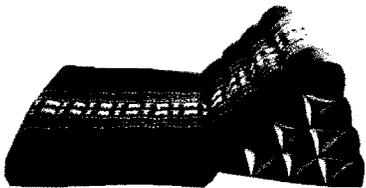
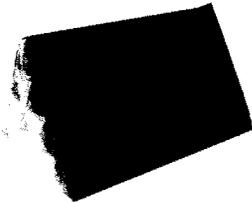
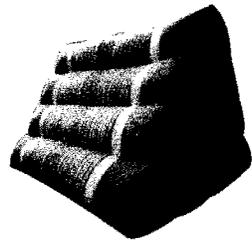
5.1.3 การลดความโดดเด่นของลาย เพิ่มมิติและผิวสัมผัส

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความโดดเด่นของลาย การเพิ่มผิวสัมผัสของผ้าจิดเดิมกับผ้าจิดที่ออกแบบใหม่

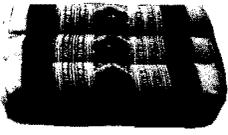
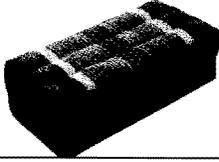
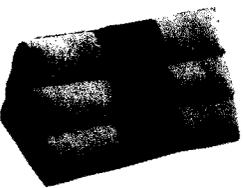
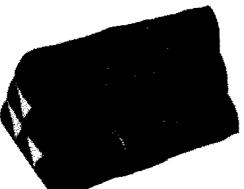
ผ้าจิดเดิม	ผ้าจิดทอใหม่
	

5.2 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ระหว่างผ้าทอโรงงานกับผ้าจืดทอมือ

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปหมอนระหว่างการใช้ผ้าลายจืดทอโรงงานกับผ้าลายจืดทอมือย้อมสีธรรมชาติ

ภาพผลิตภัณฑ์	ขนาดผ้าที่ใช้	ต้นทุนผ้า/ใบ	ค่าจ้าง/ใบ	ต้นทุนรวม	ราคาขาย	กำไรหลังหักต้นทุน
<p>ผ้าจืดทอโรงงาน(เดิม)</p> 	3.2 m	96	200	296	450	154
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	3.2 m	256	300	556	1,000	444
<p>ผ้าจืดทอโรงงาน(เดิม)</p> 	80 cm	24	120	144	350	206
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	80 cm	64	120	184	600	416

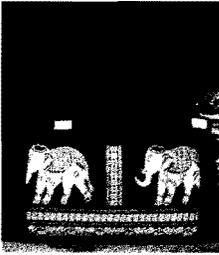
ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปหมอนระหว่างผ้าจืดทอโรงงานกับผ้าฝ้ายลายจืด
ทอมือย้อมสีธรรมชาติ (ต่อ)

ภาพผลิตภัณฑ์	ขนาดผ้า	ต้นทุน ผ้าใบ	ค่าช่าง ใบ	ต้นทุน รวม	ราคา ขาย	กำไรหลัง หักต้นทุน
<p>ผ้าจืดทอ โรงงาน(เดิม)</p> 	ผ้าทอมือ ย้อมสีเคมี 35 ซม.	11	60	77	150	73
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	ผ้าทอมือ ย้อมสี ธรรมชาติ 40 cm	32	60	92	300	208
<p>ผ้าจืดทอ โรงงาน(เดิม)</p> 	ผ้าทอมือ ย้อมสีเคมี 35 ซม.	11	80	91	150	59
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	ผ้าฝ้ายเส้น ทอขกางุ่ม 35 cm	28	80	129	300	171
	ผ้าจืดแต่ง ทอมือ 35 cm	21				
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	ผ้าทอมือ ย้อม มะเกลือ 35 cm	35	80	136	300	164
	ผ้าจืดแต่ง ทอมือ 35 cm	21				

จะเห็นได้ว่าต้นทุนในการใช้ผ้าทอโรงงาน กับผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ มีความแตกต่างกัน ไม่มากนัก หากเทียบกับคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะต้องพยายามสร้างความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นกับชาวบ้านผู้ทอผ้า และกลุ่มผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าจืด จะทำให้เกิดการเกื้อกูลกัน ได้เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์ นางสมจิตร หลักรัตน์ อายุ 58 ปี อยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ 2 บ้านคำพระ ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ สมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคำพระ ปัจจุบันเป็นกลุ่มแปรรูปกระเป๋าเพื่อส่งศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ และจำหน่ายตามงานออกร้านต่างๆ มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 36 คน โดยมีอาชีพหลักคือการทำนา และเข้ามาทำงานในช่วงที่ว่างเว้นจากการทำนา เพื่อเป็นอาชีพเสริม จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคำพระ ได้หันมาเลือกใช้ผ้าทอโรงงานในการนำมาแปรรูปเป็นกระเป๋า เนื่องจากช่วยลดต้นทุนในการผลิต จากการสัมภาษณ์สามารถนำมาทำตารางเปรียบเทียบต้นทุนในการทำกระเป๋าได้ดังนี้

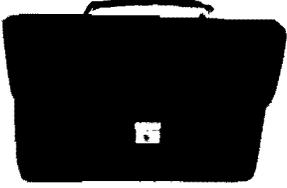
ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปกระเป๋าระหว่างการใช้ผ้าทอ โรงงานกับผ้าจืดทอมือที่ทำการทดลอง

ภาพผลิตภัณฑ์	ขนาดผ้า	ต้นทุน ผ้า/ใบ	ค่าช่าง/ ใบ	ต้นทุน รวม	ราคา ขาย	กำไร หลังหัก ต้นทุน
กระเป๋าแปรรูปจากผ้าลายช้างทอ โรงงาน(เดิม) 	ผ้า โรงงาน 50 ซม.	15	100	115	250	135
กระเป๋าแปรรูปจากผ้าทอมือ (ใหม่) 	ผ้าย้อม มะเกลือ 50 ซม.	50	100	156	450	294
	ผ้าจืด แดง 10 ซม.	6				

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปกระเป๋าหว่างการใช้ผ้าทอโรงงานกับผ้าจืดทอ
มือที่ทำการทดลอง (ต่อ)

ภาพผลิตภัณฑ์	ขนาดผ้า	ต้นทุน ผ้า/ใบ	ค่าช่าง/ ใบ	ต้นทุน รวม	ราคา ขาย	กำไร หลังหัก ต้นทุน
กระเป๋าแปรรูปจากผ้าลายจืดทั้งผืน ทอมือ (เดิม) 	ผ้า ลายจืด ทั้งผืน ทอมือ 50 ซม.	40	100	140	250	110
ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่) 	ผ้าพื้น ทอยก ปุ่ม 50 ซม.	40	100	146	450	304
	ผ้าจืด แต่ง 10 ซม.	6				
ผ้าจืดทอโรงงาน(เดิม) 	ผ้า โรงงาน 50 ซม.	15	100	115	350	235
ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่) 	ผ้าพื้น ทอยก ปุ่ม 50 ซม.	40	100	146	450	304
	ผ้าจืด แต่ง 10 ซม.	6				

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบต้นทุนในการแปรรูปกระเป๋า ระหว่างการใช้ผ้าทอ โรงงานกับผ้าจืดทอ
มือที่ทำการทดลอง (ต่อ)

ภาพผลิตภัณฑ์	ขนาดผ้า	ต้นทุน ผ้า/ใบ	ค่าช่าง/ ใบ	ต้นทุน รวม	ราคา ขาย	กำไร หลังหัก ต้นทุน
<p>ผ้าจืดทอ โรงงาน(เดิม)</p> 	ผ้า โรงงาน 50 ซม.	15	100	115	350	235
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	ผ้าทอมือ ย้อม มะเกลือ 50 ซม.	50	100	180	450	270
	ผ้าจืด แต่ง 50 ซม.	30				
<p>ผ้าจืดทอ โรงงาน(เดิม)</p> 	ผ้า โรงงาน 50 ซม.	18	100	118	170	52
<p>ผ้าจืดที่ทำการทดลอง (ใหม่)</p> 	ผ้าพื้น ทอยก ปุ่ม 50 ซม.	40	100	146	450	304
	ผ้าจืด แต่ง 10 ซม.	6				

5.3 การถ่ายทอดองค์ความรู้

5.3.1 การถ่ายทอดองค์ความรู้การอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 80 อบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า อ. นองสูง จ. มุกดาหาร

5.3.2 การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการแปรรูปผ้าจิดเป็นผลิตภัณฑ์ ณ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดมุกดาหารในโครงการมหกรรมคัดเลือกเครือข่ายองค์ความรู้ (Knowledge – Based OTOP:KBO) โดยได้นำความรู้จากการศึกษาวิจัย มาเสนอแนะแนวทางในการนำผ้าจิดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ภาพที่ 81 อบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ณ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดมุกดาหาร

5.4 สรุปแบบสอบถามความพึงพอใจ

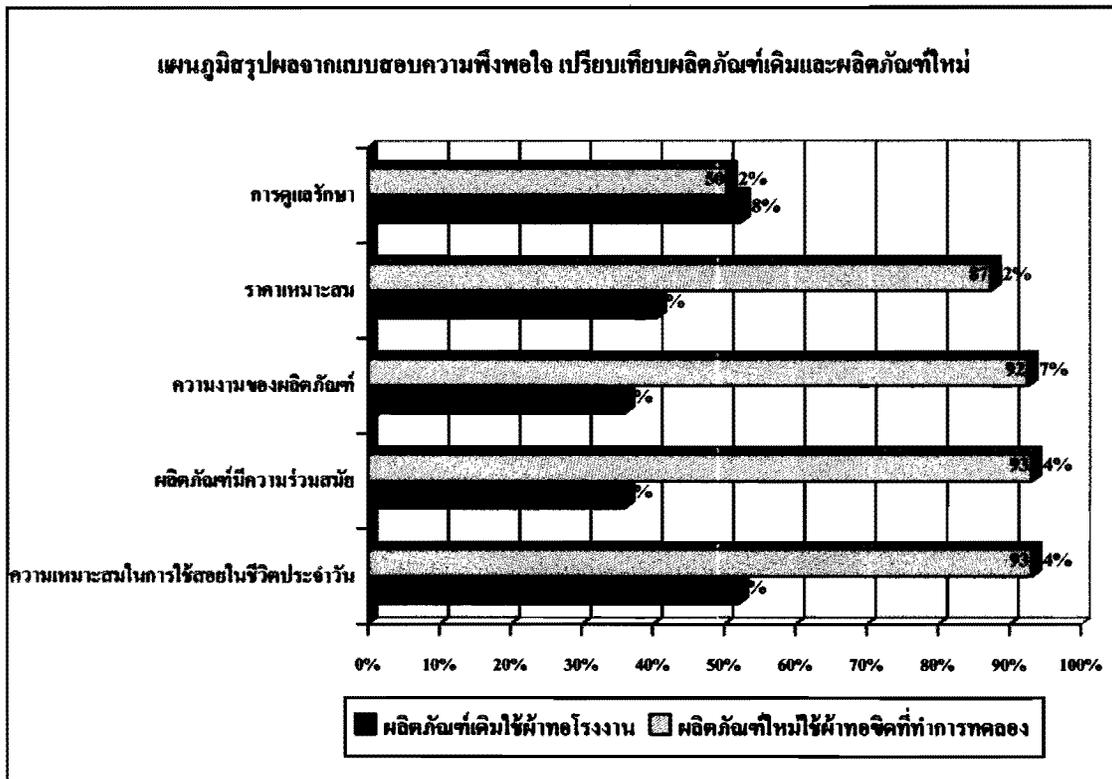
จากการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ การเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าชนิดเดิม กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าชนิดที่ทำการทดลอง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ พบว่า

กลุ่มตลาดเก่า จากการประเมินจากแบบสอบถาม กลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจในราคาของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น ยังคงยึดติดกับผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมและราคาเดิม โดยไม่สนใจในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติหรือผ้าทอโรงงานย้อมสีเคมีก็ตาม การตัดสินใจซื้อจะอยู่ที่ราคาของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก

กลุ่มตลาดใหม่แนวร่วมสมัย ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ จะเป็นวัยรุ่น วัยทำงาน คนในกลุ่มนี้จะ ไม่สนใจในราคาของผลิตภัณฑ์ และที่มาของผลิตภัณฑ์เท่าใดนัก แต่จะให้ความสำคัญกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัย และสามารถนำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าชนิดไปใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อย่างกลมกลืน

กลุ่มตลาดใหม่แนวอนุรักษ์ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานทางด้าน ศิลปวัฒนธรรม พัฒนาสังคม หรือหน่วยงานราชการต่างๆ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ยังคงสนใจใน คติความเชื่อของการนำผ้าจิดมาใช้ และยังคงถวิลหาของรูปแบบดั้งเดิม ความเป็นเอกลักษณ์พื้น ถิ่น แต่อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย

5.4.1 แผนภูมิสรุปผลแบบสอบถามความพึงพอใจ สามารถสรุปผลการเปรียบเทียบ ความพึงพอใจระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปเดิม กับผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่ โดยสรุปผลการ เปรียบเทียบเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภาพที่ 14 แสดงผลสรุปการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์แปรรูปเดิม กับผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่

จากการสอบถามความคิดเห็นตัวแทนกลุ่มตลาดใหม่ จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น ตัวแทนวัยรุ่นจำนวน 10 คน ตัวแทนวัยทำงาน จำนวน 10 และตัวแทนลูกค้ากลุ่มตลาดเก่าจำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นตัวแทนวัยรุ่นจำนวน 10 คน ตัวแทนวัยทำงาน จำนวน 10

สามารถสรุปผลจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจ ได้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่มีความ เหมาะสมในการใช้งานโดยมีความร่วมสมัย มีความงามที่เหมาะสมกับราคา แต่ในด้านของการดูแล รักษา กลุ่มผู้ใช้อย่างมองว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าโรงงานสามารถดูแลรักษาได้ง่ายกว่า ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากผ้าทอฮ่อมสี่ธรรมชาติ

5.5 สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด กรณีศึกษาชุมชนวิสาหกิจชุมชนผ้าซิดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็น โครงการที่มุ่งเน้นการหาแนวทางการแปรรูปผ้าซิดสู่ผลิตภัณฑ์ ให้มีความร่วมสมัย อันเนื่องมาจาก การพบประเด็นปัญหาในด้านผ้าทอมือลายซิดที่ล้นตลาด ไม่มีตลาดรองรับ ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มทอผ้า กับกลุ่มแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ ที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของวัตถุดิบ และเกิดการกระจายรายได้เกิดขึ้น

การเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าซิดบ้านคำพระ มาเป็น โครงการทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดนั้น เนื่องมาจาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าซิดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาในด้านการทอผ้าลายซิด ย้อมสีธรรมชาติมาช้านาน แต่เนื่องจากเริ่ม ไม่ได้ได้รับความนิยม เนื่องจากขาดการพัฒนาทั้งผ้าทอ และผลิตภัณฑ์แปรรูปกระเป๋ และหมอนจากผ้าของชุมชนเอง ก็หันไปใช้ผ้าทอ โรงงานลายซิด อันเนื่องมาจากราคาที่ถูกลงกว่า เพื่อให้สินค้าสามารถจำหน่ายในราคาที่ถูกลงไปด้วย ทำให้กลุ่มทอผ้าลายซิด และกลุ่มแปรรูปกระเป๋ และหมอน ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันแต่อย่างใด หากยังไม่มีการทำความเข้าใจ ในการสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่เป็นรากฐานมาช้านานแล้วนั้น ในไม่ช้ากลุ่มผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติก็จะหมดไป และกลุ่มแปรรูปกระเป๋ และหมอน ก็จะเป็นเพียงแหล่งผลิตสินค้าราคาถูกเท่านั้น

จึงได้ตั้งคำถามการวิจัยว่าการพัฒนาผ้าซิดก่อนการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และการนำผ้าซิดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นั้น จะสามารถเพิ่มตลาดใหม่ให้กับผ้าทอลายซิดและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือลายซิดได้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่า การที่จะแปรรูปผ้าซิดเป็นผลิตภัณฑ์ นั้น จำเป็นต้องพัฒนาตั้งแต่ตัวสินค้า จึงจะทำให้สามารถนำผ้าทอลายซิดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยได้ เนื่องจากผ้าทอมือลายซิด มีข้อจำกัดอยู่ที่กระบวนการทอ ที่ทำให้เกิดการซ้ำของลายจำนวนมาก และลายซิด จะมีสีเขียว ลายเดียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่ง นอกจากการ มีสีเขียว ลายเดียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่งแล้ว ความนิยมเลือกใช้สีในจุดที่เกิดลาย ก็มักจะเป็นสีที่มองเห็นลายตัดกันอย่างชัดเจน ซึ่งการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก และสีที่ตัดกันแบบไม่มีความกลมกลืนกันนี้ ทำให้ยากต่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ในวิถีประจำวันได้ จึงได้ทำการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้แยกกรอบแนวทางการพัฒนาออกเป็น 2 ส่วน นั่นคือ การพัฒนาผ้าทอลายซิดสำหรับการนำไปแปรรูป และ การแปรรูปผ้าทอลายซิดเป็นผลิตภัณฑ์

5.5.1 การพัฒนาผ้าทอลายจิดสำหรับการนำไปแปรรูป

1. ออกแบบผ้าจิดแต่ง สำหรับนำมาตกแต่งเฉพาะจุด ช่วยลดระยะเวลาในการทอ ลดต้นทุน โดยการนำมาประกอบกับผ้าทอมือสีพื้นอื่น

“ผ้าจิดแต่ง” เป็นการแก้ปัญหา การสิ้นเปลืองผ้าทอจิดทั้งผืนในการนำมาแปรรูป แต่เป็นการทอขึ้น สำหรับนำมาใช้ในการตกแต่งในผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะ

2. ออกแบบผ้าทอลายจิด ให้ลายจิดมีสีที่มีความกลมกลืนกันไปตลอดตัวผืนผ้า ซึ่งโดยปกติ เมื่อถึงจุดที่จะต้องเก็บจิด(ทอลายจิด) ก็จะนิยมเลือกใช้สี ให้ลายจิดโดดเด่นออกจากตัวผืนผ้า จึงต้องการสร้างความแตกต่าง โดยการใช้ฝ้ายในเส้นพุ่ง เป็นฝ้ายเงินเส้นใหญ่ สีเดียวกันกับสีที่ทอผ้าพื้น แต่นำมาพุ่งเฉพาะในจุดที่เก็บจิด(ทอลายจิด) เพื่อเพิ่มมิติ ผิดสัมผัสให้กับผืนผ้าในจุดที่เป็นลายจิด แต่ทั้งผืนผ้าจะมีความกลมกลืน

5.5.2 ด้านการแปรรูปผ้าจิดเป็นผลิตภัณฑ์

1. ไม่นำผ้าทอลายจิดทั้งผืนมาแปรรูป แต่เป็นการใช้ “ผ้าจิดแต่ง” เนื่องจากทำให้เกิดการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการเลือกใช้ในจุดที่สำคัญ ที่ต้องการสร้างจุดเด่น

2. ผสมผสานระหว่าง ผ้าทอสีพื้นย้อมสีธรรมชาติอื่น เพื่อลดการซ้ำของลายจิด ไม่ให้มากเกินไปในผลิตภัณฑ์

ผลจากการพัฒนาภายใต้กรอบดังกล่าวพบว่า ผลิตภัณฑ์มีต้นทุนสูงขึ้นจากเดิมโดยเฉลี่ย 43 เปอร์เซ็นต์ แต่สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้นโดยเฉลี่ย 115 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉลี่ย

และจากการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ การเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดเดิม กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดที่ทำการทดลอง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ พบว่ากลุ่มตลาดเก่า จากการประเมินจากแบบสอบถาม กลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจในราคาของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น ยังคงยึดติดกับผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมและราคาเดิม โดยไม่สนใจในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติหรือผ้าทอ โรงงานย้อมสีเคมีก็ตาม การตัดสินใจซื้อจะอยู่ที่ราคาที่ถูกของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก กลุ่มตลาดใหม่แนวร่วมสมัย ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ จะเป็นวัยรุ่น วัยทำงาน คนในกลุ่มนี้จะ ไม่สนใจในราคาของผลิตภัณฑ์ และที่มาของผลิตภัณฑ์เท่าใดนัก แต่จะให้ความสำคัญกับรูปแบบ ที่มีความร่วมสมัยของผลิตภัณฑ์ และสามารถนำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจิดไปใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อย่างกลมกลืน กลุ่มตลาดใหม่แนวอนุรักษ์ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนาสังคม หรือหน่วยงานราชการต่างๆ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ยังคงสนใจในคติความเชื่อของการนำผ้าจิดมาใช้ และยังคงกลิ่นอายของรูปแบบดั้งเดิม มีความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น แต่อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย

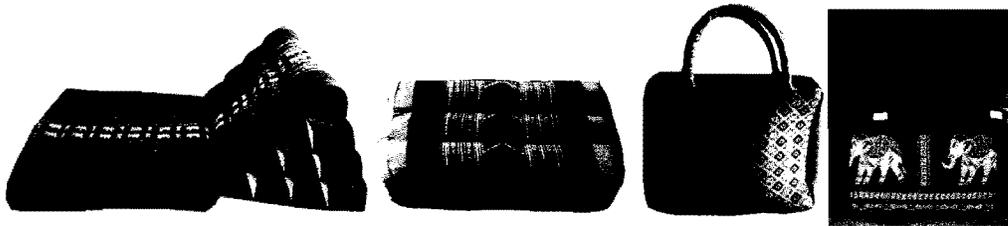
บรรณานุกรมหนังสือ

- กชกร ชิมะวงศ์. ดอกผลแห่งปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: วนิดา เพรส, 2548
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ผ้าทอลายมัดย้อมพื้นเมืองของอีสาน. ม.ป.ท.,ม.ป.ป.
- ขนิษฐา จุลบล. ผ้าทักทอคน...ผ่านคนทอผ้า นามหินศรี. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- โครงการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชน-ผ้าขิด.ม.ป.ท.,ม.ป.ป
- ถนอมชาติ ชำนิราชกิจ. ผ้าลายขิดอีสานที่เกิดจากจินตนาการทางศิลปะของผู้ทอโบราณ.
กรุงเทพมหานคร: บ้านเมือง, 2531.
- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. ผ้าไทยลายอีสาน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2534
- ทรงศร บุญมา. ชาวบ้านผู้ทำหมอน. ค.คำพระ.อำนาจเจริญ. สัมภาษณ์,
นิรมล อัจฉริยะเสถียร. การจัดการความรู้ผลิตภัณฑ์กานบัว. ม.ป.ท., 2549
- นิรมล อัจฉริยะเสถียร. การจัดการความรู้ผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษาเครือข่ายผ้าทอมือคงอู่ผึ้ง.
ม.ป.ท., 2549
- ประไพ ทองเจริญ. นี่คือผ้าทอพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.
- พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง. การออกแบบและพัฒนาแฟชั่นและมัณฑนภัณฑ์: วิสคอมเซ็นเตอร์, 2550.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ และคณะ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอพื้นบ้าน กรณีบ้านแพรววานิกมสร้าง
ตนเองลำปาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. ม.ป.ท., 2548
- สุนัย ณ อุบล และคณะ. ผ้ากับวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว สายเมืองอุบล. กรุงเทพฯ:
สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- สมจิตร หลักรัตน์. ประธานกลุ่มแปรรูปกระเป๋าคัด. ค.คำพระ อำนาจเจริญ. สัมภาษณ์,
15 พ.ย. 2550.
- สุริยัน พระสุนิน. ชาวบ้านผู้ทำหมอน. ค.หัวตะพาน .อำนาจเจริญ. สัมภาษณ์, 18 พ.ย. 2550.
- หนูจร บัวเหล่า. ชาวบ้านผู้ทอผ้า. ค.หัวตะพาน .อำนาจเจริญ. สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2550.
- http://www.culture.go.th/resarch/mostinteresting/cloth/36_9.html/19 กันยายน 2552

บทความสำหรับการเผยแพร่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืด กรณีศึกษาศูนย์วิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการหาแนวทางการแปรรูปผ้าจืดสู่ผลิตภัณฑ์ ให้มีความร่วมสมัย อันเนื่องมาจาก การพบประเด็นปัญหาในด้านผ้าทอมือลายจืดที่ล้นตลาด ไม่มีตลาดรองรับ ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มผ้าทอจืด กับกลุ่มแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ ที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของวัตถุดิบ และเกิดการกระจายรายได้เกิดขึ้น

การเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ มาเป็นโครงการทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้านั้น เนื่องมาจาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าจืดบ้านคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นกลุ่มที่มีประวัติความเป็นมาในด้านการทอผ้าลายจืด ย้อมสีธรรมชาติมายาวนาน แต่เนื่องจากเริ่ม ไม่ได้ได้รับความนิยม เนื่องจากขาดการพัฒนาทั้งผ้าทอ และผลิตภัณฑ์แปรรูป ของชุมชนเอง ก็หันไปใช้ผ้าทอโรงงานลายจืด อันเนื่องมาจากราคาที่ถูกลงกว่า เพื่อให้สินค้าสามารถจำหน่ายในราคาที่ถูกลงไปด้วย ทำให้กลุ่มทอผ้าลายจืด และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันแต่อย่างใด หากยังไม่มีการทำความเข้าใจ ในการสร้างมูลค่าให้กับสิ่งที่เป็นรากฐานมายาวนานแล้วนั้น ในไม่ช้ากลุ่มผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาตินี้ก็จะหมดไป และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ก็จะเป็นเพียงแหล่งผลิตสินค้าราคาถูกเท่านั้น

ภาพกระเป๋า กับหมอนที่ใช้ผ้าทอโรงงาน

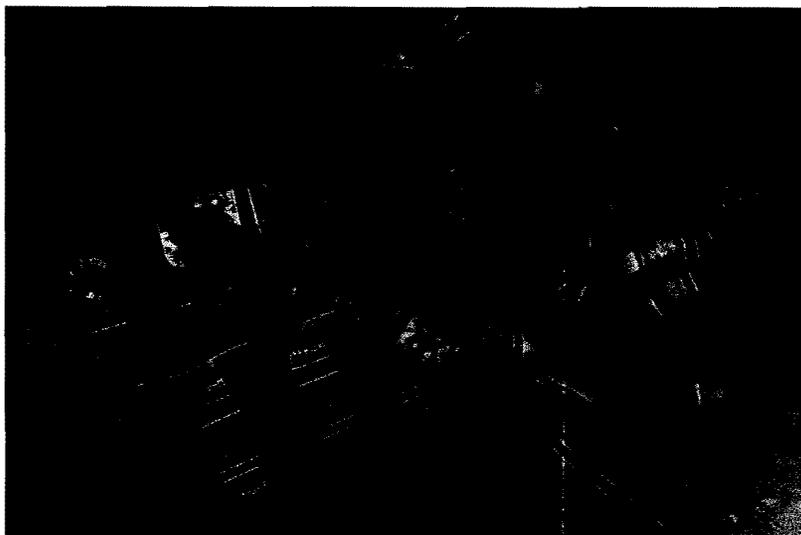
จึงได้ตั้งคำถามการวิจัยว่าทำอย่างไรผ้าทอมือลายจืดจึงจะสามารถนำมาแปรรูปได้อย่างร่วมสมัยสามารถเพิ่มตลาดใหม่ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ จากการศึกษาพบว่า การที่จะแปรรูปผ้าจืดเป็นผลิตภัณฑ์ นั้น จำเป็นต้องพัฒนาตั้งแต่ตัวผืนผ้า จึงจะทำให้สามารถนำผ้าทอลายจืดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยได้ เนื่องจากผ้าทอมือลายจืด มีข้อจำกัดอยู่ที่กระบวนการทอ ที่ทำให้เกิดการซ้ำของลายจำนวนมาก และลายจืด จะมีสีเดียว ลายเดียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่ง นอกจากการ มีสีเดียว ลายเดียวกันตลอดตามแนวเส้นพุ่งแล้ว พบว่าชาวบ้านนิยมนิยมทอผ้าเลือกใช้สีในตำแหน่งที่เกิดลาย ให้จะเป็นสีที่มองเห็นลายตัดกันอย่างชัดเจน ซึ่งทั้งการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก และสีที่ตัดกันแบบไม่มีความกลมกลืนกันนี้ อาจจะสวยงามในลักษณะ

ของการใช้เป็นผ้าสไบ หรือใช้ในเทศกาลงานบุญของชาวบ้าน แต่ยากต่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้ทำการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้แยกกรอบแนวทางการพัฒนาออกเป็น 2 ส่วน นั่นคือ การพัฒนาผ้าทอมือลายขิดสำหรับการนำไปแปรรูป และการแปรรูปผ้าทอมือลายขิดเป็นผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผ้าทอมือลายขิดสำหรับการนำไปแปรรูป โดยออกแบบ “ผ้าขิดแต่ง” สำหรับนำมาตกแต่งเฉพาะจุด ขิดแต่งจะมีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ เป็นผ้าทอมือลายขิดสำหรับนำไปตกแต่งผลิตภัณฑ์แปรรูปโดยเฉพาะ คัดเลือกลายที่จะนำมาทดลองทอเป็นขิดแต่งลายต้นแบบ พิจารณาจากลายเดิมที่พบเห็นที่บ้านคำพระและเลือกลายที่มีลักษณะที่มีความเป็นกราฟฟิก สามารถนำไปประยุกต์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ช่วยลดระยะเวลาในการทอ ลดต้นทุนโดยการนำมาประกอบกับผ้าทอมือสีพื้นอื่นๆ “ผ้าขิดแต่ง” เป็นการแก้ปัญหา การสิ้นเปลืองผ้าทอมือทั้งผืนในการนำมาแปรรูป แต่เป็นการทอขึ้น สำหรับนำมาใช้ในการตกแต่งในผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะ

“ขิดแต่ง” เป็นการเสนอทางเลือก ในการยังคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาผ้าทอมือ และช่วยแก้ปัญหาในการนำผ้าทอมือลายขิด ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้ในหลายๆด้านดังนี้

- 1) การนำไปแปรรูป สามารถเลือกนำไปใช้ตกแต่งในส่วนที่ต้องการ โดยไม่ต้องตัดผ้าที่ทอมือมาเต็มผืน ทำให้ลดต้นทุนในด้านเวลาในการทอ
- 2) การเลือกตกแต่งเฉพาะบางจุดของผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความโดดเด่นและไม่เกิดความซ้ำของลายมากเกินไป

ภาพผ้าขิดแต่งที่ทำการทดลองทอก่อนนำมาแปรรูป

ภาพการนำผ้าขีดแต่งมาตกแต่งเฉพาะจุด

และการออกแบบผ้าทอมือลายซิด ให้ลายซิดมีสีที่มีความกลมกลืนกัน ไปตลอดตัวผืนผ้า ซึ่งโดยปกติ เมื่อถึงจุดที่จะต้องเก็บซิด(ทอลายซิด) ก็จะนิยมเลือกใช้สี ให้ลายซิด โดดออกมาจากตัวผืนผ้า จึงต้องการสร้างความแตกต่าง โดยการใช้ฝ้ายในเส้นพุ่ง เป็นฝ้ายเงินเส้นใหญ่ สีเดียวกันกับสีที่ทอผ้าพื้น แต่นำมาพุ่งเฉพาะในจุดที่เก็บซิด(ทอลายซิด) เพื่อเพิ่มมิติ ผิดสัมผัสให้กับผืนผ้าในจุดที่เป็นลายซิด แต่ทั้งผืนผ้าจะมีความกลมกลืนกัน

ภาพตัวอย่างการลดความโดดเด่นของลายและสีของผ้าทอลายซิด และเพิ่มมิติให้กับผืนผ้า

ด้านการแปรรูปผ้าซิดเป็นผลิตภัณฑ์ ภายใต้กรอบแนวคิดในการ ไม่นำผ้าทอลายซิดทั้งผืนมาแปรรูป แต่เป็นการใช้ “ผ้าซิดแต่ง” เนื่องจากทำให้เกิดการซ้ำของลายเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการเลือกใช้ในจุดที่สำคัญ ที่ต้องการสร้างจุดเด่น และการผสมผสานระหว่าง ผ้าทอสีพื้นย้อมสีธรรมชาติอื่น เพื่อลดการซ้ำของลายซิด ไม่ให้มากเกินไปในผลิตภัณฑ์

ผลจากการพัฒนาภายใต้กรอบดังกล่าวพบว่า ผลิตภัณฑ์มีต้นทุนสูงขึ้นจากเดิม โดยเฉลี่ย 43 เปอร์เซ็นต์ แต่สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น 115 เปอร์เซ็นต์โดยเฉลี่ย

การเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปเดิม กับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดที่ทำการทดลอง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ พบว่ากลุ่มตลาดเก่า จากการประเมินจากแบบสอบถาม กลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจในราคาของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น ยังคงยึดติดกับผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมและราคาเดิม โดยไม่สนใจในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติหรือผ้าทอ โรงงานย้อมสีเคมีก็ตาม การตัดสินใจซื้อจะอยู่ที่ราคาที่ถูกของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก กลุ่ม

ตลาดใหม่แนวร่วมสมัย ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ จะเป็นวัยรุ่น วัยทำงาน คนในกลุ่มนี้จะไม่สนใจในราคาของผลิตภัณฑ์ และที่มาของผลิตภัณฑ์เท่าใดนัก แต่จะให้ความสำคัญกับรูปแบบที่มีความร่วมสมัยของผลิตภัณฑ์ และสามารถนำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าจืด ไปใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อย่างกลมกลืนกลุ่มตลาดใหม่แนวอนุรักษ์ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน ทางด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนาสังคม หรือหน่วยงานราชการต่างๆ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ยังคงสนใจในคติความเชื่อของการนำผ้าจืดมาใช้ และยังคงถวิลหาอายุของรูปแบบดั้งเดิม มีความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น แต่อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัย จากการสอบถามความคิดเห็นตัวแทนกลุ่มตลาดใหม่ จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นตัวแทนวัยรุ่นจำนวน 10 คน ตัวแทนวัยทำงาน จำนวน 10 และตัวแทนลูกค้ายุคตลาดเก่าจำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นตัวแทนวัยรุ่นจำนวน 10 คน ตัวแทนวัยทำงาน จำนวน 10

สามารถสรุปผลจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจ ได้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่มีความเหมาะสมในการใช้งานโดยมีความร่วมสมัย มีความงาม ที่เหมาะสมกับราคา แต่ในด้านของการดูแลรักษา กลุ่มผู้ใช้ยังคงมองว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าโรงงานสามารถดูแลรักษาได้ง่ายกว่า ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอข้อมสี่ธรรมชาติ

**แบบสอบถามความต้องการและความพึงพอใจ
ของกลุ่มเป้าหมายที่อุบิโกคผลัดภัณฑ์แปรรูปจากผ้า**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม (กรุณาเลือกคำตอบในช่อง( )ที่กำหนดให้)

1. เพศ

1 ชาย ( ) 2 หญิง ( )

2. อายุ

1. 10-20 ปี ( ) 2. 21-30 ปี ( )

3. 31-40 ปี ( ) 4. 41-50 ปี ( )

5. 51 ปี ขึ้นไป ( )

3. การศึกษา

1. ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษา ( )

3. ปริญญาตรี ( ) 4. ปริญญาโท ( )

4. สูงกว่าปริญญาโท ( )

4. สถานภาพ

1. โสด ( ) 2. สมรส ( )

3. ม่าย/หย่าร้าง ( )

5. รายได้/เดือน

1. ต่ำกว่า 10000 ( ) 2. 10000-20000 ( )

3. 20000-30000 ( ) 4. มากกว่า 30000 ( )

6. อาชีพ

1. นักเรียน นิสิต นักศึกษา ( ) 2. ข้าราชการ ( )

3. พนักงานองค์กรเอกชน ( ) 4. กิจการส่วนตัว ( )

5. เกษตรกรรม ( ) 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 การตัดสินใจเลือกอุปโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า (กรุณาเลือกคำตอบใน ( ) ที่กำหนดให้)

1. ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าด้วยเหตุผลใด

- ( ) ราคาถูก
- ( ) มีเอกลักษณ์เฉพาะ
- ( ) ทำความสะอาดง่าย
- ( ) พกพาสะดวก
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านชื่นชอบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าประเภทใด

- ( ) ของใช้ภายในบ้าน
- ( ) เครื่องนุ่งห่มและของใช้ประจำวัน
- ( ) ของฝากของที่ระลึก
- ( ) เครื่องประดับร่างกาย
- ( ) ของตกแต่งบ้าน
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ท่านอยากให้รูปแบบของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้ามีรูปแบบอย่างไร

- ( ) รูปแบบลำสมัย
- ( ) รูปแบบทันสมัย
- ( ) รูปแบบร่วมสมัย
- ( ) รูปแบบพื้นถิ่นนั้นๆ
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ท่านเลือกซื้อใช้ในลักษณะใด

- ( ) ใช้เข้าชุดกัน
- ( ) ใช้เฉพาะ โอกาสนั้นๆ
- ( ) ใช้แยกประเภทหรือแยกใช้กับชิ้นอื่นๆ ได้ง่าย
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าในระยะ 1 เดือนบ่อยแค่ไหน

- ( ) 1-2 ครั้งต่อเดือน
- ( ) 2-3 ครั้งต่อเดือน
- ( ) 3-4 ครั้งต่อเดือน
- ( ) มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน

6. ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าเพื่ออะไร

- ( ) เพื่อใช้เอง
- ( ) เพื่อเป็นของฝาก
- ( ) เพื่อจำหน่าย
- ( ) เพื่อเก็บสะสม
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าที่ไหนเป็นประจำ

- ( ) ห้างสรรพสินค้า
- ( ) ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง
- ( ) ศูนย์โอท็อป
- ( ) ร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- ( ) ตลาด
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

แบบสอบถามความพึงพอใจ เปรียบเทียบ

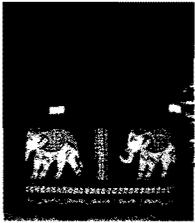
ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดเดิมและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิดที่ทำการทดลองออกแบบใหม่

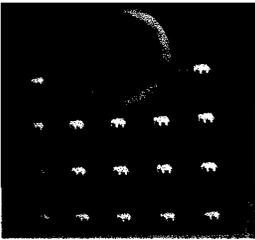
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม (กรุณาเลือกคำตอบในช่อง( )ที่กำหนดให้)

1. เพศ ชาย ( ) หญิง ( )
2. อายุ 10-20 ปี ( ) 21-30 ปี ( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี ( ) 51 ปี ขึ้นไป ( )
3. การศึกษา ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( )
สูงกว่าปริญญาโท ( )
4. สถานภาพ โสด ( ) สมรส ( ) ม่าย/หย่าร้าง ( )
5. รายได้/เดือน ต่ำกว่า10,000 ( ) 10,000–20,000 ( ) 20,000–30,000 ( )
มากกว่า 30,000 ( )
6. อาชีพ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ( ) ข้าราชการ ( ) พนักงานองค์กรเอกชน ( )
กิจการส่วนตัว ( ) เกษตรกรรม ( ) อื่นๆโปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 การเลือกให้คะแนนความพึงพอใจผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าซิด

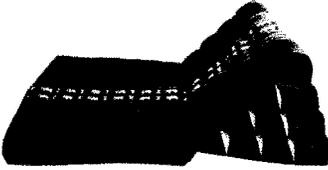
ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแปรรูปจากผ้าซิด

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอโรงงานย้อมสีเคมี ราคา 250					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าย้อมมะเกลือและผ้าซิดแต่ง ราคา 450					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอโรงงานซ้อมตีเคมี ราคา 350					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าพื้นทอยกปุ่มและผ้าซิดแต่ง ราคา 450					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอโรงงานซ้อมตีเคมี ราคา 250					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าพื้นทอยกปุ่มและผ้าซิดแต่ง ราคา 450					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอโรงงานย้อมสีเคมี ราคา 250					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าจัดแต่งและหนังเทียม ราคา 450					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

ผลิตภัณฑ์หมอนแปรรูปจากผ้าจิด

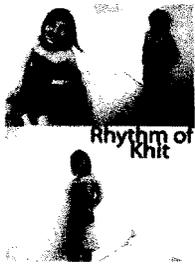
เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอ โรงงานย้อมสีเคมี ราคา 450					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ ราคา 1,000					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอโรงงานย้อมสีเคมี ราคา 350					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ ราคา 600					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอโรงงานย้อมสีเคมี ราคา 150					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ และผ้าจืดแต่ง ราคา 350					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายแปรรูปจากผ้าจืด

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าทอยกปุ่มย้อมสีธรรมชาติและ ผ้าจืดแต่ง ราคา 350					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าย้อมครามและผ้าทอลาย จิตตกความ โดดของลาย ราคา 350					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

เกณฑ์การให้คะแนน	ผลิตภัณฑ์	การให้คะแนนประเมิน				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	พอ ใช้	น้อย
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าและผ้าซิดแต่ง Rhythm of Khit ราคา 400					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าย้อมมะเกลือและผ้าซิด ลดความ โคคของถาย Rhythm of Khit ราคา 400					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ และผ้าซิดแต่ง Rhythm of Khit ราคา 800					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						
1.ความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน	ใช้ผ้าย้อมครามและผ้าซิดแต่ง Rhythm of Khit ราคา 450					
2.ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย						
3.ความสวยงามของผลิตภัณฑ์						
4.ราคาเหมาะสม						
5.การดูแลรักษา						

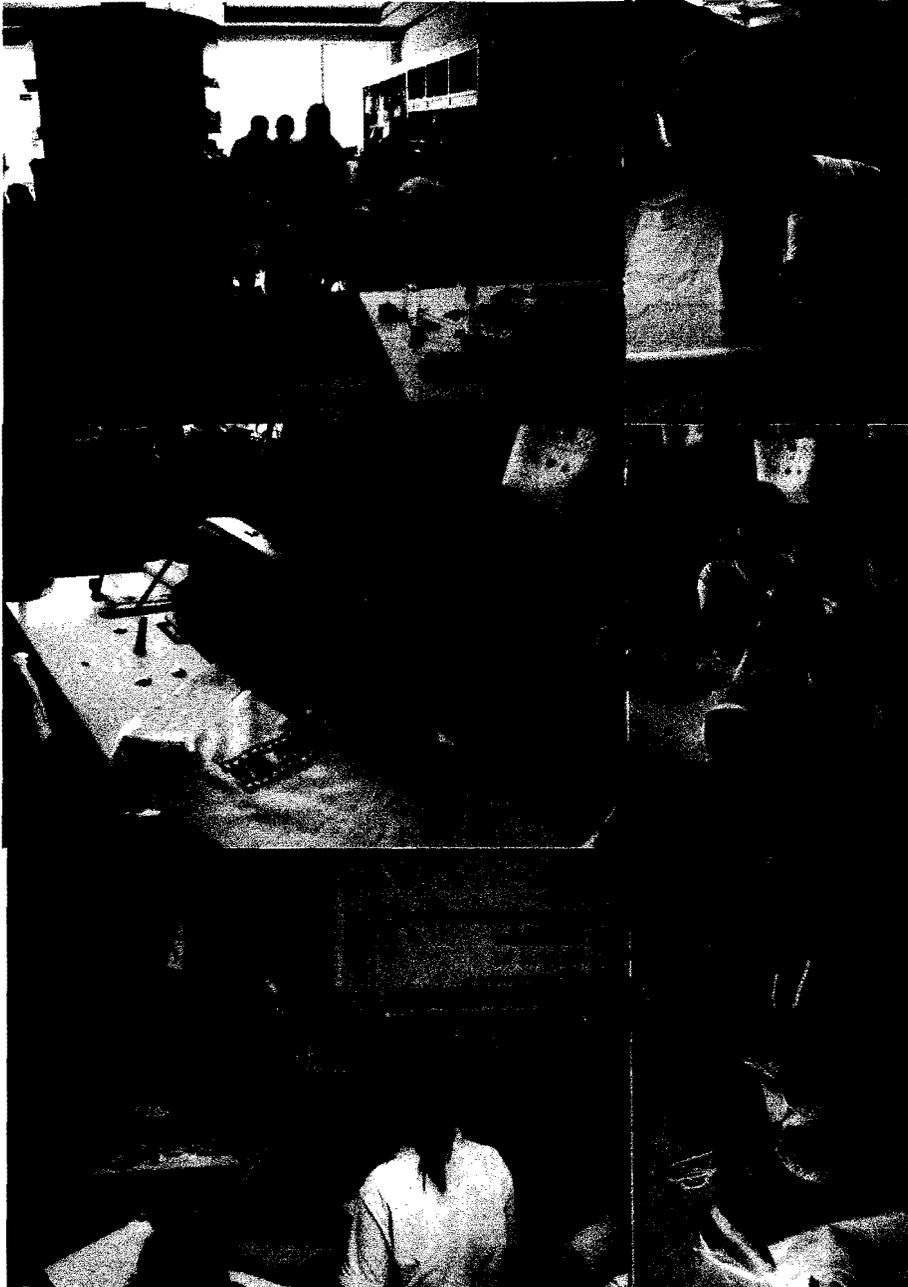
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

1. การถ่ายทอดองค์ความรู้การอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า อ. หนองสูง จ. มุกดาหาร

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการแปรรูปผ้าจืดเป็นผลิตภัณฑ์ ณ ศูนย์จำหน่าย
 ผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดมุกดาหาร ในโครงการมหกรรมคัดเลือกเครือข่ายองค์ความรู้
 (Knowledge – Based OTOP:KBO) โดยได้นำความรู้จากการศึกษาวิจัย ถึงข้อดี ข้อด้อยของผ้าจืด
 ในการนำมาแปรรูป เพื่อให้เกิดมุมมองในการนำไป

ภาพที่ 86 อบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า ณ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดมุกดาหาร

รายงานการสรุปงบประมาณ

งบประมาณ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นจำนวนเงิน 132,000 บาท
(หนึ่งแสนสามหมื่นสองพันบาทถ้วน)

ค่าใช้จ่ายในโครงการ

รายการ		จำนวน (บาท)		
1) หมวดค่าตอบแทนเหมาจ่าย				
1.1 ค่าตอบแทนนักวิจัย		24,000		
1.2 ค่าจ้างเหมาผู้ช่วยนักวิจัย/โครงการ		15,900		
2) หมวดค่าใช้จ่าย				
2.1 ค่าเดินทางไปราชการ		11,570		
2.2 ค่าจ้างเหมาจัดพิมพ์เอกสารเพื่อเสนอผลรายงานการวิจัย		4,000		
ฉบับสมบูรณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด				
2.3 ค่าจ้างเหมาจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์		56,000		
ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคา/ หน่วย	ราคา รวม
1	ค่าฝ้าย			5,000
2	ค่าเส้นฝ้าย			2,500
3	ค่าล้อมสิริธรรมชาติ			2,500
4	ค่าทอผ้าพื้นธรรมชาติ	100 เมตร	100	10,000
5	ค่าทอลายผ้าจืด	50 เมตร	120	6,000
6	ค่าทอผ้าขิดแดง	100 เมตร	80	8,000
7	ค่าทำต้นแบบหมอน			6,000
8	ค่าทำต้นแบบกระเป๋า			6,000
9	ค่าทำต้นแบบเสื้อผ้า			10,000
รวม				56,000
3) หมวดค่าวัสดุ				
3.1 วัสดุสำนักงาน		3,532		
3.2 ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่		3,000		
3.3 วัสดุการศึกษา		2,355		
4) งบสาธารณูปโภค				
รวมค่าใช้จ่าย				132,357

รวมเป็นเงิน 132,357 บาท (หนึ่งแสนสามหมื่นสองพันสามร้อยห้าสิบบาทถ้วน)
ยอดเงินเกิน 357 บาท (สามร้อยห้าสิบบาทถ้วน)